

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලය

தேலாசிக

කලා සඟරාව

இலங்கைக் கலைக் கழகம்
காலாண்டு

கலைச் சஞ்சிகை

ARTS COUNCIL OF SRI LANKA
QUARTERLY

KALA MAGAZINE

2000

இன்தேர்බர்
ஒக்டோபர்
October

58 { වන කලාපය
வது இதழ்
Volume

2000 { இன்தேவர்
ஒக்ரோபர்
October

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලය
8 වන මහල සෙත්සිරිපාය,
බත්තරමුල්ල.

இலங்கைக் கலைக் கழகம்
8 வது மாடி,
செத்திரிபாய,
பத்தரமுல்ல.

Arts Council of Sri Lanka
8th Floor, Sethsripaya,
Baththaramulla.

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලය කලා සඟරාව

සංස්කාරකවරු

මහින්ද රාළපනාච
ආචාර්ය ඇස්. පී. සමරසිංහ
අරුන්දතී ශ්‍රී රංගනාථන්
ජේ. අතුකෝරාල

இலங்கைக் கலைக் கழகம்
கலைச் சஞ்சிகை

ஆசிரியர்கள்

மஹிந்த ரலபனாவ
கலாநிதி எஸ். ஜி. சமரசிங்ஹ
அருந்ததி ஸ்ரீ ரங்கநாதன்
ஜே. அதுகோராள

Arts Council of Sri Lanka
Kala Magazine

Editors:

Mahinda Ralapanawe
Dr. S.G. Samarasinghe
Arunthathy Sri Ranganathan
J. Athukorala

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලය

කේ. ජයතිලක (සභාපති)

ආචාර්ය ප්‍රභූ මාපලගම විපුලසාර නායක ස්වාමීන් වහන්සේ (උප සභාපති)

ආචාර්ය ඇස්.පී. සමරසිංහ

මහින්ද රාජපක්ෂ

කලාසූරී අරුත්දිවි ශ්‍රී රංගනාදන්

පී. අතුකෝරාල (ලේකම්)

இலங்கைக் கலைக் கழகம்

கே. ஜயதிலக (தலைவர்)

கலாநிதி மாபலகம விபுலசார நாயக்க தேரோ (உபதலைவர்)

கலாநிதி எஸ். ஜி. சமரசிங்ஹ

மஹிந்த ரலபனாவ

அருந்ததி ஸ்ரீ ரங்கநாதன்

ஜே. அதுகோராள (செயலாளர்)

Arts Council of Sri Lanka

K. Jayatilake (President)

Ven. Dr. Mapalagama Vipulasara Nayaka Thero (Vice-President)

Dr. S.G. Samarasinghe

Mahinda Ralapanawe

Kalasoori Arunthathy Sri Ranganathan

J. Athukorala (Secretary)

පිටකවරයේ චිත්‍රය :

නුවරකලාවගේ ගජසිංහ පුරාණ කොඩිය

ශ්‍රී. ඩී. කරුණානන්ද මහතාගේ අනුග්‍රහයෙනි.

அட்டைப்படம்

அனுராதபுர கஜசிங்க புராதன கொடி. அனுசரனை திரு. யூ. பி. கருணாநந்த

Cover Photograph :

The traditional flag of Nuwara Kalaviya

(Anuradhapura)

With kind courtesy - Mr. U. B. Karunananda

පවුන බ්‍රාහ්මණයුග්‍රහණය Contents

			පිටු
1.	සිංහල සාහිත්‍යයේ ආරම්භය	- ජී. ඒ. සුරේච්චි	6
2.	අනුරාධපුර පුරාණය	- ඉන්ද්‍රකීර්ති සිරිවීර	15
3.	අනුරාධපුර යුගයේ ආදි වාසික රටේ ඇත්තේ	- මහින්ද රුපසනාච	22
4.	අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේ සංගීතය	- දස රත්නසේකර	26
5.	අනුරාධ පුර යුගයේ කුළුණු හිස් කැටයම් කලාවේ සජීවී විකාශය	- ගාමිණී දෙබ්මවල	31
6.	බුදු සමය, ජනවාර්ගික සමගීය සහ අනුරාධපුර සමය	- ගුණසේන විතාන	35
7.	පෙර සිරිලක නම්ගෙන් පවත්	- රෝහිණි පරණවිතාන	39

2000

**සාහිත්‍ය කලා ප්‍රසාදිනී
විශේෂ කලාපය**

සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් ප්‍රකාශිතයි
கலாச்சார அலுவலகம் துணைக்களத்தின் அனுசரணையுடன் பிரசுரிக்கப்பட்டது
Published with the assistance of the Department of Cultural Affairs

කතු වැකිය

දේශීය සංස්කෘතියේ හොට්ලිල වශයෙන් අනුරාධපුර අවධිය සැලකිය හැකිය. ඩොයෝදෙකෙකු අනුරාධපුර යුගය වශයෙන් ඩොයෝ විට හදුන්වනු ලබනුයේ විජය රජුගෙන් ආරම්භවන අනුරාධපුර රාජධානි සමයයි.

එහෙත් අනුරාධපුර අවධිය ඊට වඩා දැනට දිවෙන වැඩි අවධාරණය කළ යුතුය. පූර්ව විජය යුගය මේ රටේ දීර්ඝ කාලීන සංස්කෘතියක් තිබූ බවට වශයෙන් කථා වල එක ගම ගම පුවත්වලින්ද, ජනතොවලින්ද පමණක් නොව මෑතකදී කරන ලද කැණීම් වලින්ද සනාථ වෙයි. රාවණා පුරාවෘත්තය, කුවේණියේ ගක්ක පුරාවරයට විදේශීය වෙළඳුන් පැමිණීම පමණක් නොව පූර්ව විජය යුගයට අයත් විදේශීය කාඩ්, මැටි බදුන් ආදී මීට හිඳුණත් කිහිපයකි.

අනුරාධපුර සමය මිතුරුවැඩි මෙන්ම සතුරුවැඩි ආක්‍රමණික හා සංක්‍රමණික සංස්කෘතීන් හා බලවේගවලින් පෝෂණය වූ යුගයක් විය. මේ නිසා අපට උරුමව දැකිය හැකි සංස්කෘතිය, වනාහි එකල පැවති සංස්කෘතීන්හි මිශ්‍රිතව ගොඩනැගුණු එකකි.

'සංස්කෘතිය': වනාහි වචනයේ පරිසාරය අර්ථයෙන්ම සැලකූ විට විවිධ බලවේගවලින් පෝෂණය ලබමින් කාලානුරූපව සැමවිටෙහිම එකු ලබන එකකි. 'නිර්මල පිරිසිදු සංස්කෘතියක්' ගැන අදහස් දක්වන්නන් මෙම ගුණාංගයට අවධානය කරන බවක් නොපෙනේ.

විදේශයෙන් තොරතුරු, තාක්ෂණය හේතුකොටගෙන ලෝකය විවිධ ගම්මානයක් වෙමින් පවතින අවධියක මෙබඳු ආකල්පයන් තවදුරටත් රැකගත නොහැකි වැඩි අවධානය යොමුකළ යුතු අවධිය එළඹ ඇත.

ඒ නිසා වර්තමාන අභියෝගය වි දැරෙන්නේ අප විසින් 'අපගේ සංස්කෘතිය' නොව 'අපගේ දේශීය සංස්කෘතිය' කරගත් මෙම මෙම විශ්වීයකරණ රාමුව තුළ රැකගැනීමට ගත්තේ ඉරිමයි. එය කළ හැක්කේ 'සංස්කෘතිය විවිධත්වය' තුළිනි.

මහින්ද රජපොහොව

ஆசிரியர் குறிப்பு

தேசிய கலாசாரத்தின் தொட்டிலாக அனுராதபுர யுகத்தைக் கருதலாம். விஜய மன்னரின் ஆட்சிக்காலத்தையே அனுராதபுர யுகமாகப் பலர் கருதுகின்றனர்.

எனினும் அனுராதபுரம் இதைவிட மிகத்தாரத்திற்குச் செல்வதை நாம் கவனத்தில் கொள்ள வேண்டும். விஜய யுகத்துக்கு முன்னர் இந்நாட்டினர் கலாசாரம் முன்னேற்றகரமான தொன்றாக இருந்தமைக்கான சிற்சில தகவல்கள் மூலமாக, சிராமிய கதைகள் மூலமாக மாத்திரமல்ல, அண்மையில், செய்யப்பட்ட அகழ்வின் மூலமாகவும் இவ் விடயம் நிரூபணமாயிற்று. இராவணன் கதை, குவேனியின் அரச புரிக்கு நெளிநாட்டு வணிகரின் வருகை மாத்திரமல்ல, விஜயன் வருகைக்கு முன்னுள்ள வெளிநாட்டுக் காக, மட்பாண்டங்கள் போன்றவை இதற்கு சில உதாரணங்களாகும். அனுராதபுர யுகம் அன்புக்கும், பகைமைக்கும், ஆக் கிரமிப்புச் செய்யப்பட்டதைப் போலவே வெளியேற்றப்பட்ட கலாசாரங்களும் பொதுவாகக் காணப்பட்டன. எனவே எமக்குச் சொந்தமான, சொடைக னாகவுள்ள கலாசாரங்கள் அன்றைய கலாசாரத்தோடு கலந்துவிட்டனவாகும்.

"கலாசாரம்" என்பதனை பலவித செல்வாக்குகளின் தாக்கங்களால் போஷிக்கப்பட்டு காலத்துக்கேற்றவாறு இசைவாக் கமையும் ஒன்றெனக் கருதலாம். தாய்மையான கலாசார மொன்றினை எதிர்பார்ப்போர், இவ் யதார்த்தத்துக்கு கவனம் செலுத்து வதில்லை போல் தோன்றுகிறது.

முக்கியமாக தகவல் ஆட்பத்தைக் காரணமாகக் கொண்டு உலகம் உலக சிராமமாக மாறிவரும் இக்காலகட்ட டத்தில் இவ்வாறான சித்தனையில் இனியும் தரித்து நிற்பது உசிதமல்ல என்ற காலம் வந்துவிட்டது.

எனவே நம்மால் "எமது கலாசார த்தை" அல்ல எமது தேசிய கலாசார முக்கியத்துவங்களை இவ் உலக மயமாக்கல் வட்டத்துக்குள்ளிருந்து பாதுகாப்பதற்கு முயற்சியெடுப்பதே இன்றைய சவாலாகும். அதனை "பல்வின கலாசாரம்" மூலமே செயற்படுத்தலாம்.

மஹிந்த ரஸபனாவ

EDITORIAL

The Anuradhapura era can be considered as the cradle of our culture, Civilization Generally the term Anuradhapura period has been used to connote the ruling period of Kings beginning with King Vijaya.

It must be noted the Anuradhapura period goes far beyond. Historical records such as Mahawansa as well as folklore and recent excavations proves that there was a developed culture in Sri Lanka in the pre Vijaya period. The folklore, mythological tales of Ravana, visits of foreign traders to the Yakka Kingdom of Kuveni and finds of foreign coins and clay artifacts substantiates this position.

During Anuradhapura era there was friendly and non friendly invasions and migrations by which the culture of this period fostered. Thus we have inherited a culture which has been enriched by a mixture of these cultures.

The "Culture" as the word itself connotes is a one which evolves with the passage of time enriched by a variety of forces. Persons who speak of "pure culture" have failed to realize and appreciate this natural phenomena.

A time has come for us to understand and realize when the world is becoming a global village in view of information technology and that it is no longer possible to a perpetuate such a concept.

Thus in modern times the challenge is not to "Protect Culture" but to "Protect the values of our Culture" in the frame work of globalization. This could be achieved only through "Cultural Diversity."

Mahinda Ralapanawe

සිංහල සාහිත්‍යයේ ආරම්භය

ජී. ඩී. සුරවිර

පුරාණ යුගයේ මෙරට - පැවතියේ ඩොහෝ දුරට ස්ථාවර සමාජයක් ගැන කිව හැකිය. මේ ස්ථාවරත්වය පළු වූයේ සතුරු ආක්‍රමණ නිසා ඇති වූ යුද කැලඹිලි, හිංසා, දුර්භික්ෂ ආදී අවස්ථාවන්හි බව පෙනේ. ස්ථාවර සමාජයක් සාමාන්‍යයෙන් පහළ වනුයේ යුද්ධාදී අභ්‍යන්තර බාහිර දුෂ්කරතාවන්ගෙන් තොරව සාමය ඇති වීමෙන් හා ආර්ථික දේශපාලනමය ස්වේරි භාවය අත් පත් වීමෙන් ද පසුවය.

ජාතියක සහජන්මයේ ඉතිහාසය දෙස බලන විට ශ්‍රේෂ්ඨතම සාහිත්‍ය කෘතීන් පහළ වනුයේ ගෞරවනීය, විභූ ශිල්පය, කැටයම් කලාව ආදී සෙසු කලාවන් හා අත්වැල් බැඳ ගෙන බව පෙනී ගියි. මෙම න්‍යාය බර්මයට අනුකූල නොවී, ආර්ථික සමෘද්ධිය සහ සමාජ ස්ථාවරත්වය නොමැති අවධිවලදී ද සාහිත්‍ය කෘති පහළ විය හැකිය. එහෙත් සාහිත්‍යය හා සෙසු කලා ශිල්ප මුහුකුරා ගිය සහජන්මයක් ඇති සමාජයක, පැයුණු වූද්ධියක් ඇති කලාකරුවාගේ පරිකල්පනය තුළින් ශ්‍රේෂ්ඨ නිර්මාණ පහළ වීම අපේක්ෂා කෙරේ. නිදර්ශන වශයෙන් කාලිංගයන් අතින් ලියැවුණ ශාකුන්තලය, මේඝදූත, රජුවංශ වැනි සංස්කෘත සාහිත්‍යයේ අමරණීය කෘතීන් රාශියක් ම බිහි වූයේ භාරතීය ඉතිහාසයේ ස්වර්ණමය සමය වූ ගුප්ත යුගයේදී බව සඳහන් කළ හැකිය.

මෙතෙක් වැයම් කරන ලද්දේ ශ්‍රේෂ්ඨ කලා කෘතීන් පහළ වීමට ඇති අවශ්‍යතා කිහිපයක් පෙන්වා දීමටය. ලංකා ඉතිහාසය පරීක්ෂා කරන කවරෙකුට වුව ද කලා ක්ෂේත්‍රයේ අග්‍ර එළ පහළ වූයේ අනුරාධපුර රාජධානි සමයේදී බව වැටහී ගනු ඇත. අනුරාධපුරයේ ඇති සමාධි පිළිම, සඳකුඩ පහණ, දෙරටුපාල ගල්, සිහිරි බිතු සිතුවම් ආදී මේ හැම කලා කෘතියක්ම අනුරාධපුර කලා කරුවාගේ කෞශල්‍යයේ හා උසස් රාජකීයත්වයේ ද ප්‍රතිඵල වශයෙන් බිහි වූ ජීවය. එපමණක් නොව එකල ඉදි කරන ලද මහා වෛතසයේ ද විශාල වැව් පොකුණු ද එද අනුරාධපුරයේ

පැවති කෞශාලය හා මනිසාගේ චින්තන ශක්තිය පිළිබිඹු කරති. සිංහල සංස්කෘතියෙහි මුදුන් මල් හට ගැනුණේ ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් තුන් වන ශතවර්ෂයට පසු ශතවර්ෂ කිහිපය තුළදී බව පුරාවිද්‍යාඥයන් පවසත්, ඔට දැක්වුණු පරිදි මෙම කලා ශිල්ප හා අත්වැල් බැඳ ගෙන ඇති විය යුතු සාහිත්‍යයක් ගැන අපට ඇති සාධකයන් කවරු ද? උතුරු ලංකාව සොළීන් විසින් යටපත් කර ගනු ලැබීමට පෙර අවධියට අයත් සිංහල සාහිත්‍ය කෘතීන්ගෙන් ඉතිරිව ඇත්තේ ඉන්ට් තුනක් පමණි. එනම් ධර්මපියා අටුවා ගැටපදය, සියබස්ලකර, මුල්සිඬ හා සිබවළඳ විහිස යන ඉන්ට්යි. මේවා ද අනුරාධපුර සංස්කෘතියේ පරිගණිත ආරම්භ වූවායින් පසුව ඇති වූ බව අපි දනිමු.

ශ්‍රේෂ්ඨ සාහිත්‍ය කෘතීන් ඇති වීම සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම අනුව තිබියදී ද, එකලට අයත් සාහිත්‍ය කෘතීන්ගෙන් එකකුද අද විද්‍යාමාන නොවීම වේදනට කරුණකි. එහෙත් එම යුගයේ සාහිත්‍ය කෘතීන් බිහිවීමෙහි ලා මුළුමනින්ම වද වඩක් නොපැවති වන සඳහන් කළ මනා වෙයි.

II

ලංකාවේ දැනට සොයා ගෙන තිබෙන පැරණිතම ලේඛන වූ කලී පුරාවිද්‍යාඥයන්ගේ නිගමනය අනුව ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන ශතවර්ෂයෙන් මෙපිට කරන ලද ජීවය. එහෙයින් ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් ඔට තුන් වන ශතවර්ෂයේදී ලංකාවේ ලේඛන ක්‍රමයක් පැවති බවට සැකයක් නැත. බ්‍රාහ්මී නමින් හැඳින්වෙන මෙම අක්ෂර මාලාව මෙහි ගෙන එන ලද්දේ මිහිදු මාහිමියන් ප්‍රමුඛ දූත පිරිස විසින් බව ඇතැම් ඉතිහාසඥයන්ගේ පිළිගැනීමට. එහෙත් ජ අවධියට පෙර ද ලේඛන ක්‍රමයක් මෙරට පැවති බවට සාධක සොයා ගැනීම අපහසු නොවන්නේය.

ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් ඔට පස් වන ශතවර්ෂයේ සිටම එනම් විජය හා සත්තියයන් පිරිස ලක්දිව පැමිණි කාලයේ

සිටම-මෙහි ලේඛන ක්‍රමයක් පැවති බවට මහා වංශයෙන් කරුණු එලඳවන හැකිය. මහා වංශය කිතු වසින් පස් වැනි සියවසේදී පමණ ලියන ලද්දක් බව ඇත්තකි. එහෙත් මහානාම හිමියන් විසින් පෙර සිට පැවත ආ කරුණු ම ඉන්පසුව කරන ලද හෙයින්, එහි එන බොහෝ කරුණු අවිචාරයෙන් ඉවත දැමීම හුදුසුය.

ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන ශතවර්ෂයේ පමණ කොටන ලදැයි නිගමනය කරනු ලබන වෙස්සගිරියේ ලෙන් ලිපි ගැන ආචාර්ය වික්‍රමසිංහ මහතා විසින් කරන ලද ප්‍රකාශයක් අප සැලකිල්ලට ගොමු කිරීම වටී. ඡ, ණ, කධ, ධ, හ ආදී අක්ෂර හා අධ, සු වැනි යුක්තාක්ෂර ද වෙස්සගිරි ලෙන් ලිපිවලින් උපුටා ගත් වාක්‍ය කිහිපයක් මෙසේය.

පරාමක ශිරිකිත කථිත උපශික විතය ලෙණො ගහච චතු දීඝ.

පරාමක විසුව පුත පරාමක සුමනහ ලෙණො ගහස සනෙ.

මේ අනුව සලකා බලන විට දෙවන පැයින් රජු දුවස පාලි තුන් පිටකය විස්තර කරමින් හෙළ බසින් අටුවා සම්පාදනය කරන ලද්දේද යන කිසිමන පිළිගැනීම අපහසු නොවන්නේය. ලේඛන රූප ඉන්පසු ගැන ප්‍රථම වරට සඳහන් වනුයේ ද මෙහිදීය. මිහිඳු මාහිමියන් ලක්දිව බුදු සසුන පිහිටුවා හෙළබසින් (දීප භාසාය) ධර්ම දේශනා කොට පාලි අටුවා ද හෙළ බසට පෙරළා බව සහිත හා සංයුක්තව අටුවා ලියූ බුදුගොස් තෙරණුවෝ සඳහන් කරති. පහත දැක්වෙන ධම්පියා අටුවා ගැටපද පාඨයෙන් ද එය ස්ථිර වේ.

"ගතධ බසින් වැටමින් ආ බුදුකැලි අටුවා හෙළදිව ඇපුරො හෙළ බසින් තැබුන." (6 වෙනි පිට, 9 වෙනි පෙළ). මෙම හෙළටුවා, ත්‍රිපිටක ඉන්පමණ මුඛ පරම්පරාවෙන් නොව ලිඛිත ඉන්පාකාරයෙන් ම පැවති බව සිහිමට කරුණු තිබේ. පෙළ පොත් මෙන් නොව දුෂ්කර පදයන්ට අර්ථ කියන හෙළටුවා වැනි ව්‍යාච්ඡාසන ඉන්පමණ මුඛපරම්පරාවෙන් පවත්වා ගැනීම අපහසු වීම එක් කරුණකි. ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් පස් වන ශතවර්ෂයේ බුද්ධඝෝෂ ස්වාමීන් විසින් පාලිට නගන ලද්දේ මහා මහේන්ද්‍ර ස්ථවිරයන්ගේ සීහලවිඨකථා බව උත් වනන්සේ ම (බුද්ධඝෝෂ) සඳහන් කරති. බුද්ධඝෝෂ ස්ථවිරයන් විසින් සීහල අවිඨකථා තුනක නම් ද සඳහන් කරන ලදී.

එනම් මහා අවිඨකථා, පච්චරි අවිඨකථා, හා කුරුන්දි අවිඨකථා යනුයි (සමන්ත පාසාදිකා). හෙළටුවාවලින් උපුටා ගත් පාඨ ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, කංඛා විතරණී පිටපොත ආදී ඉන්පමණට ඇතුළත්ය. මෙම කරුණු විශාල කරන විට අපට එක් සත්‍යයක් පැහැදිලි වන්නේය. එනම් දෙවන පැයින් රජු දුවස පැවති හෙළටුවා සම්පූර්ණයෙන් හෝ ඒවායේ ඇතැම් කොටස් පස් වන සියවසේදී ධම්පියා අටුවා ගැටපදය ලියන කල්හි ද, සමහර විට දඹදෙණිය යුගයේ කංඛා විතරණී පිටපොත ලියූ අවධියේ ද අභාවයට නොගොස් පැවති බවය. ධම්පියා අටුවා ගැටපද උද්ධෘත පාඨවලින් මහා මහින්ද ස්ථවිරයන්ගේ අවධියේ ඉන්පමණය සඳහා යෙදූ භාෂාවේ ස්වරූපය වටහා ගත හැකිය. සිංහල සංස්කෘතියේ ආරම්භය සිදු වූයේ ය යි සැලකෙන එම යුගයේ පැවති භාෂාව බෞද්ධ දර්ශනය පිළිබඳ ගැඹුරු අදහස් පවා ප්‍රකාශ කිරීමට තරම් පෝෂණය වූ එකක් බව නිගමනය කළ හැකි වේ. මිහිඳු මාහිමියන් දුවස පැවති සෙල්ලිපි භාෂාව ද ඒ සඳහා යෙදූ අක්ෂර ද ව්‍යාච්ඡාසන කථනයට ප්‍රමාණවත් විය නොහැකිය යි ඇතැමෙකු විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන තර්කය එතරම් සහේතුක නොවන්නේය.

දුටුගැමුණු රජතුමාගේ මරණ මඟදී වකයේදී ස්වකීය ප්‍රණාප ක්‍රියා සඳහන් "පුඤ්ඤ පොත්තක" කියවන ලද බව සඳහන් මහා වංශ ප්‍රවෘත්තිය කිහිප අතකින් ම වැදගත් වෙයි. මේ අනුව එකල රජුන් හා වෙනත් භාගකයන් විසින් සිහි කටයුතු වූ වැදගත් සිදුවීම් ලේඛන රූප කරණු ලැබීමේ සිරිතක් පැවතුණා බව සහ මහා වංශ ඊකාවෙහි නොයෙක් විට සඳහන් වන සීහලවිඨකථා මහා වංශය ද එවැනි ම ඓතිහාසික ඉන්පමණක් විය හැකි බව ද අනුමාන කළ හැකිය. දුටුගැමුණු යුගය තරම් ඈත දී පවා බණ පොත් ලිවීමේ සිරිත පැවති බවට පුජාවලියෙහි එන 'එකි එකි ධර්මශාලාවෙහි අනැගි වූ විනයක්, ධර්මාසනයක්, විපිති පතක්, බණ පොතක් බැගින් ලවා මෙසේ ධර්මයට ද සත්කාර කොට ගත පාඨය සාක්ෂි දරයි. දුටුගැමුණු රජු කල ලියන ලද මෙම පොත් ගැන සිතා බලන විට එකල රජදරුවන් විසින් ඉතිහාස වාර්තා සම්පාදනය කරන ලද බවට මහා වංශයේ එන පුවත අතවස එකක් නොවන බව තීරණය කළ හැකිය. මෙම ඉන්පමණය නමැති රතුසා විසින් හිල ගන්නා ලදී.

විටත් විට දකුණු ඉන්දියාවෙන් පැමිණි ද්විවිධයන් නිසා ඇති වුණු ශුද්ධ කලාවල ද්විගැමුණු - එළාර ශුද්ධය නිසා බොහෝ දුරට සත්සිද්ධි. ඉන් පසු උද වු ද්විගැමුණු රජසමය(ක්‍රිස්තුපූර්ව 161-137) රටේ සාමයත් සමාද්ධියත් ඇති වු කාල පරිච්ඡේදයක් විය. එතකුදු වුවත් මහාවිහාර වාසි බොද්ධ භික්ෂූන්ගේ මෙහෙයීමෙන් මෙතෙක් අභාවයට ගිය සිද්ධස්ථාන ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම් වශයෙන් හෝ නව කර්මාන්ත වශයෙන් හෝ වෙහෙර විහාර දහැඩ කරවීම ආදී ආගමික කටයුතුවලට වැඩි සැලකිල්ලක් දැක්වීම මිස ඒ රජතුමාගේ කාලයේදී සාහිත්‍ය පෝෂණය ගැන එතරම් උනන්දුවක් දක්වන ලද්දැයි සිතීමට කරුණු නැත.

III

ගෙළවුවා වැනි ව්‍යාධිපාන ග්‍රන්ථ මුඛ පරම්පරාවෙන් රැක ගැනීම අපහසු නිසා ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමට අවශ්‍ය වුව ද එකල සාමාන්‍ය සිරිත වූයේ සෑම බර්මග්‍රන්ථයක් ම මුඛ පරම්පරාගතව ආරක්ෂා කිරීමය. භික්ෂූන්ගේ සැපපහසුව ආදී සියලු දේ ගිහියන් අතින් සැලසුණු එකල මුළු ක්‍රිපිටකය ම වාගේද්වනව ගෙන ඒමට අපහසුවක් නොපැවතිණි. මේ අනුව සලකන කල්හි නම් පළමු වරට ක්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කරන ලද්දේ ක්‍රිස්තු පූර්ව පළමුවන සියවසේදී වළගම්බා රජු දවස වච පිළිගත යුතු වෙයි. වළගම්බාවන් රජ පැමිණා නොබෝ දිනෙකින්ම භික්ෂු නම් බමුණෙකු විසින් අරඹන ලද මහ කැරැල්ලක් නිසා රටේ මහත් කලබල තත්වයක් ඇති විය. දස වර්ෂයක් පමණ පැවති මේ ශුද්ධ කෝලාහල නිසා හඟහක දුර්භික්ෂයක් ද හට ගැනුණේය. මහා සංඝයාට ද බොහෝ කරදර සිදු විය. සංඝයා වහන්සේ තැන තැන විසිර ගියහ. අයෙක් මලය දේශයට ද, අයෙක් ඉන්දියාවට ද පලා ගියහ. මෙයින් සිදු වූයේ එක් තැන්ව පැවති 'සථිච්චි බර්ම පූජකකාලය' විසිර යාමය.

දස වසරකට පසු වළගම්බා රජතුමා රට සතුරන්ගෙන් මුද නැවත වරක් සාමය ඇති කෙළේය. ඉන්දියාවට හා කන්ද උඩ රටට ගිය භික්ෂූහු ක්‍රමයෙන් ශුද්ධ නගරයට පෙරළා පැමිණියහ. එහෙත් ඉන්දියාවට ගිය ඇතැම් භික්ෂූහු මෙහි පැමිණියේ සිසවින් නූවුහ. ඉන්දියාවේ එකල බල පැවැත්වූ අදහස් ද රැගෙන එම

භික්ෂූන් වහන්සේ පැමිණියහ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වැඩිකල් ගත විමට පෙර භික්ෂු ජීවිතයට පමණක් නොව ලාංකික සංස්කෘතිය අතින් වැදගත් වන සිද්ධි කිහිපයක් ද ඇති විය. එකල 'පරිගන්ති' නූබෝ සාපතස්ස මූලං, උදහු පටිපත්ති' යනු විසින් පරිගන්ති ගෙවත් බර්මය ඉගෙනීමෙන් කටයුතු කිරීම ද ප්‍රතිපත්ති ගෙවත් භාවනාදීශෙහි ශෙදෙමින් විසීම ද යන දෙකින් උසස් වන්නේ කවරක් ද? යන්න මුල් කොට ඇති වූ වාදයක් ගැන මනෝරථිපූර්ණීය සදහන් කරයි. ධම්මකථික හා පංසුකුලික භික්ෂූන් අතර වූ මෙම තරගයේදී 'පරිගන්ති' පක්ෂයට ගෙවත් ධම්මකථික භික්ෂූන්ට පහ අත් වූ බව ද එම ග්‍රන්ථයේ ම සදහන් වේ. ලංකාවේ භාෂා ශාස්ත්‍ර සහ සාහිත්‍ය කලා සංවර්ධනයේ මූලික පියවර මෙයින් තැබුණේය යි සිතිය හැකිය. ඉන් පසු බොද්ධ කලා ශිල්පවලට ද වැඩි සැලකිලි ලැබුණා වච අනුමාන වශයෙන් සිතිය හැකිය. වළගම්බා රජු දෙවන වර රජ වූ පසු තමා කෙනෙකුන්ට අගයහිරි නමින් වෙහෙරක් කරවා දුන් බව ද අනතුරුව කුල සංකටයට විසීමේ වරදකින් මහා විහාරයෙන් තෙරපනු ලැබූ පසු එම තෙරුන් හා උත් වහන්සේගේ සිසුන් විසින් බර්ම රැවි නම් නිකායක් ආරම්භ කරන ලද බවද මහාවංශයෙහි හා නිකාය සංග්‍රහයෙහි සදහන් වන්නේය.

මෙසේ නව අදහස් හා නිකා ආදිය ඇති වීමෙන් ද, ගිහිව සිට සැපවත් ජීවිතයක් ගත කිරීමට නොහැකි වූ බොහෝ දෙන පැවිදි වී ශාසනික පිළිවෙත් කෙලෙසන්නට පටන් ගැනීමෙන් ද පසු මෙතෙක් නිර්මලව පැවති බොද්ධ බර්මයට හානි වී ගෙන එන බවට ලකුණු පහළ විය. මෙතෙක් කල් බොහෝ දුරට මුඛ පරම්පරාවෙන් ගෙන ආ ශුද්ධ ක්‍රිපිටකයේ ආරක්ෂාව සදහා කළ යුත්තේ එය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම වච මහා විහාර භික්ෂූහු තීරණය කළහ. මාතලේ ආලෝක විහාරයේදී පාලි තුන් පිටකය, මහා විහාර වාසි ධම්මකථික භික්ෂූන් අතින් පළමු වරට ලේඛනාරූඪ වූයේ ඉන් පසුවය. (රත්පත්වල ලියන ලද මෙම ග්‍රන්ථ එහි ම තැන්පත් කොට ඇතැයි පහසුවාදුයේ පටකීයි).

ඉන්දියාවේ ආන්ද්‍ර දේශයෙන් ආරම්භ වූ මහායාන බර්මය පළමු වැනි ශතවර්ෂයේ පටන් එම රටේ මෙන් ලංකාවේ ද පැතිරීම වූ කලී බොද්ධ ඉතිහාසය අතින් පමණක් නොව සිංහල සාහිත්‍යය අතින් ද වැදගත් සිද්ධියකි.

ගණ වලා සහිත අගයේ ඉඳු හිට පෙනෙන සඳු මහලක් මෙන් විටින් විට ඉදිරියට ආ අඟහරණික විභාරය කේන්ද්‍රස්ථානගත කොට පැවති මහායාන මහසෙන් රජුගේ කාලය වන විට මහා විභාරය සමග තරඟ වැදීමට තරම් බල සම්පන්න බර්මයක් වූයේය. වරක් මහසෙන් රජු දවස අඟහරණික වාසීන් නිසා මහාවිභාරයට සිදු වූ දුක් ගැහැටි කිසියම් සංග්‍රහයේ මෙසේ විස්තර වෙයි. “..... රජතට කියා ලෝවා මහාපාය ඇතුළු වූ තුන්සිය සිව් සැටක් පමණ වූ පිරිවෙන් මහ පා මුලිකුණුරා නස්වා විභාර භූමිය සාවා උදු වපුරුවාසිය.” මෙම වෛතුලපවාදය ගත් හික්ෂුන් විසින් ස්වකීය බර්මය ඇතුළත් පොත් පත් පවා ලියන ලදු බව සිහිමට තුඩු දෙන කරුණක් නිසා සංග්‍රහයෙහි දැක්වේ. එනම් සත්‍යය වටහා ගත් මහසෙන් රජුගේ අග බිසව විසින් “..... වෛතුලපවාදු ගෙන්වාගෙන දවාපුව” යනුවෙන් එම ග්‍රන්ථ ගිනිබත් කරන ලදු බව සඳහන් වීමය. අඟහරණික හා මහාවිභාරය අතර පැවති මෙම හේදය ක්‍රමයෙන් උග්‍ර වෙමින් පැවතුණේය. ස්වකීය පක්ෂයේ හික්ෂුන් විසින් ම පොත් පත් ලියා ප්‍රසිද්ධ කරන ලදු බව ද සිහිය හැකිය. මෙම දෙනිකාගේ සංඝට්ටනය සිංහල සාහිත්‍යයේ පෞරාණික මෙන් ම විනාශයට ද හේතු වූයේ එක් පක්ෂයක් විසින් ලියන ලදු ග්‍රන්ථ අනෙක් පක්ෂය විනාශ කිරීමට යත්න දැරූ හෙයිනි. දැන් මෙන් නොව එද කිසියම් ග්‍රන්ථයක පිටපත් කිහිපය සොයා විනාශ කළ විට එය සඳහට ම නැති වී යන්නේය. යට සඳහන් කරන ලදු උග්‍ර නිකායේ සංඝට්ටනය හේතු කොටගෙන ඇති වූණැයි සිහිය හැකි ග්‍රන්ථ අද අවිද්‍යාමාන වීමට මෙය ද එක් හේතුවක් විය හැකිය.

ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් පළමු වන හා තුන් වන ශතවර්ෂයන් අතර කාලයට අගත්ය යි සලකනු ලබන සිංහල පද්‍යයෙන් බැඳී වූ හේ ම සෙල් ලිපි කිහිපයක් කොස්ගම කන්ද, කිරිකන්ද, හිස්සමහරාමය ආදී ස්ථානවලින් පරණවිතාන මහතාට හමු විය. එකල පැවති සිරිත ලෙස පදු වෙන් කිරීමෙන් පමණක් නොව පාදු බෙදීමෙන් ද තොරව හනි පෙළට ම ලියා ඇති මේවායේ පදු කිසියම් වෘත්තයකට අනුව පාදු වෙන් කළ හැකි වන අයුරු ගලපා ඇති බව පරණවිතාන මහතා පෙන්වා දෙයි. අනුරාධපුර පළාතේ මරදන්කඩවල අඟල පිහිටි කොස්ගම කන්ද විභාරයේ ලිපියක ඇති එක් වාක්‍යයක් මෙසේය.

“මහරක්ඛග මණ්ණි අබගහ දෙවන පිය හ (ර) ම (ණි) බ (ර) ග මලක තිග වහරෙ කරතෙ කතිය.” මෙම පාඨය අට වන ශතවර්ෂයේ පටන් පනදිය වූ යා හි වෘත්තයට අනුව පාදු සතරකට කඩා දැක්විය හැකි වේ.

මහරක්ඛග මණ්ණි
අබගහ දෙවන පියහ
රමණි බරග මලක තිග
වහරෙ කරතෙ කතිය.

මෙම ගී වූ කලී යා හි, ආර්ය, උද්භිත, උපහිත, යන සංස්කෘත වෘත්තයන්ගෙන් බැඳී ඇති බව පරණවිතාන මහතාගේ අදහසයි. මහායාන සමග ම පළමු වන සියවසින් පසු සංස්කෘතය ද මෙහි පැතිරුණේ ය යි සිහිමට කරුණු තිබේ. මෙම සෙල් ලිපි පද්‍ය ලියන ලදු කාලයේ සිට ලේඛනාරූපී කරන ලදු අනෙක් පද්‍ය ග්‍රන්ථ තිබිය යුතු බව අනුමාන කළ හැකිය.

කිතු වසින් සිව් වන සියවසේ කිත්සිරිමෙවන් රජු දවස දඹදිව කලිග රටින් දුළඳු වහන්සේ මෙහි වැඩම කරවනු ලැබීමේ පුවත ඇසුරෙන් එළු දුළඳු වංසය නම් ග්‍රන්ථයක් රචිත බව වූලවංසයේ සඳහන් වේ (වර්තන ලෙඩං අභිලෙඛයි). දන්තධාතුව එකල අඟහරණික විභාරයට අභිතිව පැවති බව ද, මහාවිභාර පක්ෂය විසින් එය පිදීම ගැන වැඩි සැලකිල්ලක් නොදක්වන ලදු බව ද රහසක් නොවේ. මේ අනුව අද අවිද්‍යාමාන එම එළු දුළඳු වංසය අඟහරණික වාසී හික්ෂු කෙනෙකුගේ කෘතියක් බව තීරණය කළ හැකිය. එම ශතවර්ෂයේ ම සාරාර්ථ සංග්‍රහය නම් ග්‍රන්ථය ලියූ බුද්ධදත්ත රජතුමාගේ කාලයේදී මහා ධම්මකථී නම් යතිවරයෙක් තුන් පිටකයෙහි එන සුභ සිංහලට නැගූවේය. බුද්ධ භාෂිතය පිරිසිදුව තබා ගැනීමට කල්පනා කළ ථේරවාදී හික්ෂු මෙහෙක් ඒවා අනන්‍ය භාෂාවකට පෙරළීම ගැන සිත් යොමු නොකළහ. පළමු වරට එය කරන ලද්දේ ධම්මකථී ස්ථවිරයන් විසිනි.

එක් අතකින් හික්ෂුන් පොදු පනතට බුදු දහම උගන්වන්නට ගත් වැයම නිසා ද, අනෙක් අතින් සිංහලය කෙමෙන් වඩාත් පහසුවෙන් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ ශක්තියෙන් යුක්ත භාෂාවක් බවට පැමිණීම නිසා ද ධම්මකථී තෙරුන් වහන්සේ පාලි ග්‍රන්ථ සිංහල භාෂාවට පෙරළීමට අදහස් කිරීම ස්වාභාවික කරුණකි. එසේ ම මෙකල වන

විට පාලි භාෂාව සිංහලයට දෙවන තැනක් ගත් වග ද මහජනතා පාලියට දැක්වූ උපහාරය කෙමෙන් අඩු වූ බවද මහාචාර්ය ගුණපාල මලලසේකර මහතා පෙන්වා දී ඇත. දීපවංසය ලියූ භාෂාව නිශම පාලි උරුම වන අතර අස්වාසාචික කෘත්‍රීම භාෂාවක් වීමෙන් ද ලංකාවාසීන් විසින් පාලියට දක්වන ලද මද සැලකිල්ල පැහැදිලි වන බව ඒ මහතා වැඩි දුරටත් සඳහන් කරයි. මෙකල පාලියෙන් ලියූ පොත් හැර සිංහලෙන් ලියන ලද වෙනත් ග්‍රන්ථ ද තිබීම යුතු බව අනුමාන කළ හැකි වෙයි.

IV

මහානාම රජුට පාලි (ක්‍රි.ව. 406-428) වූ ද්විධිකේශ ස්ථවිරයන් මෙහි පැමිණෙන අවධියේදී යළිත් පාලියට භාෂාවක් ගුණයක් උද වීමෙන් සිංහලයට අප්‍රධාන තැනක් හිමි වූයේය. මිහිදු හිමියන් හෙළ බසට නැගූ පාලි අටුවා නැවත බුදුගෙයේ තෙරණුවෝ පාලියට ම නැගූහ. එයින් බෞද්ධාගමට හා පාලි සාහිත්‍යයට උදර සේවයක් සිදු වූ නමුත් සිංහල සාහිත්‍යය ගණ වලා පටලයකින් වැසී ගියේය. එය ඉවත් වීමට ගතවර්ෂාධික කාලයක් ම ගත වූයේය.

මහානාම රජුගෙන් පසු පළමු වන අග්‍රබෝධි (571-640) රාජ්‍යප්‍රාප්ත වන තුරු රටට සමෘද්ධිමත් කාලයක් එළඹීමේ නොවේ. මෝරිය, ලම්බකර්ණ යන උග්‍ර පරපුරට අයත් කුමරුන් වරින් වර රජකම් කළ පාඨිනගෙන් රට බේරා ගැනීමට යත්න දැරීම ද රජුන්ගේ දුබලකම් නිසා ඇමති සෙන්පතින් කැරලි ගැසීම ද හැර රටේ සාමය හා සමෘද්ධිය සඳහා කිසිවෙකු ඉදිරිපත් වූ බවක් නොපෙනේ. මේ කලබල සන්සිදුණේ අග්‍රබෝ රජු සිහසුනට පැමිණීමෙන් පසුව ය. රටේ සාමය හා සමෘද්ධිය ඇති වන කල්හි කලාකරුවාගේ රාවිකත්වය පිබිදී නැති සිටුවූයේ. අග්‍රබෝධි රජු ශ්‍රේෂ්ඨ කලා රසිකයෙකු බව ඔහුගේ රාජ සභාවේ මහා කවීන් දෙළොස් දෙනෙකු සිටි වග වූ ලවංසයෙහි හා වෙනත් ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් වීමෙන් පෙනේ. 'ඔහු (අග්‍රබෝ) ද්විස සන්දමලය, අසන්දමලය, දැමිය, බැබිරිය, දුළුබිසෝය, අනුරාත් කුමරුය, දුළුගොත් කුමරුය, දුළුසල කුමරුය, කිත්සිර කුමරුය, පුරවඬු කුමරුය, සූරිය බාහුය, කසුප් කොට ඇපාය යන මේ දෙළොස් මහා කවීන් ඇති වූහ' යනුවෙන් එම කවීන්ගේ නම් ද නිකායසංග්‍රහ ආදී ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් වේ. රාජ සභාව

හෙබවු මෙම කවීන් දෙළොස් දෙන හැර උග්‍රත් පඬුවන් රු සක් ම එවක ඒකු බව සිහිගත කෙරේ. මොවුන් සිංහල කාව්‍යයන් ද රචනා කළහැයි වූ ලවංසය සඳහන් කරයි. දඹදෙණි රාජ්‍ය අවධියේ ලියූ සිදුත් සඟරාවේ ඇතුළත් වන

'තමා වදනා පොමින් - නොඉකතැයි හැංගේ'

යන උද්ධෘත අසක්ඛා කවෙන් ගත් පාඨයක් බව සිදුත්සඟරා පුරාණ සන්නයෙහි සඳහන් වෙයි. මෙම අසක්ඛා කව ලියන ලද්දේ අග්‍රබෝධි රාජ සභාවේ කවීයෙකු ලෙස නිකාය සංග්‍රහය දක්වන අසක්දමල නමැත්තා විසින් විය හැකිය. සිදුතෙහි ම උපුටා දක්වන ලදී.

'මොණරිදු එකල්හි පුල් සලග නවා ගති'

යන පාඨය ගියෙන් බැඳී පුරාණ මධුර සන්දේශය නම් ග්‍රන්ථයකින් ගන්නා ලද්දක් බව ද පුරාණ සන්නයෙහි ම සඳහන් වී ඇත. අද අවිද්‍යමාන මෙම ග්‍රන්ථද්වය ම දඹදෙණි සමයේදී සිදුත් සඟරාව ලියන තුරු ම පැවති බව අනුමාන කළ හැකිය.

ද්විතිය අග්‍රබෝධි (ක්‍රි. ව. 604-614) රාජ්‍යයෙන් පසු උද වූ කාලය මෙරටට එතරම් ශුභදායක නොවීය. මෙහි අන්තිම මෝරිය රාජ්‍යය වූ දෙවන සංඝතිස්ස, ලම්බකර්ණාචාර්යයාට අයත් දුළු මුගලකුන් විසින් සිහසුනෙන් නෙරපනු ලැබුවේය. ඉන් පසු අවුරුදු කිහිපයක් පැවති යුද කලබල සහිත කාලයක් උපුටීය. මේ කාලය අතර තුර මෙහි පැමිණී දකුණු ඉන්දියානු සෙබළුන් බලය අල්ලා ගැනීමට යත්න දැරුවේය. ද්විවිබලය ක්‍රමයෙන් වැඩි වත් ම ද්විතිය දුටුමුණි (659-667) වැනි සිංහල රජවරු රජකම රැක ගැනීම සඳහා දෙමළන්ගේ ආධාරය පවා සෙවූහ. ඉන්දියාවේ බලයට පැමිණී පාඨින ද වරින් වර මෙහි පැමිණීමෙන් සිංහල රජුන්ගේ බලය වැඩි දුරටත් හීන වූයේය. ලංකාව විදේශීය නිරපතින්ගේ කෙළී මඩලක් බවට පත්විය. පස් වන මිහිඳු රජු වර්තමානයේ පවා දුර්වල තැනැත්තෙකි. ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් 1029 දී යොළිත් විසින් ඔහු අල්ලා ගනු ලබන තුරු ම තත්වය වෙනස් වූයේ නැත.

මේ අනුව බලන විට සචත සියවසින් පසු කාලය මෙරට සාහිත්‍යයට එතරම් ශුභ දායක නූවූයේය. ඒ අවධියේ ඇති වූ එක ද සිංහල ග්‍රන්ථයක් ගැන අපි

නොදැනීම. එහෙත් පැරණි සිංහල සාහිත්‍යය පිළිබඳ පරීක්ෂණයකදී කිසි සේත් අමතක නොකළ හැකි සිහිරි කැටපත් පවුරේ ලියන ලදුව අද දක්වා ආරක්ෂිත වී පවතින පද්‍යයන්ගෙන් අපට ලැබෙනුයේ පැරණි සාහිත්‍යයේ තත්වය පිළිබඳ විශිෂ්ට සාක්ෂියකි. අක්ෂර රූප අනුව එම පද්‍ය සමහරක් අටවැනි නව වැනි සියවස්වල ද වැඩි කොටසක් නව වන, හා දස වන සියවස්වල ද ලියන ලද්දේය යි අනුමාන කළ හැකිය.

සිහිරි ගීය බොහෝ දෙනෙකුගේ සිත් ඇදී ගියේ එහි ඇදීන ලද ලදුන්ගේ සිතුවම් වේගය. අයෙක් සිහිරි කතූන් දැකීමෙන් තම සිත කුලුමත් වූ සැටි මෙසේ කවියට නගන්.

තනපටි වෙළු සරත් මල් සිහිලක් කොටි යි.
 දැකූ මහ ම හිඟැලු වෙසන්ද්හි රත්වනක් දීත් හෙත්.(377)

සිහිරියේ බොහෝ පද්‍ය කවියාගේ සිහින් නිහැනින් ම ගලා ආ භාව ගීත විය. මෙම විකු වලන්තෙකුගේ තෙතට රත්වත් කතක සමඟ සිටින නිල් වනක් හමු වෙයි. ඔහුගේ සිතට නැගුණේ තමාගේ පරිසරයට ගැළපෙන කටරොළ මලක් හා වැටකොළ මලයි.

නිල් කටරොළ මලෙකැ ඇවුණු වැටකොළ මල සොස්
 සැන්දැයැ සිහි වන්තෙස් මහනෙල්වන හස් රත්වන හුන්. (334)

කැටපත් පවුරේ පද්‍ය කල්පනාවන් කියවන විට සම්ප්‍රදාය දෙකකට අයත් කවි එහි තිබෙන බව පෙනී යයි. එයින් පළමු වැන්න නම් පොදු පන සම්ප්‍රදාය හෙවත් උගතුන් විසින් ගරු කරනු ලබන අංලකාර ආදිය ගැන හැකිමක් නොකොට ලියන ලද සරල ගීය. මෙතෙක් උපුටා දක්වන ලද්දේ එම සම්ප්‍රදායට අයත් නිර්මාණවේ. දෙවැන්න නම් උගත් සම්ප්‍රදාය හෙවත් සංස්කෘත අලංකාර ඊතින් ගැන ද සැලකිල්ලක් දැක්වූ උගතුන්ගේ පද්‍ය බන්ධනයයි.

වන්දිම් ගිම් වලා හො ගොසින් ඇය නෙවෙස්තට
 පිරිබුන්පහා මලගුන දිවොට හො හදහව කිය කියයි (134)

වලාකුළු දුත මෙහෙයෙහි යොදවන මේ කවියා දුත කාව්‍යය ගැන දැන සිටි වග අනුමාන කළ හැකි වෙයි.

සිහිරියේ නොයෙක් ගී හා එළිසම වෘත්තයන්ගෙන් බැඳී පද්‍ය පමණක් නොව සැහැලි ද දක්නට ලැබේ. වැඩි වශයෙන් ම සිහිරි පවුරෙහි දැකිය හැක්කේ යා ගී විරහින් බැඳී පද්‍යය. යා ගී විරහට නිදසුනකි මේ.

සවබරණින් සැපි ගිරහිඟැ සිටිති කුමට
 යෙහෙළි කියා මො නුමුත අප ගිම් බඳු ලෙස ලු නෙත්. (3)

යා ගී පමණක් නොව කවි ගී, දුවග ගී, යොන් ගී, බමර ගී, උමතු ගී, කාරිකා ගී ආදිය ද සිහිරියෙහි වෙයි. එපමණක් නොව එළි සඳුල්ලකුණු ආදී ජන්දස් ශාස්ත්‍ර ග්‍රන්ථවල දක්වා නැති අමුතු ම වෘත්ත රාශියක් ද දක්නට ලැබේ. ගී කාව්‍ය මෙන් ම, එළිසම කාව්‍ය ද කැටපත් පවුරේ ලියා ඇත. සිංහලයෙන් ලියැවී ඇති එළිසම පද්‍ය පිළිබඳව දැක්විය හැකි පැරණිතම නිදසුන් ඇත්තේ මෙහිය.

බන්දු බැමැ නිම්පතෙක්හි සන්ද්භස් එක් ව නා
 එම පැරැඟු ලදැරිය තොල්හි ලපලු නා
 ප්‍රගොඩපතක් බන්දු මහනෙල් ලමුකර නා
 මහස් කල් යෙහෙළි කී දිග අත් සලම් නා. (394)

නිම් පත් බදු ඇසී බැම, පුත් සදුට සම උවන, නා දලු පරගන ප්‍රපටි දෙතොල් ආදියෙන් යුක්ත සිහිරි ප්‍රදකණේ නෙතග බැල්මෙන් තම කවි සිත උතුරා ගිය මේ කවියා ජ සිතුවම සමුදුකේෂ වෘත්තයෙන් පද්‍යයකට නැගුණේය. සිහිරි එළිසම පද්‍යවල විශේෂ ලක්ෂණයක් ලෙස දැක්විය හැක්කේ මුල හෝ මැද එළියක් නොතැබීමය.

සිහිරි ගීය හැම කවියෙකු විසින් ම ස්වකීය අනුගුණින් කාව්‍යයට නගන ලද සැටි, ඉතා මනහරය. සිහිරියේ ඇතැම් කාව්‍ය පෙරදිග හෝ අපරදිග කවර විචාර ක්‍රමයක් අනුව විභාග කළ ද ශ්‍රේෂ්ඨ ගණයෙහි ලා සැලකිය හැකි වන බව ආචාර්ය සෙනරත් පරණවිතාන මහතා සිහිරි කුරුඳු ගී මහාග්‍රන්ථයෙහි පෙන්වා දී ඇත. අපට සිහිරි සාහිත්‍යය පිළිබඳව කරුණු දැන ගත හැක්කේ පරණවිතාන මහතාගේ අප්‍රතිහත ඛෙට්ඨය හා අද්විතීය පාණ්ඩිතය නිසා මය.

කැටපත් පවුරේ සඳහන් පුද්ගල නාමයන්ගෙන් පෙනෙන්නේ හික්ෂු, ඇමරි, සෙත්පති ආදී පුතුන් පමණක් නොව පොදු පනඟ පවා එහි කවි ලියූ බවය. සිංහල සංස්කෘතියේ පිරිහීම ආරම්භ වූ අවධියක පොදු පනඟ අතින් පවා යට සඳහන් පරිදී උසස් කාව්‍ය ලියැවුණි නම් ඊට සමෘද්ධව පැවති ස්වර්ණමය සමයේ සාහිත්‍යය කෙබඳු දිගුණු තත්වයක පවතින්නට ඇද්දැයි සිතා ගත හැකිය.

මේ කරුණු අනුව ගම්පහ වන්නේ අනුරාධපුර යුගය සෙසු කලා ශිල්ප අතින් මෙන් ම සාහිත්‍යය අතින් ද ශ්‍රේෂ්ඨතම යුගය වූ බවය. අද විද්‍යාමාන නුවුව ද ඒ කාලයේ සාහිත්‍ය කෘති රාශියක් ම සිංහල භාෂාවෙන් ලියවුණු බවට පෙන්වා දෙන ලදී. මේ කීයක ලද නොයෙක් පොත් පත් ලිවීමට උපයෝගී කොට ගත්තේ කවර ද්‍රව්‍ය ද? අද මෙන් කඩදාසි හෝ මුද්‍රණ ශිල්පය නො පැවති එද පත්තිදෙත් පුස්තකාලයේ අකුරු ලියූ බව සාමාන්‍ය පිළිගැනීමකි. පුස්තකාලයේ ඉතිහාසය දක්වන පරණවිතාන මහතා ලිවීම සදහා ඒවා භාවිත කරන ලද්දේ අට වන සියවසේ පමණ සිට බව කල්පනා කරයි. එයට පෙර ලේඛන සදහා භාවිත කෙළේ උණ පතුරු ආදී ද්‍රව්‍ය බව ඔහු වැඩි දුරටත් අනුමාන කරයි. එසේ මිහිදු ගිම්මක් හෙළුවා ලියුවේත්, බුද්ධගෝස ගිම්මක් පාලි අටුවා ලියුවේත් උණ පතුරුවලයයි සිතිය යුතු ද? මෙම මතය නොපිළිගන්නා ආචාර්ය පී. ඊ. ඊ. ප්‍රනාන්දු මහතා පුස්තකාලවල ලිවීම යටත් පිරිසෙයින් පස්වන ශතවර්ෂයේ සිට පැවති බව අනුමාන කිරීමට කරුණු ඉදිරිපත් කරයි.

මෙසේ පුස්තකාලවල ද වෙනත් ද්‍රව්‍යවල ද ලියන ලද කෘතිවලින් එකකුදු අද විද්‍යාමාන නොවීමට හේතු කවරේ ද? මෙම ප්‍රශ්නයට ස්ථිර වූ ද පැහැදිලි වූ ද පිළිතුරක් සැපයිය නොහැකි වුවත් පහත එන කරුණු ඒ පිළිබඳ හේතු වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි වේ.

1. කාලය නමැති රතුසා විසින් හිල ගැනීම,
2. මිහිදු ගිම්මක් දවස ලියැවුණ හෙළුවා බුද්ධගෝස ස්වාමීන් විසින් පාලියට නගනු ලැබීම නිසා මුල් පොත් අභාවයට ගැම සහ පාලි භාෂාව දේශාන්තර භාෂාවක් වශයෙන් සලකනු ලැබීම නිසා සිංහලයට ගිවු සැලකිල්ල තාවකාලිකව හීන වීම,
3. එකල ග්‍රන්ථ ලියූ ප්‍රාකෘතයට පුරු සිංහල පශ්චාද් කාලීන භාෂාවට වඩා බෙහෙවින් වෙනස් වන නිසා එම කෘතීන් පාඨක ලෝකයෙන් තුරන් වීම,
4. මහාවිහාරය හා අභයගිරිය අතර සහනයෙන් පැවති සමයාන්තර හේදය හා කලින් කල ඒ ඒ පක්ෂයේ කෘතීන්

අනෙක් පක්ෂය විසින් විනාශ කරනු ලැබීම,

5. මහාසේන, කාලිංග මාක, සීතාවක රාජසිංහ ආදී නර දෙවුවන් විසින් සාහිත්‍ය කෘතීන් විනාශ කරනු ලැබීම.
6. මේ සියලු උපද්‍රවයන් නිසා ද විනාශ නොවී ඉතිරිව ආ ගම් ග්‍රන්ථයක් ඇත්නම් එය ද ශාස්ත්‍ර ලෝගී යුරෝපීයයන් විසින් මෙරටින් සඟවා ගෙන ගනු ලැබීම.

VI

විද්‍යාමාන ග්‍රන්ථ

අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන භාගයේ - එනම් දස වන ශතවර්ෂයේ පමණ රචිත ග්‍රන්ථ තුනක් දැනට විද්‍යාමාන වේ. ඒ මෙසේය: සියබස් ලකර, ධම්පියා අටුවා ගැටපදය සහ සිඛවළඳ විභිසය. මේවා ද සම්පාදනය කරන ලද්දේ රටේ නොයෙක් විශවුල් පැවති අවධික ක බවට සදහන් කරන ලදී. ඉහත පෙන්වා දෙන ලද පරිදි එවැනි කාල පරිච්ඡේදයක රචිත ග්‍රන්ථයකින් උසස් තත්වයක් අපේක්ෂා කළ නොහැකි යි. එම ග්‍රන්ථ තුන ම ලියන ලද්දේ නිර්මාණාත්මක කෘති වශයෙන් නොව එකල පැවති එක් එක් අවශ්‍යතාවන් පිරවීම සඳහා ලිවීමට බව පෙනේ. සියබස් ලකර අමතක වී ගිය කාව්‍ය ශාස්ත්‍රය හා කාව්‍යකරණය ඉගැන්වීම සදහා ද, ධම්පියා අටුවා ගැටපදය පාලි අවධිකාවල දුරවබෝධ තැන් තේරුම් කර දීම සදහා ද, සිඛවළඳ හා සිඛවළඳ විභිස ගික්ෂුන්ගට විනය නීති ඉගැන්වීම සදහා ද ලියන ලද ග්‍රන්ථයේ වෙති. මෙම ග්‍රන්ථයන්ගේ භාෂාවත් බහුල වශයෙන් පවතින තත්කාලීන ශිලා ලිපිවල භාෂාවත් සසඳ බලන විට එකල පැවතුණේ පාලි හා තත්සම රූපයන්ගෙන් ගහන වූ ද, අතරින් පහර සංස්කෘත රූපවලින් යුක්ත වූ ද ස්වරූත්ත හා ගලත්ත ශබ්දයන්ගෙන් යුක්ත වූ ද භාෂාවක් ලෙස විස්තර කළ හැකිය. දස වැනි සියවසට අයත් මතු දැක්වෙන සෙල් ලිපි පාඨය අනුව එද පැවති භාෂා තත්වය තේරුම් ගත හැකි වේ.

'මගුල් සිහසුන් රක්ගල් තල අරා වදුන් බෙර සී නා නෙන් රුදු වරණන් ඇති මත්ද සිත්දැ සි පැරැක්මෙන් වැප්බැ අතත් අපිරිසෙය් නිමල ගුණ වතුරෙන් දියල්

සහනය සපුන් අරිසු ලක්දිවී පොළොමෙහෙසන පරපුරෙන් හිමි මපුරාම් බුද්දස් සිරි සන් කොට අඩනය මහ රජහට..."

උනට විද්‍යාමාන ග්‍රන්ථ අතුරෙන් ඉපැරණි කෘතිය ලෙස සලකනු ලබනුයේ දණ්ඨි අචාර්යගන්ගේ සංස්කෘත කාව්‍යදර්ශයේ අනුවාද ස්වරූපයෙන් කරන ලද සිගබස් ලකරය. එය ගී පද්‍ය කෘතියක් වීම විශේෂයෙන් සැලකිය යුතුය. කාව්‍යකරණය පිළිබඳ මෙවැනි කෘතියක් සම්පාදනය කිරීම වූ කලී එකල ද එයට පෙර අවධියේ දී ප්‍රමුද්ධි ජනන කාව්‍යය කෙරෙහි මහත් සැලකිල්ලක් දැක්වූ බවට ප්‍රබල සාධකයකි.

දෙ රැස් වස් කිගම්
පෙර ගත් සකෙවිතිද වූ
නොදුන නොදුන දෙව් බස්
සිග කවි ලකුණිකෙක් දෙස් (3)

ගත පද්‍යයෙන් කියවෙන පරිදි සිගබස් ලකර ලියන ලද්දේ සංස්කෘතය (දෙව්බස) නොදුන් අය උදෙසාය. පාලි සංස්කෘත උගත් උසස් පෙළේ ජනයා පමණක් නොව සකුට නොදුන් අවශේෂ ජනයා ද කාව්‍යය පිළිබඳව රුචියක් දැක්වූ බව සිතිය හැකිය. සිංහල කාව්‍යකරණය ගැන ලියන ලද පලමු වැනි ග්‍රන්ථය මෙය නොවන බව මෙහි ම එන ගීයකින් පෙනේ.

කලා ගුරුසුළු පා
වැසි වූ කුලණු නුවණ ගුත්
කලණ මතෙ වියතුන්
ගත්ති පිසුම් ලකුණු ඇ. (15)

කලා ගුරු සුළුපායෙහි වැසි කලණමින් වියතුන් වසින් ලියන ලද ග්‍රන්ථයක් සිගබස් ලකරට පෙර පැවති බව මෙම ගීය අනුව ඔප්පු වේ. කලාණමිත්‍ර ස්ථවීරයන් අගයතිරි විහාරයට අයත් කලාගුරු සුළුපායෙහි විසූ හෙයින් ඔවුන් ලියූ එම ග්‍රන්ථය මහාවිහාර වාසීන් අතින් විනාශ වූ බව අනුමාන කළ හැකි නොවේ ද?

ගී 408 කින් ගුණක සිගබස් ලකර වූ කලී කාව්‍යදර්ශයේ පදනුපදික පරිවර්තනයක් නොව සෛංහලීය කාව්‍යකරණයට මහෝපකාරී වන පරිදි සකස් කරන ලද විවාර පූර්වක ග්‍රන්ථයකි. එහෙත් මෙම ග්‍රන්ථය ලියැවීමෙන් පසු මෙතෙක් සිංහල කවීන්හට

කාව්‍යකරණයෙහි ලා තිබුණු ස්වෛරී භාවය නැති වී ගියේය. පසු කවීන් හැත් කෙළේ සිගබස් ලකර පැනවූ නීතිවලට අනුව කාව්‍යකරණයෙහි යෙදීමටය.

ධම්පියා අටුවා ගැටපදය මෙයට වඩා භාත්පසින් ම වෙනස් ග්‍රන්ථයකි. පාලි ධම්මපදවර්ග කථාවේ දුටුබෝධි වචනවලට අර්ථ සපයන මෙම ග්‍රන්ථය විශේෂයෙන් ප්‍රයෝජනවත් වනුයේ අර්ථ විචාරය සඳහාය.

පැරණි ස්වරූපයක් ගන්නා ඇතැම් පදවල නිරුක්ති යෙවීමේදී ද දස වන ගතවර්ෂයේ භාෂා තත්වය මැනීමේදී ද එකල පැවති සමාජ සිරිත් විහාග කිරීමේදී ද මෙම ග්‍රන්ථයෙන් ප්‍රයෝජනය වී පුලුවේ. ධම්පියා අටුවා ගැටපදය පැරණි ශබ්දයන්ගේ කෝෂයාගාරයක් වැන්න. වෙසතුරු ද සන්නයට ප්‍රස්තාවනාවක් ලියූ මහාවාරය ඩී. ඊ. හෙට්ටිආරච්චි මහතා ධම්පියා අටුවා ගැටපද භාෂාවෙහි වචනාකම මැනවින් දක්වයි. මෙහි එන එක් පදයක වැදගත්කම පිළිබඳව හෙට්ටිආරච්චි මහතා ලියූ විවරණය මෙසේය.

'සරපවාච්චි සිංහලයෙහි දක්නා ඇස්වස් යනුවෙන් පාලි රූපය වූ 'ආසිවිස' යනුවෙහි සමීචය කුමක්දැයි අවිනිශ්චිතයි. එම අර්ථයෙහි ම සංස්කෘතයෙහි දක්නා 'ආසිවිෂ' හෝ 'ආසිරිවිෂ' යනු ආසිස්ති නොහොත් දළෙහි විෂ ඇති හෙයින් සරපයාට එසේ කියනු ලැබේ යයි කෝෂ කාරයෝ කියති. එහෙත් ධම්පියා අටුවා ගැටපදයෙහි දෙපළක ම 'ආසිවියෝ' යනු 'වහා නැගෙන විස ඇතිගේයි' (131-127) 'සකුස් නැගෙන විස ඇතිගවුහු' (199-122) ගී අර්ථ දක්වමින් පාලි 'ආසු-විස' සංස්කෘත 'ආශු-විෂ' යන ශබ්දයන්ට අප සිත් යොමු කෙරේ. දස වන ගත වර්ෂයේදී 'ආසිවිස' යනුවට එබඳු අර්ථ විවරණයක් පැරණියන් අතර පැවති බැව් මෙයින් හෙළි වේ.'

ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, ග්‍රන්ථාවසානයෙහි සඳහන් පරිදි 'දෙව්සෙ වැජා අහා සලමෙවන් කතුව මහරජහු දුහම් පියා අටුවාවට කළ සහනයයි' යනුවෙන් කියන ලද පස් වන කාශ්‍යප රජු (ක්‍රිස්තු වර්ෂ 914-923) ලියූ අර්ථ ව්‍යාකෘතියකි.

උපසම්පන්න නවක ගීක්ෂුන් විසින් පිළිපැදිය ගුහු විහග නීති සංග්‍රහයක් වූ සිඛවලද හා සිඛවලද විනිස යන ග්‍රන්ථය ප්‍රථම වරට සංස්කරණය කරනු ලැබුවේ

පමණ වන විට රූප අක්ෂර ලිවීම ද දැන සිටියහ. මේ කාලය වන විට ඉන්දියාව වැනි ආසන්න රටවල් සමග ඔවුන් වෙළෙඳ සම්බන්ධතා ද ඇති කර ගෙන සිටී බව කැනීම් තුළින් මේ හා ආසන්න කාලයකට දින තිහම කළ හැකි කාර්තේලියන් පවුල හමු වීමෙන් පෙනී යයි. කාර්තේලියන් පවුල ලංකාවට ආවේනික නො වන අතර ඒවා ඉන්දියාවේ බෙහෙවින් හමු වේ. වලාහස්ස ජාතකයේ ඉන්දියාව සහ ලංකාව අතර පැවති වෙළඳාම ගැන දැක්වෙන තොරතුරු වලින් මහාවංසයේ විජය කුවේණී කතා පුවතේ නැව්වලින් ලංකාවට ආ වෙළෙන්දන් ගැන දැක්වෙන තොරතුරුවලින් සනාථ වන්නේ මේ වෙළෙඳ කටයුතු පිළිබඳ පුවණාතාව යි.

මුලදී ගමක් ලෙස පැවති අනුරාධ ග්‍රාමය පණ්ඩුකාභය කථා පුවතේ පිළිබිඹු වන ක්‍රි. පූ. හතර වන ශතවර්ෂය වන විට නගරයක් හා පරිපාලන මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස වර්ධනය වී තිබිණ: ක්‍රි. පූ. තුන් වන ශතවර්ෂයේදී රාජ්‍ය අනුග්‍රහයෙන් බුද්ධාගම හඳුන්වා දී ජනප්‍රිය කරවන ලද දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ කාලයේදී රාජ්‍ය මධ්‍යස්ථානය වූ ඇතුළුවර ආරක්ෂාව උදෙසා පවුරකින් වට කොට තිබිණ.

කාලයාගේ ඇවෑමෙන් විවිධ ස්වරූපයෙන් වර්ධනය වූ මෙම පවුරෙහි සතර දිසාවේ ම දොරටු අසල නිරන්තරයෙන් හටගත් ගැවසුණු මුර කූට ඉදි කොට තිබිණ. ක්‍රි. පූ. දෙවන ශතවර්ෂයෙහි ද්‍රවිඨගාමණී-ඵළාර කතා පුවතේ ගුද්ධ පිළිබඳ දැක්වෙන තොරතුරුවල මෙම පවුරේ දොරටුව ගැන සඳහන් වෙයි. පවුරේ දකුණු වාසල් දොරටුව අසල දී ද්‍රවිඨගාමණී-ඵළාර සටන සිදු වූ බවත් එහි දී ඵළාර පීඨකයෙහි පත් වූ බවත් මහාවංසය සඳහන් කරයි. ක්‍රි. පූ. පළමු වන ශතවර්ෂයේ දී කුටකණ්ණාතිස්ස රජු විසින් පවුර උස් කර බදවා ඒ වටා දිග අගලක් ද කරවී ය. ක්‍රි. ව. 67-111 අතර කාලයේ රජ කළ වසභ රජු ප්‍රාකාරය තවත් උස් කරවන ලද අතර එයින් පසු අනුරාධපුර රාජධානි කාලය පුරා ම එය විවිත් විට ප්‍රතිසංස්කරණ කොට ශක්තිමත් කරවන ලදී. උතුරු, දකුණු, නැගෙනහිර සහ බටහිර යන සතර දිසාවන්හි ම කරන ලද කැණීම් මගින් මෙම ප්‍රාකාරයේ නටබුන් පාදා ගෙන ඇත. ප්‍රාකාරයේ පදනම හා එක්තරා උසක් ගල්වලින් ඉහළ කොටස ගඩොලින් තනා තිබූ බවට සාක්ෂි ඇත. පවුරෙන් ඔබ්බේ දිග අගලක් පැවති බව ද

එයත් ආරක්ෂක හේතූන් මත සකස් කරන ලද්දක් බව ද වංශ කථාවන්හි සඳහන් වෙයි.

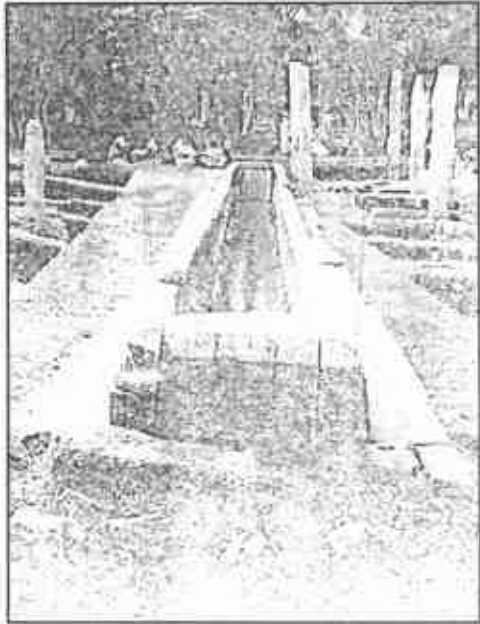
අනුරාධපුර රජවරුන්ගේ මාලිගාවල නටබුන් මෙම ඇතුළුවර පස් තට්ටුවලින් වැඩි තිබෙන්නට පිළිවන. එහෙත් මෙතෙක් ඒ පිළිබඳව ගවේෂණ කර නැත. ක්‍රි. ව. එකොළොස් වන ශතවර්ෂයේ පළමු වන විජයබාහු (1070-1110) රජු සොළින් තෙරපා පොළොන්නරුවේ රාජ්‍ය මධ්‍යස්ථානය ඉදිකිරීමට පෙර අනුරාධපුරයේ තුන්වසරක් රජ කළ අවධියේ ඉදි කරන ලද රජ මාලිගයේ පදනම පමණක් යෙහෙරත් පරණ විතාන විසින් සංරක්ෂණය කර ඇත.

මෙසේ වුව ද රජ මාලිගා ආසන්නයේ ඉදිකොට තිබුණු දුලඳා මාලිගයේ නටබුන් දැනුත් දකින්නට පිළිවන. ක්‍රි. ව. හතර වන ශතවර්ෂයේ ශ්‍රී මේඝවණ්ණ (301-328) රජ දවස දන්ත ධාතූන් වහන්සේ ශ්‍රී ලංකාවට වැඩමවීමෙන් පසු එය රාජ්‍ය ආරක්ෂාවට යටත් පැවතිණ. පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් පාදා ස්ථාපනය කොට ඇති ගෙඩියේ නම් ගොඩනැගිල්ල ද දන්තධාතූ මාලිගයක් ලෙස ඉදි කරන ලද්දකැයි ඇතමුන් විශ්වාස කළද එම අදහස පිළිගත නො හැක. නාටුල ආසනයේ ඇති නාලන්දා ගෙඩියේ සහ පොළොන්නරුවේ ඇති ගෙඩියෙහි මෙන් එයත් වෙනත් අරමුණකින් ඉදි කරවන ලද ගොඩනැගිල්ලකැයි සැලකීම විඩා නිවැරදි ය. මෙය බොහෝ දුරකට ම ප්‍රතිමාකරයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය. එහි ගෘහනිර්මාණ ලක්ෂණවලින් පිළිබිඹු වන්නේ එය ඉදි කර ඇත්තේ අනුරාධපුර රාජධානියේ අවසාන භාගයේදී, එනම් ක්‍රි. ව. නව වන, දහ වන ශතවර්ෂවලදී බව ය. දුලඳා මාලිගය එයට බොහෝ කලකට පෙර ඉදි කරන ලද අතර, ගෙඩියෙහි නුදුරින් එහි නටබුන් දකින්නට පිළිවන.

දුලඳ මාලිගය හා ගෙඩියෙහි අතර පිහිටි 'මහාපාලි' දහ ශාලාව ක්‍රි.පූ. තුන් වන සියවසේ දී දේවානම්පියතිස්ස රජු විසින් කරවන ලද බවත්, එහි නඩත්තුවට රජු විසින් විවිධ ප්‍රදානයක් කළ බවත් මහාවංසයේ දැක්වෙයි. එයින් පසු විවිධ රජුන් විසින් එය වැඩි දියුණු කරවන ලද අතර, රජවරුන්ගේ විශාල ආන උත්සව එහිදී පැවැත්විණ. දෙවන උපතිස්ස (517-518) රජු රජ මාලිගයේ මුලුතැන් ගෙඩි පිහින ලද රාජ හෝපන මහාපාලි ආන ශාලාවට යවන ලද බවත්, රජු ද ආන ශාලාවෙන් ආහාර ගත් බවත් වූලවංසය සඳහන් කරයි.

හිඤ්ඤා වහන්සේලාට රජුන් විසින් විවිධ විධ ආනයන පිරිනමන ලද ස්ථානය වූයේ මහාපාලි ආනයන ශාලාවයි. එය 'මහාපාලි' යැයි නම් කරන ලද්දේ හිඤ්ඤා වහන්සේලා දුන් පිළිගැනීම උදෙසා පෙළ ගැසුණු ස්ථානය නිසා යැයි අදහසක් පවතී.

එසේ පෙළ ගැසුණු හිඤ්ඤා වහන්සේලාට පිළිගැන්වීමට බත් තැන්පත් කොට තිබුණේ යැයි සිතිය හැකි, අඟයගිරි භාමිනිත්තලේ විහාරයකින් දුක්නට ලැබෙන ආකාරයේ ම විශාල බත් ඔරුවක් අදත් මහාපාලි ආනයන ශාලාවේ දුක්නට ලැබෙයි. අද දුක්නට ලැබෙන විශාල බත් ඔරුව දෙවන අග්බෝ (604-614) රජු විසින් ඉදි කරවන ලද බවට වූ ලවංසයේ සඳහන් වන බත් ඔරුව විය හැකිය. එම බත් ඔරුවේ මතුපිට දිග අඩි 27 යි අගල් 6කි. පළල අඩි 5 කුත් අගල් 3 කි. මෙහි පිටත බිත්ති මුහුණත ශිලා ලිපි කිහිපයක් දුක්නට ලැබෙයි. එක් ශිලා ලිපියක 'මහ පෙළ' යන පද කිහිපය දුක්නට ලැබෙයි. මෙම බත් ඔරුව තුළ මළ නො බදින තඹ තහඩුවලින් සැකසූ තඹ පෙට්ටියක් බහා තිබූ බවත්, ඒ තුළ තැන්පත් කරන ලද බත් ආනයන ලෙස පිළිගන්වන ලද බවත් විශ්වාස කිරීමට සාක්ෂ්‍ය ඇත. මෙම බත් ඔරු වූ ලවංසයේ 'ගත්තනාව' යන පදයෙන් සඳහන් වෙයි. මාළු පිණි පිළිගැන්වීමටත් කුඩා ගල් ඔරු තිබෙන්නට ඇත.

අනුරාධපුර බත් ඔරුවක්

මෙම වටිනා නටබුන් අත්හරින අතරතුර දළ වශයෙන් අක්කර 250 ක පමණ භූමි භාගයක විහිදී ඇත. උතුරේ සිට දකුණට සැතපුම් තුන් කාලක් ද, නැගෙනහිර සිට බටහිරට සැතපුම් බාගයක් ද පමණ වන මෙම භූමි භාගයෙහි උතුරේ සිට දකුණට විහිදුණු විදිය 'මගුල්මහ විථි' යන නමින් මූලාශ්‍රයන්හි සඳහන් වෙයි. මෙයට අමතරව සිගුරුවාන විථි, වන්දුවංක විථි, මහවැලි විථි නම් විථි රාශියක් ඇතුළත්ව දුක්නට විය. මෙහි පොළොව යටින් පලවනනය උදෙසා සවිකර තිබූ වෙරාකොට්ටා නළ රාශියක් ම කැණීම මගින් හමු වී ඇත. ඉතා මැනවින් සැලසුම් කරන ලද සතිපාර්ශ්වක විධි ඇතළුත්වර ක්‍රියාත්මක වූ බවට මෙම පල නළ සාක්ෂි දෙයි.

එමෙන්ම කොරන, මුට්ටි, ගැලි, ඇතිලි, පාත්‍ර වැනි මැටි භාණ්ඩ රාශියක් ද පුරාවිද්‍යාත්මක කැණීම් මගින් සෙතරත් පරණවිතාන විසින් සොයා ගන්නා ලදී. ඒ සියල්ලට ම වඩා වැදගත් වන්නේ ඔහු විසින් සොයා ගන්නා ලද කේශර සිංහයකුගේ රූපය අත්හරින රන් ආලේපිත මුද්‍රාවයි. සිංහ රූපය දෙපස පහන් දෙකක් ද දුක්නට ඇත. මහනුවර රාජධානි බජ්ජේ සිංහ රූපයට මෙය බොහෝ දුරකට සමාන ය. මෙය පුරාණ සිංහල රජවරුන්ගේ රූප මුද්‍රාව යැයි අනුමාන කරන්නට පිළිවන.

අනුරාධපුරයෙන් හමු වූ මැටි භාණ්ඩ අතර ක්‍රි. ව. හය වන ශතවර්ෂය හා දහතුන් වන ශතවර්ෂය අතර කාලයට ගැනෙන, ඒකයේ සාදන ලද පිහන්, පාත්‍ර ගනාදිය දුක්නට විය. එමෙන්ම විනය, රෝමය සහ මැදපෙරදිග ඇතුළු විවිධ රටවල කාසි ද හමු වී ඇත. අනුරාධපුර රාජධානි සමයේදී විනය ඇතුළු විවිධ රටවල් සමග සම්ප වෙළෙඳ සම්බන්ධතා පැවති බවට නිගමන සාක්ෂි ලෙස මෙම භාණ්ඩ හඳුන්වා දිය හැක. මේ හා සමාන භාණ්ඩ තණ්ඩාවයේම එකල දිවයිනේ ප්‍රධාන වරාය වූ මහාතිත්ථි වරායේ ද අල්ලයිජ්පිහි, වංකලාගි වැනි ආපනයට ආසන්නව වගඹ දිග වෙරළබඩ ස්ථානවලින් ද හෝකණ්ණ සහ නිලාවේලි වැනි නැගෙනහිර වෙරළබඩ ප්‍රදේශවලින් ද හමු වී ඇත. මහාතිත්ථි වරායට ගෙන එන ලද විදේශීය භාණ්ඩ මල්වතු, ඔය ඔස්සේ වූ මාර්ගයකින් රට අභ්‍යන්තරයේ අනුරාධපුරයට ගෙන ගිය බවට සාක්ෂ්‍ය ඇත. ක්‍රි. ව. 412 - 414 අතර කාලයේදී අඟයගිරි විහාරයේ ඉන්ට් අධ්‍යක්ෂයෙහි යෙදුණු වින සංචාරක හිඤ්ඤා වහන්සේ වූ

ආර්ථිකයේ සිය වාරිකා විස්තරයෙහි උත්වනත්සේව
අනුරාධපුරයෙහි දී එන වෙළෙඳපොළ මුණ ගැසුණු බව ද
සඳහන් කරයි.

අනුරාධපුර නගරයේ ඇතැම් ස්ථානවල ක්‍රි. පූ.
200 හා ක්‍රිස්තු වර්ෂාරම්භය අතර කාලයට අයත් කළ
හැකි පස් තට්ටු අතර දේශීය කාසි හමු වී ඇත. මෙය
ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගවල සිට ම දිවයිනේ මුදල් භාවිතය පැවති
බව පෙන්වන සාධකයකි. කුඩා වැව් හා ඉඩම් විකිණීම හා
මිලදී ගැනීම ඇතුළු විවිධ ගනුදෙනු ගනනාවකදී මුදල්
භාවිත වූ බවට සෙල්ලිපි හා සාහිත්‍යය සාක්ෂි කියයි.
පොළී උග්‍රවිලාස බලාපොරොත්තුවෙන් නගරයෙන් බැහැර
තිබූ වෙළෙඳ ශ්‍රේණිවල පවා මුදල් තැන්පත් කරන ලද බව
තෝතිගල හා ලබුඇටබැදිගල වැනි ස්ථානයන්හි හමු වූ
ලිලාලිපි මගින් පෙනී යයි. විවිධ දානපතිගත් විසින්
අනුරාධපුරයේ විවිධ ආගමික ස්ථානවල විවිධ කටයුතු
උදෙසා තැන්පතු වල පොලිය ගෙදව්‍ය හැකි ලෙස මුදල්
පරිත්‍යාග කොට ඇත. මේ හැර අධිකරණවලින් නියම වූ
දඩගෙවීම් සඳහා ද ඉඩම් හා වාරිකර්මාන්ත නිමිතන්ට
ගොවිබිම් වහාකරුවන් විසින් කරනු ලැබූ සමහර ගෙවීම්
සඳහා ද මුදල් භාවිත කරන ලදී. රුවන්වැලියාගේ ඉදි
කිරීම පිළිබඳව මහාවංශයේ එන විස්තරයට අනුව
දුටුගැමුණු රජු එම කාර්යය සඳහා ගොළා ගන්නා ලද සිංහල
ම යුගයට මුදල් ගෙවී බව වාරිතාවේ.

රජුන්, රජ පවුලේ සාමාජිකයින්, ඇමැතිවරුන්,
පරිපාලනයේ අනෙකුත් පුහුන් වූ සේනාපති, භාණ්ඩාගාරික
වැනි නිලධාරීන් විනය, ඉන්ද්‍රියාච, ශ්‍රීසීය වැනි රටවලින්
පැමිණි භාණ්ඩවරුන්, වෙළෙඳ ශ්‍රේණිවල නායකයින්
සහ ප්‍රධාන නිකුත් වහන්සේලා කීප දෙනෙක් ද වාසය කළ
ඇතුළතුවර අතිතයේදී තේජාන්චිත වූද, ඩොහෝ වස්තු
සම්පත් බහුල වූ ද මධ්‍යස්ථානයක් විය. රජු හා පුතු
පවුල්වල අවශ්‍යතා ඉටු කරන ලද ඉතා ඉහළ ගතයේ
වෙළෙඳ මධ්‍යස්ථාන ද මෙම ඇතුළතුවර තිබුණේ යැයි
නිගමනය කිරීම සාධාරණ ය. දකුණු ඉන්දියානු
ආක්‍රමණිකයින්ගේ කොල්ලකාරී හස්තයටත්, රට තුළ කැරැ
ලිකරුවන්ගේ අවධානයටත් ඇතුළතුවර ලක් වූයේ මේ
නිසා ය. මේ නිසා ම රාජ්‍ය බලය හා සම්බන්ධ කුමන්ත්‍රණ
හා ඝාතන රාශියක් ද මෙම ස්ථානයේදී සිදු විය.

මහාරත්තක වැනි සේනාධිපතිවරුන් රජුන් මරා
රාජ්‍ය බලය පැහැර ගත්තේත්, කණිංජානුතිස්ස වැනි
කුමරුවන් වැඩිමහල් සොහොයුරන් මරා සිංහාසනාරූඪ
වූයේත්, ලම්භකර්ණ වැනි පුතු පිරිස් ඇතැම් විට මාළිගා
තුළ ම රජුන් සිර කොට තබන ලද්දේත්, ශුභ නම්
දොරටුපාලයාගේ සලකුණක් මරවා රජය ලබා ගත්තේත්
මෙම ඇතුළතුවරදී ය. රාජ වංශ හා ආධිපත්‍යය පිළිබඳ
ඉතිහාසය එබඳු අමිහිරි හා භ්‍රාසනක සිදුවීම්වලින්
ගහණ ය.

ප්‍රධාන ආගමික මධ්‍යස්ථාන හා විහාරාරාම
විටතුවර ඉදි කොට තිබිණ. දේවානම් පියතිස්ස (250-
210) රජු විසින් ඉදි කරවන ලද චූපාරාමය අනුරාධපුරයේ
මුල්ම ස්තූපය ලෙස සැලකෙයි. චට්ටගාමණි ලෙස වර්ධනය
වූ ඊට විටින් විට විවිධ අංග එකතු වූ නිසා එහි මුල්
ස්වරූපය කාලයාගේ ඇවෑමෙන් වෙනස් වී ඇත. එකල ම
ශ්‍රී මහාචාර්ය ආශ්‍රිතව ගොඩනැගුණු විහාර සංකීර්ණයට
උට්ටගාමණි (ක්‍රි. පූ. 161 - ක්‍රි. පූ. 137) රජුගේ කාලයේදී
රුවන්වැලියාගේ, මරිසවැටිය හා ලෝතපාසාදය එකතු
විය. මෙම ගොඩනැගිලි ද කාලයාගේ ඇවෑමෙන් විවිධ
ස්වරූපයෙන් වර්ධනය වූ අතර මේ ස්ථාන සම්බන්ධ
විහාර සංකීර්ණය මහා විහාරය ලෙස හැඳින්වෙයි.
චට්ටගාමණි (ක්‍රි.පූ. 89-77) රජු විසින් ආරම්භ කරන ලද
අගගිරි චූපය හා ඒ ආශ්‍රිත අගගිරි විහාර සංකීර්ණය
අක්කර පන්සියයක් පුරා විහිදී යයි. කුට්ටම් පොකුණ,
ඇත් පොකුණ සහ අලංකාර ම සදකඩ පහන් දුක්නට
ලැබෙන්නේ මෙම භූමි ප්‍රදේශය තුළ ය. චරිතමාගයේ
ලංකාරාමය ලෙස හඳුන්වන පැරණි ශිලා සොබිබ කණ්ඩක
චූපය ද අගගිරි භූමිය තුළ ම ඉදි කරවන ලද්දේ
චට්ටගාමණි රජු විසිනි. මහාවිහාරය මෙන් නොව බැහැරින්
එන නව මතවාද පිළිගත් අගගිරි විහාරය වෙනම
නිකායයන් ලෙස පැවති අතර මහාසේන (274-301)
රජුගේ කාලයේදී ඉදි කරවන ලද අති 400ක් පමණ උස
පේතවන දාගැබ ආශ්‍රිත විහාර සංකීර්ණය පේතවන
නිකාය ලෙස සැලකිණ. ඩොහෝ කාලවල මෙම නිකායයන්
තුන අතර සුභද සම්බන්ධතා පැවතුණ ද ඇතැම්
අවස්ථාවල පමණක් මතවාද සට්ටන ඇති විය. ඩොහෝ
රජවරු තුන් නිකායයන්ට ම අනුග්‍රහ දුක්වූහ. මෙම
නිකාය හේදය හැති වූයේ පොළොන්නරුවේ මහා

පරාක්‍රමබාහු රජු (1153-1186) දීඹුලාගල මහා කස්සප තෙරුන්ගේ මුලිකත්වයෙන් සංඝ ඥානගතයන් ඇති කොට තුන් නිකායයන් සමගි කරවීමෙන් පසුව ය. මෙම නිකායයන්හි හිඤ්ඤාත්වනත්සේලා ඉන්ද්‍රියාවේ බුද්ධිගතයා, නාගරජුනකොණාඩ වැනි මධ්‍යස්ථාන සමගත් චිත්තය සහ අග්නිදිග ආසියාතික රටවල බෞද්ධ හිඤ්ඤාත් සමගත් විවිධ අවස්ථාවල සමීප සම්බන්ධතා පැවැත්වූහ. අට වන සියවසේ අග භාගයේදී ජාවා රටේ 'සිංහලයින්ගේ අභයගිරිය' යනුවෙන් විහාරයක් ද නම් කර ඇත. මේ අයුරින් ම ඉන්දියාව චිත්තය වැනි රටවලින් ද හිඤ්ඤාත්වනත්සේලා අනුරාධපුරයේ ආගමික ආගතන කරා පැමිණිය හ.

ආගමික මධ්‍යස්ථානවලින් ඔබ්බේ සාමාන්‍ය මිනිසුන්ගේ ජනාවාස, වෙළෙඳ වීථි යනාදිය පැවතිණ. අගනුවර ආකෘතිගත හා කාර්යයන් අනුව වෙළෙඳ කුටි සහ වෙළෙඳන්දන් සඳහා විශේෂිත ප්‍රදේශ වෙන් කිරීම අවශ්‍ය විය. මහාවංසයේ පණ්ඩුකාභය පිළිබඳ කථා පුවතෙහි නගරයේ පශ්චිම ද්වාරය අසල ශවනයන් සඳහා වෙන්කර ලද ස්ථානයක් ගැන සඳහන් වෙයි. මොවුන් මධ්‍යධරණී ප්‍රදේශයේ හෝ පර්සියානු බොක්ක ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයක හෝ සමීපවයක් සහිතවෙළෙඳන් විය හැකිය. ක්‍රි. ව. පළමුවන ශතවර්ෂයේ දී 'තැවුරාලස් හිස්ටෝරියා' නම් කෘතිය සකස් කරන ලද රෝම අධිරාජ්‍යය සමග සම්බන්ධතා පැවැත්වූ සිංහල රජතුමා සඳහන් කරයි. මේ වාර්තාවට අනුව ක්ලෝඩියස් ජාතික ජලිනි රෝම අධිරාජ්‍යයේ කාලයෙහි රතු මුහුදෙහි බදු එකතු කරන ලද අන්තියස් ප්ලොකමස් නම් ප්‍රධානියා යැයි පතරකට හසු වී ලංකාව දක්වා ගසා ගෙන ආවේ ය. සිංහල රජු ඔහු සාදරයෙන් පිළිගෙන පසුව රෝම අධිරාජ්‍යය වෙත තානාපතිවරුන් හතර දෙනෙකු ශවන ලදී. භෞතික අභය රජු (ක්‍රි. පූ. 22 - ක්‍රි. ව. 07) රෝම දේශයට දුක පිරිස් යවා මහාචූප ගෙවත් රුවන්වැලිසෑයේ අලංකාර කටයුතු සඳහා හංඬි ගෙන්වා ගන්නා ලද බව වංශන්ථපපකාශිනී ගෙවත් මහාවංස විකාව සඳහන් කරයි. මේ හැර අනුරාධපුර රජුන් ඉන්ද්‍රියාව සමග නිරන්තර සම්බන්ධතා පවත්වා ගත් අතර ඔවුන් විසින් ක්‍රි. ව. 414, 428, 435, 455, 527, 670, 712, 742, 746, 750, 762, 989 යන වර්ෂවලදී වින රාජ්‍යයට දුක පිරිස් ශවන ලද බව වින වාර්තාවල සඳහන් වෙයි. ක්‍රි. ව. පස්වන ශතවර්ෂයේ මුල් භාගයේදී විනයේ හිඤ්ඤාති ශාසනය පිහිටුවීමෙහි ලා මුල් වූයේ ද අභයගිරි විහාරය ආශ්‍රිත

හිඤ්ඤාති ආරාමයක සිටි හිඤ්ඤාත්වනත්සේලාය. අනුරාධපුර පැරණි නගර ද්වාරයෙහි ඇති සෙල්ලිපියකින් හැඟවෙන්නේ අනුරාධපුරයේ වූ ඉතාම වැදගත් කාර්යයන්ගෙන් එකක් වූයේ වෙළෙඳ කටයුතු බව යි. එහි නගරය තුළට වෙළෙඳුම් සඳහා ගෙන එන ලද හැම වී මල්ලකින් ම වී 'පත' බැගින් බදු අග කරන ලද බව සඳහන් වෙයි. || සේන (853-887) රජුගේ බසවක්කුලම ශිලා ලිපියෙහි බසවක්කුලම වැවේ මාලු බැම තහනම් කරන ලද බව දැක්වේ. චූලවංසය V || අග්ගඛෝධි රජු (804-815) අනුරාධපුර නගරය තුළට පොහොය දිනයන්හි මසුන් ගෙන ඒම තහනම් කරන ලද බව දක්වයි. මෙම සඳහන මගින් ගම්ප වින්නේ පොහොය දිනයන්හි හැර අනෙක් දිනවල මත්ස්‍යයින් නගරය තුළට ගෙන ඒම තහනම් නොවූ බවත් එසේ ගෙන එන ලද්දේ වෙළෙඳුම් උදෙසා බවත්ය. තෝතිගල සහ ලොවුආරිබැඳියල සෙල්ලිපිවලින් ඉඟිවන පරිදී නගරයේ පුභූ පැලැන්තියේ සමහරු පවා ප්‍රාග් ධනය ගොදවා වෙළෙඳුන්ට ණය දුන් අතර ඔවුහු ව්‍යාපාර කටයුතුවල නිශ්ක්‍රීය හවුල්කරුවෝ වූහ.

සේද පිගත් ඇතුළු මැටි හංඬි, සුවද විලවුන් හා මිදි පැන් වැනි පිටරටින් ගෙන ආ සුඛෝපහෝගී වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය එකල දිවයිනේ ප්‍රධාන ම වරාය වූ මහාතින්ථි වරායේ සිට අගනුවර හා වෙළෙඳ පොළ නගර කරා ගව ගැල් මගින් හෝ තවලම් පිට ගෙන යන ලද අතර අපනයනය සඳහා වූ වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය වරාය තහර කරා එම ආකාරයෙන් ම ප්‍රවාහනය කරන ලදී. අගනුවර හා වරාය නගර සම්බන්ධ කරන මාවත් ගණනාවක් තිබීම නිසා වෙළෙඳ ද්‍රව්‍යවල මේ සංචලනය පහසු විය. අනුරාධපුරයේ සිට මහාතින්ථි වරායට ද අනුරාධපුරයේ සිට රඹැව, පාවක්කුලම හා වවුනිකුලම හරහා දඹකොලපවුනට ද අනුරාධපුරයේ සිට මීනිත්තලේ, මහකනදරාව, පන්කුලම හා රත්මලේ හරහා ගොකණ්ණාවලට ද මාර්ග වී තිදෙනු බව පුරාවිද්‍යා සාක්ෂ්‍යවලින් හා ග්‍රන්ථාගත සඳහන්වලින් පෙනේ. අනුරාධපුර නගරයෙහි නිවාස අලංකාර වූ බවත් මාර්ග මැනවින් සකසා තිබූ බවත් ශාසිගන් දක්වයි. මහාවංසයේ පණ්ඩුකාභය කතා පුවතේ නගර සැකැස්ම ගැන දැක්වෙන තොරතුරු යටත් පිරිසෙයින් මහාවංසය ලියැවුණු කාලයේ තොරතුරු යයි සලකතොත් අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ මධ්‍ය භාගය වන විටවත් පිටතුවර විවිධ ස්ථානවල නගර ඥානගතයින්ගේත් කසල ඥානගතයින්ගේත් වාසස්ථාන දක්නට ලැබිණැයි සිතිය හැක. සාමාන්‍ය මිනිසුන්ගේ

වාසස්ථාන ඉක්මනින් දීර්ගත ද්විත්වලින් සකසා තිබුණු හෙයින් අනුරාධපුරයේ පිටතුවර පැවති වාසස්ථාන රටාව ගැන නිශ්චිතව ම යමක් කීම අපහසු ය. පණ්ඩුකාභය පිළිබඳව ඇති මහාවංස කථා පුවතීන් ම විවිධ කංඛායම්වලට අයත් සුසාන භූමි, 'ඥාන' යනුවෙන් හඳුන්වන ලද විදේශිකයින්ගේ වාසයට වෙන් කරන ලද ස්ථාන යනාදිය පිටතුවර පැවති බව තීරණය කළ හැක. පිටතුවරතුත් ඔබ්බේ කෘෂි ජනාවාස පැවතිණ. මේ ජනාවාස සමාජ තත්ත්වයන් මත ස්තරගත වූ බව 'වන්ඛාල ග්‍රාම' දඩගම්කරුවන්ගේ වාසස්ථාන යනාදිය පිළිබඳව දැක්වෙන කතා පුවත්වලින් නිගමනය කිරීමට පිළිවන.

පුරාතන අනුරාධපුරය දිවයිනේ ජනාකීර්ණ ම නගරය විය. ගාභීරයන් හිඤ්ඤත්වගන්සේ ක්‍රි. ව. පස්වන ශතවර්ෂයේ මුල් දශකවලදී අගගිරි විහාර සංකීර්ණයෙහි හිඤ්ඤත්වගන්සේලා පන් දහසක් ද මහාවිහාරයේ හිඤ්ඤත්වගන්සේලා තුන් දහසක් ද වාසය කළ බව සඳහන් කරයි. නටබුන්වලින් ද අති විශාල හිඤ්ඤ සංඛ්‍යාවක් නගරය තුළ පිවත් වූ බව පෙනෙනුම වෙයි. ආර්ථික නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සෘජු ලෙස හවුල් නොවූ මෙම හිඤ්ඤත්වගන්සේලාගේ ආහාර හා අනෙකුත් අවශ්‍යතා මැනවින් ඉටු කිරීමට පිළිවන්කම තිබුණු අති විශාල ජනකායක් නගරය හා අවට පිවත් වූ බව ස්ථීර නමුත් ජ පිළිබඳ සංඛ්‍යාත්මක තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට ඇති මූලාශ්‍ර අල්ප ය. කෘෂි කර්මාන්තයට අමතරව අත්කම් හාණ්ඩු නිෂ්පාදනය කරන ලද ස්ථාන ද යකඩ හා වානේ උපකරණ සකස් කරන ලද ස්ථාන ද මෙම ජනාවාස ආශ්‍රිතව පැවතිණ.

මුලු නගරයේ ම පාරිභෝගික ජල අවශ්‍යතා උදෙසාත් නගරයෙන් බැහැර ජනාවාසවල කෘෂි අවශ්‍යතා උදෙසාත් බටහිරින් තිසාවැව සහ බසවක්කුලම යන ප්‍රධාන වැව් දෙකක් නැගෙනහිරින් නුවරවැව නම් ප්‍රධාන වැවක් තවත් කුඩා වැව් රාශියකුත් තනවා ඇත. වර්තමාන අනුරාධපුර නගර සීමාවට පිටින් පිහිටි පෙරමිගන්කුලම් නම් ස්ථානයේ හමු වූ වසභ (67-111) රජුගේ කාලයට අයත් පර්වත ලිපියක පොළොනකරක සහ කෙතවලක නම් ජලාශ දෙකක් ගැන සඳහන් වෙයි. මෙබඳු කුඩා වැව් හා පොකුණු රාශියක් අනුරාධපුර නගරය තුළ හා නගරාන්තයේ පැවතිණ. ප්‍රධාන වැව් තුනෙන් එකක් වන අගගිරිවැව හෙවත් වර්තමාන බසවක්කුලම ක්‍රි.පූ. හතරවන

ශතවර්ෂයේදී පමණ ඉදි කරවන ලදී. ඉක්බිතිව දේවානම්පියතිස්ස (ක්‍රි. පූ. 280-210) රජු විසින් මුලින් ම ඉදි කරවන ලද්දේ ගැඹු සැලකෙන තිසා වැව ද ඉන් වැඩිකල නොහොස් ඉදි වූ නුවර වැව ද නගරයේ ප්‍රධාන වැව් ගණයට ඇතුළත් විය. මෙසේ වුවද අද දක්නා ආකාරයට මෙම වැව් තුන ම විශාල කරවන ලද්දේ පසු කාලයක දීය. ක්‍රි. ව. පස්වන ශත වර්ෂය වන විට තිසා වැවේ ප්‍රමාණය විශාල කොට තිබුණු හෙයින් මල්වතුබෝගේ ජලයෙන් පමණක් එය පිරවීම නොහැකි වූ නිසා ධාතුදේන (455-473) රජුගේ කාලයේදී කලා වැවේ සිට ඉදි කරවන ලද සැතපුම් 54 ක් දිග ජයගග නම් විශාල ඇළ මගින් ද තිසාවැවට ජලය ලැබ ගන්නා ලදී. කලාවැව හා තිසාවැව පිහිටි භූමි ප්‍රමාණයන්හි උස ප්‍රමාණය තීරණය කිරීමටත් පළමුවන සැතපුම් 17 දී සැතපුමක අගල් ගඟක පමණ සුලු ජල බැස්මක් ඇති වන පරිදි ඇළ නිර්මාණය කිරීමටත් ශක්ෂම භූගෝලීය හා සමෝච්ඡ රේඛා පිළිබඳ දැනුමක් අපේ මුතුන් මිත්තන් සතුව පැවතිණ. මේ ආකාරයෙන් ම නුවර වැව විශාල කරන ලද හෙයින් || මොන්ගල්ලාන (531-551) රජු විසින් කරවන ලද නාව්වදුව වැවේ සිට සැතපුම් පහක් දිග ඇළකින් නුවර වැවේ ද ජල ධාරිතාව වැඩි කරන ලදී.

වංශකථා සහ සාහිත්‍ය කෘති තුළින් දීපාලාමය අසල ඇති බෙහෙත් ඔරු, යනාදිය තුළින් නගරයේ සෞඛ්‍ය පහසුකම් පුලුල් ලෙස පැවති බව සනාථ වෙයි. නගරය තුළ පමණක් නොව නගරයෙන් බැහැර ද මැනවින් ඉදි කරන ලද ආරෝග්‍යශාලා පැවැති බවට හොඳම පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂිපයක් ලෙස මිහින්තලා විහාර සංකීර්ණය ආශ්‍රිත රෝහලේ නටබුන් දැක්විය හැක.

ක්‍රි. පූ. තුන් වන ශතවර්ෂයේ සිට දක්නට ලැබෙන ශිලා ලිපි දිවයිනේ අධ්‍යාපනය හා සාක්ෂරතාව එකල සිට ම වර්ධනය වූ බවට සාක්ෂි වෙයි. දහස් සංඛ්‍යාත ශිලා ලිපි කොටවා හඬන ලද්දේ සාමාන්‍ය ජනතාවට කිසියම් ප්‍රදානයක් සහ අණපතක් පිළිබඳව දැන ගැනීමට ය. ජේතවන දාගැබේ සලපතල මළුවේ ද එහි ඇතැම් ගල් පුවරු ප්‍රදාන කරන ලද අයගේ නම් කොටා ඇත. සිහිරි කැටපත් පවුරේ හි ලියූ අය මාන්තායි, මාගම, අනුරාධපුර වැනි ඇත ප්‍රදේශවලින් සිහිරිය බලන්නට හිත සාමාන්‍ය ජනතාව ය. ඒ තුළින් ද තත්කාලීනව සාක්ෂරතාව හා

අධ්‍යාපනය පිළිබඳව කිසියම් අවබෝධයක් ලබා ගන්නට පිළිවන. අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ ආරම්භයේ සිට ම ලියැවුණු අද දක්නට ලැබෙන සහ නො ලැබෙන ග්‍රන්ථ සමූහය ද තත්කාලීනව අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ තිබූ දැනුම පිළිබිඹු කරයි. පුද්ගල පවුල්වල අය මෙන් ම සාමාන්‍ය ජනතාව ද සැලකෙන තරම් හොඳ අධ්‍යාපනයකට උරුමකම් ලැබූහ. මෙම අධ්‍යාපනය බොහෝ දුරකට ම පන්සල් හා පිරිවෙත් ආශ්‍රිතව ව්‍යාප්ත වී ගැබී සිහිම සාධාරණ ය.

ප්‍රධාන පිරිවෙත් ආශ්‍රිතව අධ්‍යාපනය ලබා ගත හැකි වූයේ හිඤ්ඤා වහන්සේලාට පමණක් ද ගිහියන්ට ද එම ආයතනවල ඉගෙන ගැනීමට අවස්ථාවන් තිබුණේ ද යන්න නිශ්චිතව සඳහන් කිරීම දුෂ්කර ය. ආචාර්යවරුන්, පොත්තඩන්තන්, ලියන්නන්, වෛද්‍යවරුන් වශයෙන් සේවය කළ පිරිස් පිළිබඳව ශිලා ලිපිවලත්, වංශකතාවලත්, සාහිත්‍යයේත් අනන්ත සාකච්ඡා ප්‍රමාණයක් දකින්නට ලැබෙයි. මෙබඳු රැකියා සඳහා විධිමත් අධ්‍යාපනයක් අනිවාර්යයෙන් ම අවශ්‍ය විය.

හිඤ්ඤා වහන්සේලාගේ අධ්‍යාපනය පිරිවෙත් ආශ්‍රිතව වර්ධනය වූ අතර ඇතැම් විදේශීය හිඤ්ඤා ද පිරිවෙත්වලට පැමිණ ග්‍රන්ථ පරිශීලනයට උනන්දු වූහ. මෙබඳු පිරිවෙත් රාශියක් ම පැවතිණ. අනුරාධපුර ශ්‍රීමහා බෝධිගඟ නිරිත දිගින් අදත් නටබුන් දකින්නට ලැබෙන මගුරු පිරිවෙන හෙවත් මොනර පිරිවෙන, ඊට නුදුරින් වූ ඝණ්ඨාකර පිරිවෙන ඒ අතරින් වැදගත් දෙකකි. සුප්‍රකට වූද්ධසෝම ගිම්පාණන් අටිඤ්ඤා රචනයෙහි නිගුණ්ත වූයේ ඝණ්ඨාකර පිරිවෙනේ සිටීමත් යයි විශ්වාසයක් පවතී. ජේතවන විහාරය ආශ්‍රිතව තනමා පිරිවෙන යයි

පිරිවෙනක් පැවති අතර එහි නටබුන් ද අදත් දකින්නට පිළිවන. අගයනීර් විහාරය ආශ්‍රිතව ද විශාල අධ්‍යාපන සංකීර්ණයක් පැවති අතර ක්‍රි. ව. පස් වන ශතවර්ෂයේ දී ඒක ජාතික ශාහිතන් හිඤ්ඤා වහන්සේ බර්ම ග්‍රන්ථ පරිශීලනය කරන ලද්දේ මෙම අධ්‍යාපන සංකීර්ණය ආශ්‍රිතව ය.

මහාවංසයේ පණ්ඩුකාභය කතා පුවතින් අනුරාධපුර නගර පාලනය උදෙසා 'නගරගුණ්ඨික' නම් නිලධාරියකු පත් කර සිටී බවත් රාහු කාලයෙහි පවා නගරාරක්ෂක කටයුතු මැනවින් සංවිධානය කොට පැවති බවත් නිගමනය කිරීමට පිළිවන. අනුභූ දේවියගේ (ක්‍රි. පූ. 48-ක්‍රි. පූ. 44) වල්ලභයකු වූ වටුක නම් දෙමළ පුතුචරයා අනුරාධපුරයේ 'නගරවහිඤ්ඤා' තනතුර දැරූ බව ද වංශකතා පෙන්නුම් කරයි. අනුරාධපුර රාජධානියේ වර්ධනයත් සමග එහි පරිපාලන ව්‍යුහය අතිශය සංකීර්ණ වූ අතර රජ මාලිගය සම්බන්ධවත් මුලු මහත් රට සම්බන්ධවත් කටයුතු කළ විශාල නිලධාරී පැලැන්තියක් නගරය තුළ දක්නට ලැබිණ. මේ අගුරු අනුරාධපුරය ඉතා මැනවින් සංවිධානාත්මක නගරයක් ලෙස පැවති බව නිගමනය කිරීමට කිසිදු අපහසුතාවක් නැත. එකොළොස්වන ශතවර්ෂයේ මුල් භාගයේ දී රාජධානියේ පරිපාලනයත් සමග එහි වැදගත්කම අඩු වුව ද දහතුන් වන ශතවර්ෂය දක්වා ම අනුරාධපුරය වැදගත් නගරයක් ලෙස පැවතිණ. රජරට සහස්තවයේ බිඳවැටීමෙන් පසු ක්‍රමයෙන් අභාවයට ගිය මෙම ශ්‍රේෂ්ඨ ඓතිහාසික නගරය එහි පුරාවිද්‍යාත්මක ස්මාරකත් වැඩි හා වාරිමාර්ගත් සමග යළි පුනරුත්ථාපනය කරන ලද්දේ 19 වන ශතවර්ෂයේ අග භාගයේ සිට ය.

අනුරාධපුර යුගයේ ආදි වාසික රටේ ඇත්තෝ මහින්ද රාජපතාව

ඕනෑම රටක සමාජ සංස්ථාව ගොඩනැගෙනුයේ සංක්‍රමණික විවිධ ජන කොටස දේශීය වර්ග කොට්ඨාශ සමග සංගතවීමෙනි. ලංකාවේ සිංහල ජාතිය ආරම්භ වූයේ ශැරී අද සලකනු ලබන්නේ විජයගේ ලංකා ගමනයත් සමගය. විජය සමග පැමිණි කුමර කුමරියන්ගෙන් මෙම ජාතිය පමණක් නොව ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජය බිහිවීම ඇති වූයේ ශැරී අද බොහෝ දෙනෙකු සැලකීමට පුරුදු වී සිටිති. අප රටට පමණක් නොව විශේෂිතව අනුරාධපුරයට මගතු දායාදයක් වූ ශ්‍රී මහා බෝධීන්-වහන්සේගේ ආරක්ෂණයේ ගෞරවය ඉන්දීය සමීච්චයක් ඇති අශෝක රජුගේ දුත පිරිසට සවිදුකම් ඇති අයගෙන් පැවතෙන්නන් ශැරී සලකනු ලබන අතර අයත් ශැරී කියනු අදත් දුක්තට ලැබේ.

එහෙත් විජයගේ ආගමනයට පෙර ලංකාවේ ජනාවාස සමූහයක් විදු යන ප්‍රශ්නය පැන නගී. බොහෝ රටවලට නොමැති ලිඛිත ඉතිහාසයක් අපට ඇත. එය ලියන ලද්දේ මේ රටේ ආගමික කලා ශිල්ප හා පාලන රටාවේ විශාල ඉන්දීය බලපෑමක් කළ මහින්දාගමනයෙන් අවුරුදු පන්සියයකට පසු මහසෙන් මහරජු සමයේ මල්වතු ඔයතෙර වහිඳා හිමු දික්කඳු සෙනෙවියා පිරිවෙන්නා සි මහානාම හිමියන් විසිනි. මහාවංශයේ සදහන් පරිදි එතුමන් විසින් කරන ලද්දේ විවිධ මූලාශ්‍රවල පැවති ඉතිහාසයේ විවිධ පුනරුක්ත දෝෂ ඉවත්කොට සකස් කරන ලද්දක් වශයෙනි.

මේ වංශය (මහාවංශය) තෙම පුරාතනයන් විසින් කරන ලද්දේ නමුත් කිසි තැනෙක්ම ඉතා විස්තර කරන ලද්දේය. නොයෙක් පුනරුක්ත දෝෂ ඇත්තේය. ඒ දොසින් තොර කරන ලද්දාවූ (ගෙගිත්ම) සුවසේ ග්‍රහණාධාරණ කටහැකිවූ පුදාද සංශෝධ ජනකවූ පරම්පරාගත වූද ඒ මහාවංශය කථනය කරන්නේම. සිංහල මහාවංශය 'මහනං වංසො පචෙණී මහාවංසා' යනුවෙන් බුද්ධාදී මහතුන්ගේ පරම්පරාව 'මහාවංශය' ශැරී කියනු ලැබේ.

මහාවංශ කථාව

ඒ කියා එකී මහාවංශයට අනුග්‍රහවූ පාතූ වර්ගයා වි ඇත්තේ එකී ඉන්දීය සමීච්චයකින් පසු පැමිණි මහ රජවරුන් හා එතුමන්ගේ ක්‍රියාදාමයයි. එම ක්‍රියාදාමයට නතු නොවූ මේ රටේ පූර්ව ඉන්දීය සමීච්චයක් ඇති වූ දේශීය වර්ග ජනතාවක් පූර්ව විජය අවධියේ සිට වාසය කළ බැව් විවිධ මූලාශ්‍ර වලින් තහවුරු වෙයි.

මහාවංශය අනුව මෙන්නම විවිධ ජනකථා මූලාශ්‍රවලද විජයගමනයට පෙර ලංකාවේ ශක්ෂ, නාග ගෝත්‍රිකයන් වාසය කළ බැව් කියවේ.

බුද්ධාගමනය

'සමපක්සම්බෝධීගෙන් නවවන මස ශකුන් විසින් පිරුණු ලක්දිව ශක්ෂයන් බැහැර හැරීමට (බුදුරදුන්) වැඩිගත. ලංකාද්වීප මධ්‍යයෙහි මනොරමප වුගං ඉවුරෙහි තුන්කොදුන් දීගු එක් කොදුන් පුළුල් වූ රමප මහානාග වන නම් උයනෙහි ලක්දිව වැසී ශකුන්ගේ ශක්ෂ සමීච්චයට පැමිණා ඔවුන් දුමනය කොට ගිරිදිවයිනට පිටත්කොට මහින්දාගමනයේ ධර්මදේශනා කරන ලද අතර කේශ ධාතු සමන්තකුඨයෙහි ස්ථාපනය කිරීමට සපයන ලදී.'

'සමපක්සම්බෝධීගෙන් පස්වෙනි මස නාගදීපයට පැමිණා වූලෝදර (වූල + උදර = පොඬු බඩා = පොඬු බණ්ඩා) මහෝදර (මහ බණ්ඩා) යන නාරජුන්ගේ ගුද්ධය සමනය කළහ. ඉන්පසු එයින් තුන්වෙනි වර්ෂයෙහි කැළණියට වැඩිමකොට මහිඅක්ඛිත නම් නාරජුන්ට දම්දෙසා කැළණිය ශුද්ධ පචිත්‍රකොට ශ්‍රී මහා බෝධිය, මහා විහාරය රුවන්වැලි සැය ආදිය පසුව පිහිටුවූ ස්ථාන කිහිපයකටම වැඩිම කළහ. මේ හැම අවස්ථාවකදී දෙවියන්ට බණා කීහ.

'ලෝකස්වාමී තෙම ලංකාවාසී ජනයාගේ අනාගතාත්ම බලමින් එකලිහි ලංකාවෙහි වූ දේවනාග

සමුහාදීන්ගේ වැඩිද දක්වමින් මේ ගහපත් දිවයිනට තුන්වරක් වැඩිසේක.

මෙහිදී මහාචංශ කතුවරයා ශක්ෂයන් දිවයිනෙන් තුරන් කළ බැව් කියවෙන අතර ලංකාවේ වූ දේවනාශ යනාදීන්ගේ ගහපතට ක්‍රියාකරන ලද බැව් කියවේ.

විජයාගමනය

බුදුරජුන් පිරිනිවන් පාන අවස්ථාවේ ලක්දිවට පැමිණි විජය කුමරු හා පිරිසට කුවන්තාව විසින් කෘම සපයන ලද්දේ 'මී තොමෝ කනලද වෙළඳුන්ගේ නැව් බඩු නානාවීඩ වූ සහල් ආදිය' උපයෝගී කරගනිමිනි. මෙයින් පෙනියන්නේ ජීවන විටත් ලක්දිව හරහා නැව් බඩු ගමනා ගමනය තිබූ බවයි.

විජයකුමරු 'භාත්පය මොනටට අවුරණ ලද්දාවූ විගනින් මතම අලංකෘතවූ මාගැහි ගහනක, අනාගත අභිවෘද්ධිය තකාමේ යකින්නසමග වාසය කොට ගහනෙහි සැපයේ ගොන්නෙය. 'එවිට ඇසුන ශබ්දය නම් ලංකාවේ දෙවියකුට කුමරියකු පාවා ගෙන ආ මංගලය උත්සවය විය. එම සමාගමයට ගොස් කුවේනිගේ ආධාරයෙන් 'විජය සියළු ශක්‍ය මැරී'

මෙයින් පසුද ශක්‍යගේම සිටි බව පහත මහාචංශ පුවතෙන් සනාථ වේ. විජය සහ ඔහුගේ පිරිවර සඳහා ඉන්දියාවෙන් කුමරිකාවන්ගෙන්වාගත් පසු විජය කුවේනිය සහ ඇගේ දරුවන් දෙදෙනා පළවා හරින ලදී. ලංකාපුරයට පැමිණි කුවේනිය ඇගේ දරුවන් දෙදෙනා හගර දොරටුවේ රඳවා පුරවරයට පිවිසී කල්හි එක් රෝද ශක්ෂයෙන් වූකලි එක් අතුල් පහරකින් ශක්ෂණීය මැරුණේය.

කුවන්තාගේ මයිල් ශක්ෂ තෙමේ නූටරින් බැහැර සිටවූ දරුවන් දෙදෙනා උෆක තතු වීමසා ශක්ෂයන් දුටුව ගොත් තොපත් මරා දමන්නේ යැයි පවසා වහා පලා යෙත්වයි කියේය. එසේ සමන්තකුටයට පලාගිය දෙවු තෙමේ තම නැගනියක් සමග වාසය කොට දරුවන් ලැබ කදුරටම වාසය කරන ලදී. මේ තෙමේ 'වැද්දන්ගේ උත්පත්තිය' බැව් මහාචංශය කියයි.

පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක

විජයාගමනයට පෙර මේ රටේ ප්‍රබල ශිෂ්ටාචාරයක් පැවති බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක තිබේ.

බලංගොඩ මානවයා පිලිබද කොරතුරු මීට අවුරුදු විසිදාහක ඈත අතීතයට අප කැඳවා ගෙන යයි.

විජයගේ ආගමනයට පෙර ලංකාවේ ජනවාස සමූහයක් විය. ක්‍රි. පූ. 300ට පෙර යුගවල ලෙන්වල කටාරම්වල සත්ව රූප කොටා තිබේ. ක්‍රි. පූ. 900 සිට 600 දක්වා අවධිවලට අගත් කල හැකි ස්ථරවල තිබී සොයාගන්නා ලද වලං කැබලිවල විවිධ ලකුණු කොටා තිබේ.

ජනකථා

බෞද්ධ හා හින්දු පුරා වෘත්තවල එන රාම රාවණා යුද්ධය දේශීය නායකත්ව ඉතිහාසයේ වැදගත් තැනක් ගනී. හින්දු සාහිත්‍යය රාමගේ ජයග්‍රහණය හා ඔහුගේ දේවත්වය අවධානය ගොමුකර ඇත්තේ සිඝීය දෙස මධ්‍යස්ථව සැලකීමෙන් නොවේ. විෂණු ගැන පෞඪන්වයෙන් දක්වා ඇති නූතන දේශීය ඉතිහාසකරුවෝ එම සිද්ධිය ගැන කරුණු දැක්වීමේදී ශ්‍රී ලාංකික රාවණා රජු ගැන තිසි අවධානයක් ගොමුකර නැති බව පෙන්. දඬු මොනර ශක්තියකින් ගොස් ඉන්දියාවේ ප්‍රබල දෙවියකුගේ පෙම්වතිය වන සීතාවත් පැහැර ගෙන අවුත් රඳවා ගැනීමේ රාවණාගේ වික්‍රමය අප ඉතිහාසය තුල ඇගයීමට ලක්වී නැත.

විශේෂයෙන් රාවණා පරාජය කිරීමට රාමට හැකිවූයේ හනුමාගේ ඔත්තු සේවය නිසාත් රාවණාගේ සොයුර විහිෂණ කුමරුගේ ආධාරය නිසා හා සීතාවගේ පතිවිභාවේ බැලපෑමක් නිසාය යන කාරණයන්ට අපගේ අවධානය ලක්විය යුතුය. රාවණා රජුගේ බලපරාක්‍රමය අපගේ පුරාවෘත්තවල පමණක් නොව හින්දු පුරාවෘත්තවලින් පෙන්නුම් කරන බවක් නොපෙන්. මෙම පුරාවෘත්තය සම්බන්ධව සථාන ශේෂව ඇත්තේ රාවණා හා සීතාවත්ට සම්බන්ධ ව පමණක් වේ. රාවණා ඇල්ල, රාවණා ගල, සීතා ඇල්ල, සීතාළල මීට නිදසුන්ය. එහෙත් රාම සම්බන්ධයෙන් සථාන නාම ලංකාවේ අසන්නට නැත. මීට එක් හේතුවක් වන්නට ඇත්තේ ඔහු විදේශිකයකු වීම නිසාය. අතික් අතට සීතාව අගයීමට ලක්ව ඇත්තේ ඇගේ පතිවිභාව නිසා යැයි අනුමාන කළ හැක. රාවණාගේ සහෝදර දේශිකයෙකු වූ විහිෂණ දේවත්වයෙන් අදත් පුදනු ලබයි. රාමගේ අවතාරයක් ලෙස හින්දුන් සලකනු ලබන විෂණු බෞද්ධ විහාර දේවාලවලට ඉන්දියානු හින්දු බලපෑම් ඇති වීමට පෙර ඇතුලත් වූයේ නැත.

රාවණා රජුගේ පාලන යුගය මේරටි ඉතා ආශ්ච්ච්චි පැවති බැව් කියවේ. රාම කුමරු ගැන සැලකිලිමත් බවක් නැති ශ්‍රී ලාංකිකයන් රාවණාගේ විතුති ගැන අදහස් කතා කරති. එපමණක් නොව රාවණාට එරෙහිව රාම කුමරුට සහාය වූ රාවණාගේ සහෝදර (දේශිය) විහිඹණා හත්තියෙන් පුදනු ලබන අතර විහිඹණා දේවාල දිවයින පුරාම දක්නට ඇතිවා පමණක් නොව පසු කාලයේ විෂ්ණු, විහිඹණා දේවතා හා සමාන විමට දීර්ඝාචාරීන් දක්නට තිබේ. බොහෝ දේවල් කලාකාලී රාක්ෂයෙකු වන රාවණා වාල්මිකි හදුන්වන්නේද දේව ස්වරූපයක් ඇති තුල්ලාකිත දෙවියෙකු වශයෙනි.

මේ නිසා එදා සිටම නායකත්වය හා ස්වාධීනත්වය පුරු, දේශිය ආදී වාසී වර්ග නායකයෝ ඔවුන්ගේ නායකත්වය පවත්වා ගෙන ගියහ.

ඉතිහාසය දෙස හැරී බැලීමක්

විජය නැමැති විදේශිකයා අතට ලංකාවේ පාලන බලය පත්වන විට මේ රටේ දීගුණුව ශිෂ්ටාචාරයක් තිබූ අතර ඒ අවධියේ දේශිය නායකයන් විසින් විවිධ ප්‍රදේශ පාලනය කරන ලදී. වර්තමාන ඉතිහාසඥයන් යක්ෂ, නාග රාක්ෂය වැදී ආදී භෞතික තමවලින් හදුන්වනු ලැබූ මෙම ආදී වාසිකයෝ ඒ ඒ ප්‍රදේශවල පිටත් වූහ. අද කාලයේ මෙන් අධිරාජ්‍යවාදී ආක්‍රමණශීලීත්වයක් නොපැකවූ මෙම ආදීවාසිකයෝ තම වාරිභූතකුල විධි මත වර්ග ගම්මාන හැකිතරම් දුරට ආරක්ෂා කර ගනිමින් කටයුතු කළහ.

එහෙත් ඔවුන් අතර විවිත් විට විවිධ ගැටීම් නොතිබුණා නොවේ. අපගේ බෞද්ධ පූජනීය ස්ථාන වන මහියංගනය, මුතියංගනය හා කැළණියේ යක්ෂ නාග හැටුම් වල උච්චම අවස්ථාවේ හා ඒවා බුදුරදුන් අතින් සංසිදීමේ කථාන්තරය ඉහතින් දැක්වූ පරිදි වංශකථා වල දැක්වේ.

විජයගේ පැමිණීමට පෙර දීගුණු ආදීවාසීන් පිළිබඳ පුරා විද්‍යාත්මක සාධක කුලින් පමණක් නොව සෙසු බෞද්ධ පනප්‍රවාද වලින්ද හඟවුණු වේ. මහාවංශය පවා දක්වන්නේ බුදුරදුන් වහන්සේ පරිනිර්වාණය සිදුවූ දින විජය පන්සියක් කුමරුන් සමග ලංකාවට සම්ප්‍රාප්ත වන විට කුවේණි ඇතුළු දේශිය වාසිකයන් ලංකාවේ විසූ බවයි.

කුවේණි මුලින්ම ආවාහ කර ගැනීමට විජය කටයුතු කලේ ඇ දේශිය නායකත්වයේ සංකේතය වූ නිසාය. මුල් යුගයේ පටන් විවාහ තුලින් පවුල් දේශපාලනය හඟවුණු කර ගැනීම ලංකාවේ, ඉන්දියාවේත් පමණක් නොව යුරෝපයේත් සුලභ සිද්ධියක් විය.

කුවේණියගේ පුරා වෘත්තය

විජයාචාරණා අවධිය වන විට ශ්‍රී ලංකාව වෙළඳාමට සම්බන්ධ ආර්ථික සබඳතා ඇති දීගුණු සමාජයක් ඇති රටක් විය. නාගයන්ගේ කථාවල මුතුමැණික් ගැන කථා කරන විට එවකට මුතුමැණික් වෙළඳාමට ලංකාව කේන්ද්‍රවත්තව ඇත. බුදුරදුන් පැමිණීමට එම තැනීම මුතුමැණික්වලින් පුදන ලද අතර වූලෝදර මහෝදර සටනින් පසු මැණික් ඔබ්බවූ සිංහසනයද ඔවුන් විසින් පුරාකර ඇත. කුවේණියගේ ආධාරයෙන් යක්ෂයන් පරාජය කළ විජය තෙමේ මරණලද 'යක්ෂරාජයාගේ' ආභරණ තමා පැළඳ සෙසු යකුන්ගේ ආභරණ තම පිරිවරට පලදවන ලදී.

අනුරාධපුරයේ අපේ ගමේ ඇත්තන්ටත් අපේ ගමට සම්බන්ධ ගම්වල ඇත්තන්ටත් අත්තනපොල සමග ඇත්තේ ඇත අතිතයට දිවෙන වර්ග සම්බන්ධයකි. කුවේණියාට උපයෝගී කරමින් දේශිය නායකත්වය යටපත් කරගත් විජය ඇ නොමග යවමින් ඇ තුලින් තමන්ගේ ආශාවන් ද මුදුන් පත් කරගෙන රාජ්‍ය බලයද, ලද පසු වඩා වංශවත් යැයි සම්මත ඉන්දියානු කුමාරිකාවක් පතා ඇයව පලවා හරින ලදී.

කුවේණියේ දරුවන් වන දිෂ්ඨත්ත හා දිසාලා වර්තමාන ගල්ගමුව පෙදෙසට පැමිණා අත්තනවලින් පැලක් (අත්තන-පැල-අත්තනපොල) තනාගෙන අඹු සැමියන් වශයෙන් පිටත් වූ බව අපේ ගැමියන්ගේ පනප්‍රවාදවලින්ද (වංශකතාවලද) කියවේ. අපේ ගමේ ගැමියන් කිහිප පරිදි අප පැවත එන්නේ කුවේණියගේ මෙම දරුවන්ගේ දරුවන්ගෙනි. අපේ ගම්වල පවතින පුරාවෘත්තයන් අනුව මෙම දරුවන් දෙදෙනා කුවේණියගේ දරුවෝය. ඒ දරුවෝ කුවේණියට ලැබී ඇත්තේ විජය ගමුවට පෙරය. කුවේණියාට විජයට ද්‍රාව දරුවෝ නොවූහ. විජය විසින් පලවා හරින ලද කුවේණිය අනුරාධපුර නගරයට නැවතත් ආවේ නැත.

විජය විසින් පසුව පලවා හරින ලද කුවන්තා කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ වර්තමාන ගල්ගමුව ආසන්නයේ විල්බාවේ පදිංචි වූ බැව් කියවේ. අදත් ලෙන් සහිත විල්බාව විහාරය හා දැකීමුණ්ඩ දේවාලය සමීඛන්ධව කුවේණි පොකුණ, කුවේනිගල හා කුවේනි සොහොන්ගල ගැන අසන්නට ලැබේ. මහවංශය කියන පරිදි කුවේනිගේ දරුවන් දුරස්ථ සමන්තකුරුසට යෑමට වඩා අනුරාධපුරයට ආසන්න ගල්ගමුව පෙදෙසේ අත්තනපොලට යාම වැඩි විශ්වසනීය සිද්ධියක් යැයි කිව හැකිය. කුවේනිගේ විල්බාවට ආගමනයද ඒ අයුරින් වඩා පිලිගත හැක්කකි. අනුරාධපුරයෙන් පිටවූ සිරිසගබෝ රජතුමා හිස දුන්දුන් අත්තනගල්ල මේ සමීපයේ පිහිටා ඇත.

කුවන්තාගේ දරුවන්ගේ දරුවන්ගෙන් පැවත එන අපේ ගම්වල ඇත්තෝ තවමත් එසේම පිවත් වෙති. විදේශීය සමාගමයට අකමැති වූ දේශීය වර්ත නායකයෝ මේ අයගෙන් පැවතෙන්නෝ වූහ. විජයගේ විදේශීය ආධිපත්‍යයට එරෙහි වූ ස්වදේශිකයෝ තම ආරම්භය හා පැවැත්ම මේ අයුරින් හුවා දැක්වූහ. ඒ නිසා මේ ගම්වල ඇත්තෝ ඔවුන්ගේ වංශ විභ්වය දක්වන්නේ විජයගෙන් නොව කුවන්තාගේ දරුවන් ගෙනි.

කාලයාගේ ඇවෑමෙන් අනුරාධපුර රාජධානිය බිඳවැටෙද්දී විවිධ සතුරු උවදුරු මැද පිටත්වූ මෙම කුවන්තාවගෙන් පැවත එන ආදිවාසීක උතුරු මැද පළාතේ ජනයා මැකක් වන තුරු ගදන්වනු ලැබුවේ 'රවේ ඇත්තන්' වශයෙනි. එම හැදින්වීම හාචිතාකරන ටිකදෙනෙක් තවමත් සිටී. මෙම ආදිවාසීක පොසත්වය අදටත් කැනඩාවේ, ඇමරිකාවේ, ඕස්ට්‍රේලියාවේ වැනි රටවල ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී.

ආශ්‍රිත

01. මහාවංශය - පුජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හා පණ්ඩිත බවුවන්තුඩාවේ
02. වෛකල්පික කලාකෘති ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණය දෘශ්‍යයට ප්‍රකාශණ කෘතියකි. (රාජසෝමදේව) (කලා 2000 ජනවාරි - 55 කලාපය)
03. අනුරපුර පුරාණය - මහාවංශයී - ඉන්දුකිරිති සිරවීර (කලා - 2000 ඔක්තෝබර් - 58 කලාපය)
04. දීපවංශය
05. ජනකතා

පද්ම බහිරව

ශංඛ බහිරව

අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේ සංගීතය

දසා රත්නසේකර

ශ්‍රී ලංකාද්වීප සමාජයේ සංස්කෘතික රටාව පිළිබඳව විග්‍රහයක් කිරීමේදී බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය සිදුවීමට පෙර සමය 'ප්‍රාග් යුගය' වශයෙන්ද, ඉන් පසු සමය 'බෞද්ධ පුනරුද්‍රව්‍යය' යනුවෙන්ද දෙ කොටසකට බෙදා දැක්වීම වඩා සුදුසු බව පෙනේ. අනුබුදු මහින්දාගමනය සිංහල දේශයේ සංස්කෘතික පුනරුද්‍රව්‍යයක් ඇති කිරීමට ඉමහත් සේතේතුවූ බැවින් එය නව පිටිනයක් ඇති කිරීමේ උත්කර්ෂවත් සංස්කෘතියක් වශයෙන් සැලකේ. ක්‍රි. පූ. 588 පුර පසළොස්වක් පොහොදි නගරයේදී ඔහු වටලුවා ගත් බුදු රජුන් එම වසරේ ඇසල පුත් පොහොදි ප්‍රථම වරට ලංකාද්වීපයට වැඩම කළ සේක. එතැන් සිට පස් වසරක් ගෙවී ගිය විට දෙවැනි වර සිරිලකට වැඩම කොට ඇත. ඉන් අනතුරුව වසර තුනක් ගෙවූයු පසු එනම් ක්‍රි. පූ. 580 තෙවැනි වර කැළණියට වැඩම කොට ලක්වැසි ජනතාවට බෞද්ධ දර්ශනය පිළිබඳ දේශනා පවත්වා දිවයින පුරා බුද්ධ සංචාරයක් කරනු ලැබීමෙන් පසු අනුරාධපුරයට වැඩම කළ බව කියැවේ. සිරිමා බෝ සමීදුන් රෝපණය කරනු ලබන තැන, ථූපාරාමය ඉදිවන තැන, ස්වර්ණමාලී වෛතස ඉදිකෙරෙන තැන, මහින්දාගමනට ගෙල වෛතස පිහිටු වන තැන ආදී වශයෙන් වූ ස්ථානගන්ති වැඩසිට ලක් දැනට දැනට දෙසා දෙවරමට වැඩම කළ බව පැවසේ. එබැවින් මහින්දාගමනයට පෙරදා බෞද්ධ සිරිත් විරිත්, සිතුවම් පැහැය, ගති පැවතුම් සමාජය තුළ වර්ධනය වූවා පමණක් නොව කලා ශිල්පයේදී මුරු පුරුදු වූ නිඛු බවට සැකයක් නැත. බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ශාක්‍ය වංශයෙන් සිරිලක රජ පෙළපත ආරම්භ වූ බවට කරුණු සඳහන් වේ. විජයවංශයේ සිදුවූ ඇත්තේ ක්‍රි. පූ. පස්වැනි සියවසේදීය. දකුණු ඉන්දියාවේ මදුරාපුරයෙන් ඔහු මෙහෙසියක් ගෙන්වා ගත් බවත් කුල දහ අටකට අගත් පවුල් දහසක් ඒ සමග පැමිණි බවත් සඳහන් වේ. එසේම බුදුන් වහන්සේගේ ඥාති සහෝදරයෙකු වූ ශාක්‍ය වංශික 'පාණ්ඩු' ගේ කතිණ්ඩ

දිගනිය වූ හද්ධ කවිවානාද පැමිණා ඇත. විජයගේ බැණ කෙනෙක් වූ පාණ්ඩු වාසුදේව සමග ඇස විවාහ වූවක. එපමණක් නොව පණ්ඩුකාගනයේ මුත්තා වන දීඝායු කුමාරයාගේ පැමිණීමද අනතුරුව ඔහු විසින් නොයෙක් දෙස ජනපද පිහිටු වීමද කළ බව සඳහන් වේ.

ගින්න ඇදහිලි අතර වෘක්ඛ වන්දනාවද දෙව් දේවතාවුන් සඳහා පුද පූජා ද පැවතුනු බැවින් මොවුන් අතරද එම සිරිත් විරිත් බහුලව පවතින්නට ඇත. එබැවින් අනුරාධපුර නගර නිර්මාණය අවසන් කළ පසු එහි ප්‍රධාන දේවාර අභිමුඛගන්ති වන්දනාමාන පුද පූජා කරනු පිණිස දේවාල ඉදිකළ බව සඳහන්ව ඇත. පණ්ඩුකාගනය කුමරු අනුරාධපුර නගරය අග නගරය කර ගනිමින් සිරිලක් දිවෙහි රජ බවට පත් විය. මෙ සමයේ ගින්න වාරික විධි ඉතා ඉහලින් සැලකූ බවත් කාර්මික උත්සව පවත්වනලද බවත් විත්ත රාජ සහ කාලවේල උත්සව පවත්වන ලද බවත් සඳහන් වේ. ගින්න බමුණන් විසින් මෙම පුද පූජා පැවැත් වීම සිදුකළ අතර ඔවුන් විසින් ස්ඤෝතු ගායනය සහ රට අනුකූල වූවාද නමුදු පැවැත්වූ බව නොරහසකි. බමුණන්ගේ වේද ගායනයට අනුකූලව එකල ගායනයේ පැවති ගායන විධි සහ රැකුම් මෙබදු වූ දේවාල වල පැවැත්වීම අභිවාර්ගයෙන් සිදු විය. එපමණක් නොව දේවදාසි පිළිවෙත්ද දේවාල වල සිදු වී ඇත. බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය සිදුවන විට ගායනයේ සංගීතය ඉතා උසස් තත්වයක එහි පැවති බව ඉතිහාසයේ සඳහන් වේ. එබඳු වූ සංගීතයක් ගායනයේ පැවති සමයේ සංක්‍රමණය වූ ජනතාව ගායනීය සංගීතයට දැන සිටියහ.

එකල සිරිලක් සමාජය තුළ හදුන්වා දුන් නව ඇදහිලි ක්‍රම තුළින් ගායනීය සංගීතයේ ව්‍යාප්තිය සිදු වී ඇත. විජයගේ පැමිණීම සිදු වන විට ලක්දිව විසු හෝත්‍රික සමාජය තුළ කිසියම් සංගීතයක් පැවති බවට සාධක එමටය. හෝත්‍රික ජනතාව තුළ පැවති එම හෙළ සංගීත විධි

සමග භාරතයෙන් මෙය සංක්‍රමණය වූ සංගීතය මුසු වීමට ඇති ඉඩකඩ වලක්වා ලිය හැකි නොවේ. එබැවින් අනුරාධපුර රාජධානිය ආරම්භයේදීම උසස් තත්වයක නැටුම්, ගැඹුම් සහ වැඳුම් පැවති බවට හේතු සාධක මතු වී පෙනේ.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් අවුරුදු 236 කට පසු ක්‍රි. පූ. 236 දී අනුබුදු මිහිඳු සමීදුන්ගේ මහින්දාගමනය සිදු විය. බිම්බිසාර අපාත ශක්තෘ, නන්දවංශ, වන්දු ගුප්ත මෞර්ය, බිංදුසාර, අමිත්‍ර ඝාත සහ ධර්මාශෝක යන රජවරු ක්‍රි. පූ. 550 පමණ සිට මගධ දේශයේ රාජ්‍යය කළ රජවරු වූහ. ධර්මාශෝක රජු මෞර්ය වංශිකයන්ගේ සමාජ සමය නියෝජනය කළ රජවරුන් අතරින් කෙනෙකි. ඔහු සෑම රාජ්‍ය උත්සවයක් සදහාම ත්‍රිවිධ කලාවන්ගෙන් සමන්විත සංදර්ශන පැවැත්වීම සිරිතක් කොට ගෙන ඇත. ගිනිද සිරිත් වීරිත් ද ගරු කළ බව පෙනේ. බුදු රජාණන් වහන්සේගේ පීචමාන කාලය තුළදීම බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් සූත්‍ර දේශනය ජනතාවට ඉදිරිපත් කරන්නට යෙදී ඇත්තේ සංගීතවත්ව බව සදහන් වේ. එම තත්වය උච්ඡස්ථානයට පත්වීම හේතු කොට ගෙන බුදුන් වහන්සේ විසින් බෞද්ධ සූත්‍ර සංගීතවත්ව ඉදිරිපත් කිරීම සංඝයා වහන්සේට අකැප යැයි දේශනා කොට විනය නීති වදරණ ලද සේක. එහෙත් බුදු රජාණන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයෙන් පසු ධර්මදූත මෙහෙවරයෙහි යෙදුණු බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් සංගීතවත්ව රාග, ද්වේශ, මෝහ, සහ මාන ආදී කරුණු පිළිබඳ සූත්‍ර දේශනා කිරීම සිදු කළ බව භාරතීය පත පොතෙහි සදහන්ව ඇත. තෙවැනි සංඝයනාවට පසු මොග්ගලී පුත්ත ගිස්ස තෙරුන් වහන්සේගේ අනුඝසනා පරිදී දේවානම්පියතිස්ස රජු විසින් අනුබුදු මිහිඳු සමීදුන් සිරිලක ධර්මදූත මෙහෙවරෙහි යෙදවීමට තීරණය කරන්නට යෙදී ඇත.

මෙම සමය වන විට ලක්දිව සිංහල රාජාවලිය විපය (ක්‍රි. පූ. 483-445), පඬුවස්දෙව්, අහය (ක්‍රි. පූ. 444-414) අහය, (ක්‍රි. පූ. 414-394) පණ්ඩු කාගය ඥාන තිස්ස (ක්‍රි. පූ. 394-307), මුටසිව (ක්‍රි. පූ. 307-247), සහ දේවානම්පියතිස්ස (ක්‍රි. පූ. 247-207) ආදී වශයෙන් අනුරාධපුර නගරයේ රජවරු බවට පත්වෙමින් ආ බව රජ පෙළපතේ සටහන් වේ. මහින්දාගමනය දෙවන පැතිස් රජ සමයේ සිදු වූ බව

විචිත්‍රාකාරයෙන් වර්ණනාත්මකව බෞද්ධ ඉතිහාසයේ සටහන්ව ඇත. මහින්දාගමනය ධර්මදූත මෙහෙවරක් වශයෙන් සැලකේ. ඉන් අනතුරුව සිදුවූ සංඝමිත්තාගමනය සංස්කෘතික සහ කලා ශිල්ප ආදියේ පුනර්ජීවනයක සංධිස්ථානයක් ලෙසින් සැළකිය හැකි වේ. ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ ගේ දූතමණ්ණියා ශාඛාව ලක්විමට වඩම්මාගෙන ආ සංඝමිත්තා මෙහෙණින් වහන්සේ සමග අටලොස් කුලයක කලා කරුවන් පැමිණ ඇත. ඔවුන් අටලොස් දේවතා කුළ වශයෙන්ද හඳුන්වන්නට යෙදී තිබේ. ඔවුන් අතර සංගීතඥයෝ, නාට්‍ය ශිල්පීන්, සහ වාද්‍ය ශිල්පීන් වූ බව සදහන් වේ. එබැවින් මහින්දාගමනය, සංඝමිත්තාගමනය සහ දූතමණ්ණියා ඉතා වැදගත් බෞද්ධ ඓතිහාසික සිදුවීම් ලෙසින් සැලකිය යුතුය.

ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ සිරිලකට වැඩම වීම සදහා ආරම්භකළ මොහොතේ පටන් කරන ලද සංගීත පුද පූජා විස්තරාත්මකව දක්වා ඇත.

ධර්මාශෝක රජතුමාගේ සංවිධානය යටතේ සිදු වූ පුද පූජා තේවා අවස්ථාවන් වන්දුගුප්ත කුමරුගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සිදු වූ බව සදහන් වේ. වන්දු ගුප්ත කුමරු මුට සමීන් කළ බෙරයක් වාදනය කලායැයි කියැවේ. 'කේසරි ධම්මාවනද්ධාය තේරිය' යනුවෙන් එය සටහන්ව ඇත. දඹකොළ පටුනින් ගොඩබට මෙම ධර්ම දූත සේනාව පිලිගත් දේවානම්පියතිස්ස රජු ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ ගෞරව පූර්වකව වඩම්මාගෙන විත් මහමෙව්නාවේ උත්සවශ්‍රීයෙන් යුක්තව රෝපණය කරන ලදී. මිහිඟු බෙර, පටහ, මද්දල සහිත තේරි වාදන ද සංඛ නාද, වෙන වැඳුම්, බිංසුරි වාදන ආදියෙන් සමන්විත ප්‍රථම මංගල තේරි වාදන සංගීත පූජාව වන්දු ගුප්ත කුමරුගේ පුදානත්වයෙන් සිදුකරණ ලදී. ගුප්ත රාජ පරම්පරාවෙන් පැවත එන වන්දුගුප්ත කුමරුට දේවානම්පිය තිස්ස රජු විසින් මහබෝ සමීදුන්ට පූජා පැවැත්වීමේ රං බෙර වාදක තනතුරුද මලය රාජ තනතුරුද පවරා දී ඇත. වන්දු ගුප්ත කුමරුගේ සොහොයුරු ධර්ම ගුප්ත කුමරුට සක් පිඹීමේ රාජකාරියද මෝරිය ජනපදයද මෝරිය සිටු තනතුරුද පවරා දෙන්නට යෙදී ඇත. ශ්‍රී මහා බෝධිය සදහා සංගීතවත්ව ස්ත්‍රෝතු ගායනය කිරීම පීඨිස 'බ්‍රාහ්මණ රාජවිජාන' තනතුරු සදහාද පත් බ්‍රාහ්මණ වංශිකයින් පත් කරන්නට යෙදී ඇත. ගායනය කිරීම වැදගත් ස්ථානයක් ගෙන තිබුණු

බවට ඉහත තනතුරු සඳහා කරණ ලද පත්කිරීම් සාධකයන් වේ. එපය සමග පැමිණි උපතිස්ස නමැති පුරෝහිත බමුණා විසින් නිර්මාණය කළ උපතිස්ස නමැති ග්‍රාමයක් විය. පබ්බවස් දෙව් රජුගේ පුරෝහිත පණ්ඩුල විසින් 'බමුණු පණ්ඩුල' ග්‍රාමය නිර්මාණය කොට ඇත. මෙම ග්‍රාම වල විසූ බමුණන් විසින් ඔවුන්ගේ ඇදහිලි සඳහා භාරතීය සංගීතය භාවිතා කළ බව නොරහසකි. එබැවින් භාරතීය සංගීතයේ ගැඹුම්, වැඳුම් සහ නැටුම් සමාජයේ ප්‍රචලිතව පැවති බව රහසක් නොවේ. නිවන්තක නමැති බමුණාද ඔහු නමින් ග්‍රාමයක් නිර්මාණය කොට ඇති බවත් හින්දු පුද පූජා සඳහා දේවාල පවත්වාගෙන ගොස් ඇති බවත් සඳහන් වේ. එතෙක්ම බමුණු කුසු වල සියල්ලෝම පාහේ බුදු දහමට එරෙහි නොවී එහි ව්‍යාප්තිය සඳහා කටයුතු කර ඇති බව පෙනේ.

ද්‍රවිඤ්ඤා තුන් වේලේ නේවා පුද පූජා භාරකාර තනතුර වූ පටිභ වාදක නායක තනතුර එම කාර්ය භාර ගැන්වීමට සූදානම්ව ප්‍රධාන තනතුර වශයෙන් සැලකේ. එම තනතුර සඳහා පත් කරන ලද්දේ බෝ සමීදන් වඩම්මවාගෙන පැමිණි රාජකීය පිරිස අතරින් ප්‍රධාන තැනැත්තා වේ. මහපෙලෙවිතා නමින්ද මෙම නායක තනතුර හඳුන්වා ඇත. ගැන්වීමට නමින් හැඳින්වූයේ නැටුම්, ගැඹුම් සහ වැඳුම් ඉතා උසස් අන්දමින් දැන සිටි සංගීතඥයන් වේ. පසු කලෙක මංගල කටයුතු සඳහා මඟුල් බෙර වැඳුමද අවමඟුල් කටයුතු සඳහා මිහි බෙර වැඳුමද යුධ කටයුතු සඳහා රණ බෙර වැඳුමද ආදී වශයෙන් හේරි වාදනය සමාජය අතරට පත් විය. එසේම පොදු ජනතා උත්සව සඳහා පංචාංගයකින් සමන්විත සංගීත පැවැත්වීණි. මෙම කරුණු වලින් සනාථ වන්නේ ශ්‍රී මහා බෝධීය සිරිලකට ගෙන ඒමේදී භාරතයේ පැවති ශ්‍රීවීධ අංගයන්ගෙන් සමන්විත වූ සංගීතඥ මෙරටට සම්ප්‍රාප්ත වීමය. අනුරාධපුර රාජධානියේ සියලුම ආගමික සමාජයීය කටයුතු සඳහා භාරතීය සංගීතය භාවිතා වී ඇති බව මනාව ඔප්පු වේ.

බෝධී ගුප්ත කුමරුගේ සරණ මංගලපය සංකමත්තා මෙහෙණින් වහන්සේ ගේ පරිවාර සාමනේරවරියන් අතරින් සුනන්ද සාමනේරවරිය සිවුරු හැර වීමෙන් පසු සිදු වූවායැයි පැවසේ. එලෙසින්ම සුමන සාමනේර වරිය සිවුරු හරවා සුමිත්ත කුමරු විසින්

සරණ පාවාගෙන ඇත. මිහිදු හිමියන් පැමිණා දින හතරකට පසු මහාවිහාර සීමා සලකනු කරන්නට ගෙදණු බවද ඒ සඳහා තුර්ග වාදන සහිත පෙරහැරක් පවත්වන ලද බවද සඳහන් වේ. එසේම අමිඛස්තල්යේ නේමොලිකා මහා දාය සකසනු කොට පූජා කරන උළෙලේදී මහ කලා සංදර්ශනයක් පැවතියේයැයි කිය වේ.

පසුකලෙක දත්ත කුමරු සහ නේමොලි කුමරිය විසින් දුපුදා සමීදන් ලක් දීවට රැගෙන එත් ඇත. කිත්සිරිමෙවන් රජු දවස එම කාර්යය සිදු වූ බව බොද්ධ ඉතිහාසයේ සඳහන් වේ. භාරතීය කලාකරුවන් එම අවස්ථාවේදීද මෙරටට පැමිණා ඇති බැවින් එවකට පැවති සංගීතය තව දුරටත් පෝෂණය වෙමින් ස්ථාවර වූ බව පෙනේ. වැඩි වර්ධනය වූ හේරි පූජා පැවැත්වීම නේවා හේවිසියා වශයෙන් හඳුන්වන්නට ගෙදණු අතර 'දුරග' ගනුවෙන්ද සඳහන් කිරීමට පෙළඹී ඇත. එබැවින් දිනගෙහි අලුගමී දුරග මද්දහන් දුරග සහ තැන්පු, දුරග ආදී වශයෙන් තෙවැදූරුම් හේවිසි පූජා වාර ඇරඹුණි.

බෝ සමීදන් සහ දුපුදා සමීදන් උදෙසා මෙම පූජා ආරම්භයේ සිටම ක්‍රියාත්මක වී ඇති බව පෙනේ. පළමු වැනි මුගලන් රජු දවස කේශ ධාතු රැගෙන ආ බව සඳහන් වේ. මෙවිට බුද්ධ දත්ත සහ බුද්ධ කෝෂ වැනි උගතුන්ද සම්ප්‍රාප්ත වී ඇත. අනුක්‍රමයෙන් අනුරාධපුරයේ රජවූ දුටුගැමුණු රාජ සමයේ ලෝවාමාපාය, ධූපාරාමය මිරිසවැටිය, රුවන්වැලිසෑය ආදී මහා සෑ බුදු රජුන්ගේ ධාතු තැන්පත් කරමින් සාදන්නට ගෙදීණි. රුවන්වැලි සෑ ධාතු නිදානේත්සවය පිණිස සහභාගිකරවා ගත් හේරි වාදක කණ්ඩායම් සහ සංගීත කණ්ඩායම් පිළිබද විග්‍රහයේ සඳහන් වන පරිදි සහභාගි කර ගන්නට ගෙදී ඇති බෙර වර්ග සිය ගණනකට අධිකය. සංගීත භාණ්ඩ වර්ගද විශාල ප්‍රමාණයක් බව සඳහන් නාමාවලියෙන් ඔප්පු වේ. එම කාල වාදන භාණ්ඩ සහ ස්වර වාදන භාණ්ඩ එකල භාරතයේ භාවිතා වූ භාණ්ඩම බව විමසීමෙන්ම සලකා බැලීමේදී ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ. සිහිර කැටපත් පවුරේ ලියවී ඇති හි වීරත් පවා අනුරාධපුර රාජධානී යුගයේ ඇරඹී ලඟා ගිය සංගීතයේ අංග වශයෙන් සැලකිය හැකි වේ.

ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ මහමෙව්නාවේ රෝපණය කිරීමෙන් පසුවද දුපුදා සමීදන් වඩා හිඳවීමෙන් පසුවද

වසරක් පුරා පැවැත්වුණු උත්සව සියල්ල මංගල්‍ය වශයෙන් පසු කලෙක නම් කිරීමට පෙළඹී ඇත. වාර්ෂික මංගල්‍ය වශයෙන් එම අවස්ථාවන් පොදුවේ හැඳින් වේ. වසරේ දුරකු මස පුන පොහෝ දින අලුත් සහල් මංගල්‍යය පැවැත් වේ. එසේම පරණ අවුරුදු මංගල්‍යය නාන මුර හෙවත් අලුත් අවුරුදු මංගල්‍යය සහ කාර්ථික මංගල්‍යය ආදී වශයෙන් එම උත්සව සිදු කරනු ලැබේ. ඉහතින් සඳහන් කළ සෑම මංගල්‍ය උත්සවයක් සඳහාම පංචතුර්ය නාදය හෙවත් පසග තුරු නද උත්කර්ෂවත් අන්දමින් පැවැත්වීම භාරතයේ සිට එදා සිරිලකට සංක්‍රමණය වූ ආකාරයෙන්ම පැවැත්වෙන බව තොරතසකි.

පංචතුර්ය නාදය

‘පසගතුරු නද’ හෙවත් පංචතුර්ය නාදය අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේදී භාවිතා වූ බව මැනවින් දိස් වේ. එය පරපුරණ සංගීතයක් වශයෙන් ඇත අතීතයේ පටන් භාවිතා වී ඇති බව මනාව ඔප්පු වේ. නාරද පභිවරයා විසින් ලියා ඇති ‘සංගීත මකරන්දය’ පංචතුර්ය නාදය මෙසේ දක්වා ඇත.

‘සොපන හත්. පංචවිධෝ
 නාදස්තු පරිකිරිතිත.
 නව වාගුප වර්මාණී
 ලොහ ශරීරපාස්තරා’

මෙම පාඨයෙහි අදහස වන්නේ ඇතිලි අභිත් නැතහොත් නියඟින්, වාගුපේ ආධාරයෙන්, සමීන්, ලෝහයෙන් සහ ශරීරයෙන් හෙවත් කට හඬින් පංචතුර්ය නාදය උත්පත්තිය සිදු වන බවයි. තත් භාණ්ඩ වශයෙන් නියඟිත්ය. එම භාණ්ඩ විණා, රාවණ විණා, විචිත්‍ර විණා, සරස්වතී විණා, මණ්ඩල විණා, බංග විණා, ශුද්ධ විණා, නකුල විණා කින්තරි ආදී වශයෙන් විග්‍රහ වී ඇත. සුමීර භාණ්ඩ වශයෙන් වස් දඬු, සක්, බංසුරි ආදී භාණ්ඩ වර්ග වේ. ඒවා විතතාතත වන්නේය. අවනද්ධ භාණ්ඩ වශයෙන් මෘදංග, නාගර හැට බෙර, පනාබෙර, මිහිඟු බෙර, පටහබෙර, දුවුල්, උඩැක්කි සහ ඩමරු, හම්මැට්ටම් TAN-TAM ආදී වශයෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. ඒවා විතත වශයෙන් භාවිතා වේ. සණ වාද්‍ය භාණ්ඩ වශයෙන් කාලම්පට, ගීගිරි ආදිය ගැනේ. ශරීරප වන්නේ කටහඬයි. පසග තුරු නද

ඉහත සඳහන් පරිදි විග්‍රහ වී ඇති බැවින් අනුරාධපුර යුගයේ එය එලෙසින්ම භාවිතා වී ඇති බව නොකිවමනාය. එහෙත් පසුකලෙක පංචතුර්ය නාදය හේරි නාදයට පමණක් සීමා කිරීමට උත්සහ දරා ඇත. එය මෙසේයි; ආතත, විතත, විතතාතත, සණ, සුමීර ආදී වශයෙන් එය පරිවර්තනයකට ලක් කොට ඇත. බව පෙනේ. මෙම විග්‍රහ අපැහැදිලි බව කිව යුතු මනාය. අනුරාධපුර යුගයේ සංගීතයෙන් සහ නැටුමෙන් වර්ණවත් වූ උත්සව බොහෝ සෙයින් පැවති බව ඉතිහාසගතව ඇත. ගීරිකණ්ඩි උත්සවයකදීද, සීගිරියේ පැවැත්වුණු ගීරිගසමප්ප උත්සවයේදීද සංගීතයට ප්‍රමුඛස්ථානයක් ලැබී ඇති බව සටහන්ව ඇත. එපමණක් නොව අනුරාධපුරයේ සිට මිහින්තලය දක්වා මාර්ගයේ සංගීත හා නැටුම් මණ්ඩප බොහෝ ගණනක් වූ බව සඳහන් වේ. අනුරාධපුරයේ හටගත් දුර්භික්ෂයක් දුරු කරනු පිණිස යෙත් ශාන්තියක් වශයෙන් පිරිත් සප්පායනයක් ගිනඤ්ඤ වහන්සේලා විසින් පවත්වමින් සැරිසැරු බව සඳහන් වේ. එම කාර්යය ‘ගංගා රෝහණ’ නමින් හඳුන්වා ඇත.

අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේ දත්ත ධාතුන් වහන්සේ වඩම්මවාගෙන ආ හේමමාලි කුමරිය සහ දත්ත කුමරු සහ පිරිවර ලක් ඩිමෙහි දසදිත් හාගයේ වාසය අරඹා ඇති බව ඉතිහාසයේ සඳහන් වේ. දත්ත කුමරු සහ හේමමාලි කුමරිය නිසා ඇති වුණ පරපුර කාලිංගපුරය වංශික කීර්තිමලි පරපුර නම් වේ. ඔවුන් බෙලිගල්කෝරලයේ කීර්තිමල නමැති ග්‍රාමයෙහි පදිංචි වී බිහිවුණු පරම්පරාව වේ. වර්තමානයේ පවා වන්ද වංශික සහ සුර්ය වංශික භාරතිය රජ පරම්පරාවෙන් පැවත එන්නන් සිරිලක් ඩිමෙහි වාසය කරන බව ඔප්පු වේ.

- (1) ශ්‍රී මහා බෝධිය ගෙන ආ ඔක්කාක ලේනව පරපුර
- (2) ශ්‍රී දළදා සමීදුන් ගෙන ආ දත්ත කුමාර ඔක්කාක පරපුර
- (3) වන්ද වංශික හම්මිට බණ්ඩාර පරපුර
- (4) ඔක්කාක ශාක්‍ය කෝලිය පරපුර
- (5) වන්ද වංශික මලල හේරත් පරපුර

- (6) ගංගා විල්ගමගේ ගංගා බ්‍රාහ්මණ පරපුර
- (7) දුනුවිල පරපුර
- (8) වන්නි පරපුර
- (9) වත්දු වංශික තුඩුගල විදිය බණ්ඩාර සේනාරත්න පරපුර
- (10) ලක් පොලොන්නලා හිමි විජය රාජකුල සම්භූ රාජපුත්‍ර, ගෝතු, පව්තා, මෙහෙසුරැම් ටික්කමළු පුර සෙනරත් පරපුර

පරම්පරාවට ගෙන එන්නට ඇති බවට සැකයක් නැත. පොලොන්නරු යුගයටත් ගම්පල යුගයටත්, කෝට්ටේ යුගයටත්, දඹදෙනි ආදී වශයෙන් රාජධානි සංක්‍රමනය වීමේදී සංගීතය විවිධ පරිවර්තනයන්ට භාජනය වී ඇති බව පෙනේ. විවිධ විදේශිකයන්ගේ බලපෑම් හේතු කොට ගෙන එසේ සිදු වීම සාමාන්‍ය දෙයකි. කෙසේ වුවද අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ භාවිතා වූයේ අමිශ්‍ර නිර්මල භාරතීය සංගීතයම බවට සැකයක් නැති, අනුරාධපුර රුවන්වැලි සාය ඇසුරේ ඇති සෙල්ලිපියක සංගීතය කළුබුන් හැඳින්වීම පිණිස 'පංචයන්' යන පදය භාවිතා වී ඇති බව පෙනේ.

මොවුන් භාවිතා කළ ශායන, වාදන, නැටුම් සම්ප්‍රදායයන් ඔවුන්ගෙන් පැවත එන පරම්පරාවෙන්

අනුරාධපුර යුගයේ කුළුණු හිස් කැටයම් කලාවේ සජීවි විකාශය හාමිණි දෙඩම්වල

අතිත කලා ශිල්පීන් විවිධ අංශවලින් තම නිපුණත්වය ස්පුට කරමින් කලාව මාධ්‍යයක් වශයෙන් සජීවි විකාශයක් කරා ඵලබ්වීමට ගත්ත දැරුවට මුල්ම යුගයේ කලාංග පරිශීලනයෙන් පැහැදිලි වේ. අනුරාධපුර මුල් යුගයේ වූ සිලප්පම කලා මාධ්‍යය තෙත පිහවීමට සීමා නොකොට එයින් ගම් බොද්ධාගමික අර්ථයක් ගෙන ඵම සදහා වෙනස වූ බව පෙනේ. සඳකඩ පහණ, මුරගල්, කොරවක්ගල්, හා අනෙකුත් කලාංග තුළින් එහි අභ්‍යන්තරය මගින් ද්විතිකාර්ථවත් වන්නාවූ අදහස් නොවඩුව ලැබී ඇත. අනුරාධපුරයේ වූ ගෘහ නිර්මාණ අංග රාශියක් පිළිබදව විගතයේ අදහස් රැසක් ගදනාගැනීමට හැකි වුව ද කුළුණු හිස් කැටයම් කලාව පිළිබද අවධානය යොමුවී ඇත්තේ මද වශයෙන් බව පෙනේ.

අනුරාධපුර මුල් යුගයේ කුළුණු හිස් නිර්මාණය කිරීමේ දී ඵ මගින් සංකේතවත් අර්ථ රැසක් පිළිබිඹු කළ බව දැනට නන්දාචාර්යයන් වූ කුළුණු තුළින් ගදනාගත හැකිවේ. අනෙක් සිලප්පම කලාංග මෙන්ම කුළුණු මගින් ද පුප්තිගත්වය තව තවත් වර්ධනය කරමින් ඔප නැංවීම සදහා සමාජයේ සාමාජීය අංශ වෙත අවධානය යොමු කිරීමට හෙළ කලාකරුවා උත්සාහ දැරූ බව දැකිය හැකිය. කුළුණු හා හිස් පිළිබදව කැටයම් හා එහි කලාත්මක අංශයන් පිළිබදව අවධානය යොමු නොවුව ද ඵවා මගින් වූ කාර්යයන් හා ක්‍රියාදාමය පිළිබදව විගතයේ අවධානය යොමු වූ බව සාහිත්‍ය හා ලේඛන පරිශීලනය තුළින් පැහැදිලි වේ.

අනුරාධපුර මුල් යුගයේ ආරම්භ වූ කලා අංශයක් වූ කළ ගලින් නිමවූ කුළුණු හිස් තුළින් විද්‍යමාන වන්නා වූ කලා අංශය හා එයින් ද්විතිකාර්ථවත් අදහස් පිළිබදව

අවධානය යොමු කිරීම කලාවේ තවත් අංගයක් පිළිබද අවධානය යොමු කිරීමකි. කුළුණු හිස් නිර්මාණය කිරීමේ දී තනි කළු ගල් හා වෙන්වූ කොටසකින් හිස නිර්මාණය කොට කුඩුම්බියක් මගින් එය එකතු කළ බව ගදනාගත හැකිය. එම යුගයේ වූ අනෙකුත් සමහාව්‍ය කලා අංශයන් හා සම ස්ථානයක් කුළුණු හිස් තුළින් දෙන ලද පණිවුඩය සදහා හිමි වන බව පෙනේ.

ගල් කණුවල මුදන් සදහා යොදාගත්තාවූ කුළුණු හිස් විවිධ ගෘහ නිර්මාණ අංගයන් සදහා සම්බන්ධ වූ ප්‍රබලතම වාස්තු විද්‍යා අංගයකි. අතිතයේ වෙනත් විහාර හා ආගමික ස්ථාන සදහා සෑම ගෘහ නිර්මාණයක් සමගම සමීප සම්බන්ධතාවයක් දැක්වූ කුළුණු යොදා ගැනීමේ අරමුණු කිහිපයකි. කුළුණු හිස් පිළිබද විමර්ශනයේ දී අනුරාධපුර, චූපාරාමය, ලංකාරාමය හා ලෝවාමහාපාය ආදී ස්ථාන සදහා අවධානය යොමු කළ යුතුවේ. එහෙත් මෙම ස්ථානවල කුළුණු යොදාගැනීම විවිධ අරමුණු සදහා බව පැහැදිලි වේ. චූපාරාමය, ලංකාරාමය, ආදී ස්ථානවල දී කුළුණු පරාල ඔබ්බවා පිසස්සක් නිර්මාණය කළ අතර ලෝවාමහාපායේ දී පරාල යොදා ගැනීමට ගොඩනැගිලි නිර්මාණය සදහා යොදාගෙන ඇත. එහෙත් මෙම ස්ථාන දෙකෙහිම දැකිය හැකි පොදු ලක්ෂණයක් වශයෙන් කුළුණු හිස් කැටයම්වලින් සමන්විත විම දැකිය හැකිය.

ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් සවිශක්තිය කුළුණු පහළ කොටසට අයත් වන අතර කලාත්මක බවින් ඉහළ වටිනාකමක් ඇති කොටස වශයෙන් කුළුණේ හිස කොටස හැදින්විය හැකිය. කුළුණු සදහා අලංකාර හිස් සම්බන්ධ කොට ඵවා ගොඩනැගිලි සදහා සවිකීර්ම පිණිස අතිත කලා ශිල්පීන් උත්සුක වූ බව පෙනේ. කෙසේ වුව ද මෙම කලාත්මක අංගය කලා මාධ්‍යයක් පමණක් නොවී අර්ථනවිත පණිවිඩයක් ද එයට සම්බන්ධ කළේය.

කුළුණු හා හිස් සම්බන්ධ කිරීමේ දී කුඩුම්බිගත් ගොදා කොටස් දෙකකින් යුක්තව නිර්මාණය කළ කුළුණු හිස් එකම ගොඩනැගිල්ලේ විවිධ ආකාරයට ගොදා ඩාල්ක ආදිය සම්බන්ධ කළ බව හඳුනාගත හැකිය. එමෙන්ම කුළුණු හිස මගින් විවිධ වූ විවිධාංග ලෙස බොද්ධ සංකේත හඳුනාගත හැකිය. එහෙත් ඊසාරාම යේ කුළුණු හිස්වල වූ සැරසිලි එම කුඩුම්බි මගින් දරා සිටීමට ප්‍රමාණවත් නොවූ බව හඳුනාගත ඇත. (smither 1894(6))

මෙම අංගය පිළිබඳව පූර්ණ අවධානය ගොනු කළ විග්‍රහ අතර විවිධ අදහස් හඳුනාගත හැකිය. කුළුණු කුඩුම්බිය ආදියෙන් යුක්තව නිර්මාණය කොට ඇති බැවින් ඒවා ඩාල්ක දරා සිටීම සඳහා ගොදාගත් බව හඳුනාගත හැකිය (Horkart 145). කෙසේ වුව ද කුළුණු හිස් මගින් ගොඩනැගිලිවල විවිධ කොටස් සම්බන්ධ කරවීම දැකිය හැකිය (ජ්‍යෙෂ්ඨ චන්ද්‍ර 1969:79) කුළුණු හා ශෂ නිර්මාණ අංග සම්බන්ධය පිළිබඳව අවධානය ගොනු වීමත් සමග ම එහි කලාත්මක අංශය කෙරෙහි අවධානය ගිලිහීගොස් ඇති බව පෙනේ. එහෙත් කුළුණේ ශීර්ෂය කලාත්මක බවින් පිරිසුන්ව යම් ද්‍රවනිතාර්ථවත් අදහසක් ගෙනදීමට සමත්ව ඇත.

ඊසාරාමය, ලෝවාමහාපාය ආදී ස්ථානවල ඇති කුළුණු හිස් දෙස වධානය ගොනු කිරීමේ දී ඒ මගින් සිඳුම් සංවේදී අංශයක් කෙරෙහි නැඹුරු කිරීමක් හඳුනාගත හැකිය. විශේෂයෙන් ලෝවාමහාපාය තුළ දැකිය හැකි වූ දහස් ගණන් කුළුණුවලින් විශේෂිත කුළුණු දෙස අවධානය ගොනු කිරීම තුළින් මෙම කැටයම් කරණය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වේ.

කුඩුම්බි මගින් ශීර්ෂය සම්බන්ධ කොට ඇති මෙම කුළුණු හිස් වතුරඉකාර හෝ අෂ්ඨාකාර ලෙස නිර්මාණය කොට ඇත. ශීර්ෂය, පලාපෙති, ලියවැල් වැනි සමකාලීන කැටයම් අංග මෙම ස්ථානයේ ද නොඅඩුව හඳුනාගත හැකිය. මෙම පලාපෙති, ලියවැල් මෝස්තරවලට ඉහළින් නෙළුම් මල් පෙති මෝස්තර ගොනුකොට ඇත්තේ එහි වූ පූජනීයත්වය සංකේතවත් කරවීම සඳහාය. මෙම පූජනීය ස්ථානයට ඉහළින් වූ කොටස් පිළිබඳව අවධානය ගොනු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

සිඳුම් සටහන් සහිත ශීර්ෂය අනතුරුව වතුරඉකාර ලෙස හැඩගැන්වී ඇත. එහෙත් එම වතුරඉකාර බව ද ප්‍රවීණල නෙළුම් පෙති ගතරක් ලෙස සිඳුම් නිර්මාණ කොට ඇත. පිච්ඟුරු බව සංකේතවත් කරන්නාවූ සිඳුම් පෙති වලට ඉහළින් කුළුණේ සිටු දෙසින් ම පටු සීමාවක අලංකාර ලෙස කැටයම් කරන ලද වාමන රූප රැසකි. වාමනගත් විවිධ ඉරියව් මවාපාමින් සිටින බව පෙනේ. ඔවුන් සිතළු දෙකම කීසියම් කාර්යයක නිරත වී සිටින බව පැහැදිලි වේ. බොහෝ දෙනා අතර සක්, බෙර, නලා ආදී වාදන භාණ්ඩ වන අතර එසේ නොමැති අය නැටුමට සැරසී සිටින බව හඳුනාගත හැකිය.

වාදන භාණ්ඩ රැගෙන සිටින ඔවුන් එම භාණ්ඩ හඬවමින් නෘත්‍යයේ යෙදෙමින් පෙරහරක් යන ආකාරයක් මෙයින් හඳුනාගත හැකිය. සක් පිඹීම බෙර වැසීම ආදී යඛිදුප්පා අතිතයේ පූජනීයත්වය උදෙසා කළ වත් පිළිවෙත් සිහිගන්වයි. නෘත හා වාද්‍ය සහිත පෙළහර මගින් මෙම ස්ථානයන්හි පිරිසිදු බව හා පූජනීය බව සංකේතවත් කරනු ලබයි.

මෙම වාදන සහිත ක්‍රීඩාවන් ඇත අතිතයේ සිටම ලාංකිකයන්ට හුරුවී තිබූ අංශයකි. බුදු දහම ලංකාවට පැමිණීමට පෙර හේර්වාදන පිළිබඳ සඳහන් වන අවස්ථා මහාවංසය තුළින් ද හඳුනාගත හැකිය (මහාවංසය 7:30). බුදු දහම ලක්දිව පිහිටුවීමෙන් පසු ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ රෝපණයෙන් පසු විවිධ වූ තුර්ග භාණ්ඩ වාදනය කළ බවද සඳහන් වේ. (මහාවංසය 18 : 51) මෙම යුගයේ ආගමත් කෘෂිකර්මාන්තයත් සම්බන්ධ කරමින් තුර්ග වාදනය කළ බවද හඳුනාගත හැකිය. (මහාවංසය 24 : 58).

රුවන්වැලි මහාපායේ විභාවන් අතින් ගත් දේවතාවියක් සිතුවම් කොට තිබූ බව මහාවංසය සඳහන් කරයි (මහාවංසය 30 : 75). ශිලා ලේඛනයන් තුළින් ද බෙර වාදන පිළිබඳව විවිධ අවස්ථාවල කරුණු හඳුනාගත හැකිය. 'හෙරං වරාපෙති වරා පෙත්වා' යනුවෙන් එය හඳුනාගත හැකිය (අමරවංස 1969 : 119) ක්‍රි. පූ. 2 වැනි ශත වර්ෂයේ ඉන්දියාවේ රචිත ග්‍රන්ථයක් මගින් ද බෙර, කාලම් හා බටහලා ආදිය පිළිබඳ හඳුනාගත හැකිය (කාර්යයම් 1948 : 404). ඊසවංසයට අනුව බෙර වාසනම් හා මගුල් බෙර පිළිබඳව ද හඳුනාගත හැකිය. (ඊසවංසය 1909 : 157).

චිත්‍ර හා මුර්ති කර්ම මගින් ද සමාජයේ ඉහළ තලයට පිවිසි බෙර, සක්, කොමිඳු, තොරණ, හා විණා ආදී වූ රූ සටහන් හඳුනාගත හැකිවේ (ගොඩකුඹුර 9 - 18). එමෙන් ම කොළඹ කෞතුකාගාරයේ ඇති චිත්‍රයක් මගින් වාමනයක් අතින් විණාවක් ගෙන රංගනයක යෙදෙන ආකාරය හඳුනාගත හැකිවේ (Bandarnayake 1986:17).

මෙම ආකාරයට බැලීමේ දී බෙර සක් පිඹීමත් නෘත්‍යයේ යෙදෙන අවස්ථා අතීතයේ සුළඟව හඳුනාගත හැකිය. එම සියල්ල එකතුවූ එක් ස්ථානයක් වශයෙන් පෙරහැර හැඳින්විය හැකිය. එමෙන්ම විශේෂිත පූජා පවත්වන අවස්ථාවල ද මෙම අංග රැසම එකම ස්ථානයකට සම්බන්ධ වේ. ශ්‍රී මහා බෝධිය වෙනුවෙන් දිනපතා පවත්වන තේවා නොකඩවා ආ ආගමික වතාවකි. දළදා මාලිගාවේ අඹරා තේවිසි නමින් වෙනම කොටසක් වේ. එමෙන් ම විවිධ තේවා පූජා රැසක් ද හඳුනාගත හැකිවේ (කාරියවසම් 1948:406). මෙම පූජා වත්පිළිවෙත් වර්තමානය දක්වාම එකාකාරව පවතින බව පැහැදිලිව ම හඳුනාගත හැකිය.

මේ අනුව බැලීමේ දී අනුරාධපුර යුගයේ නිර්මාණය කළ කුළුණු හිස් වලින් නිරූපිත වාදන හා නෘත්‍ය අඩංගු පූජා පිළිවෙත් වර්තමානය දක්වාම විකාශනය වී ඇති බව හඳුනාගත හැකිවේ. එහෙත් එහි එක් විශේෂත්වයක් ඇති හැකිය. එය නම් අතීත සිද්ධීන් කාලය ගෙවීමේ දී මුර්ති බවට පමණක් පත්වන අතර මෙම කුළුණු හිස් මගින් නිරූපිත මුර්ති කාලයත් සමග සපිටිව විකාශය වී තිබීමයි. ඒ හුදින් අතීතයේ පවත්වන ලද ආගමික වතාවත් එම ආකාරයේ ම වාදන භාණ්ඩ උපයෝගී කරගෙන වර්තමානයේ ද සිදු වන බව පැහැදිලි වේ.

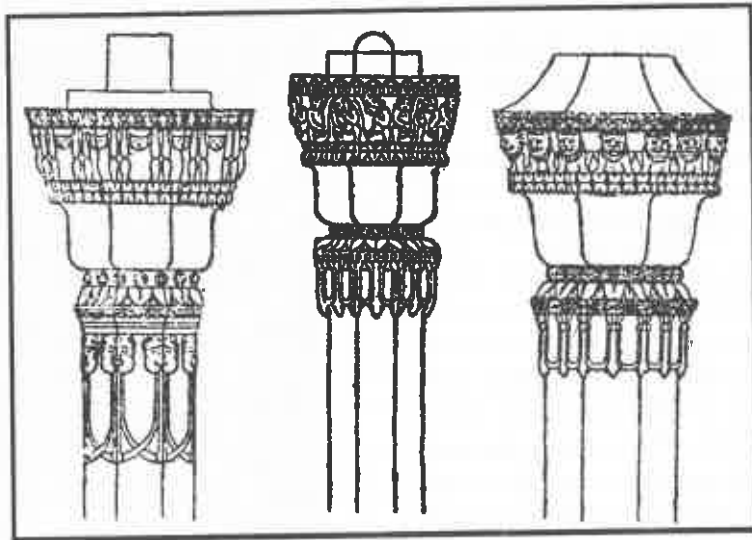
කුළුණු හිස් මගින් සංකේතවත් වූ නෘත්‍ය හා වාදන සහිත පෙරහැර හෝ පූජා විධි එම අගුරුන් ම සපිටි විකාශයක් හඳුනාගත හැකිවේ. එම නිසා ඉතා සීමිත ස්ථාන කිහිපයක පමණක් හඳුනාගත හැකි මෙම අද්විතීය කලා අංගය කෙරෙහි තව තවත් අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ.

ලෝවාමහාපායේ කුළුණු හිස්

ලෝවාමහාපායේ කුළුණු හිස්

ථූපාරාමයේ හා ලංකාරාමයේ කුළුණු හිස් (පරණවිතාන සූරිනිව අනුව)

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

01. අමරවංශ, කොත්මලේ	: 1969 : ලක්දිව සෙල්ලිපි. කොළඹ ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම	05. මහාවංසය 1959	: සංස්. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත, කොළඹ ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම
02. කාරියවසම්, හිස්ස	: 1998 ශ්‍රී ලංකාවේ වාද්‍ය හා නෂ්‍ය කලා. අපේ සංස්කෘතික උරුමය. නුගේගොඩ, දීපානි මුද්‍රණාලය.	06. Bandaranayake 1986	: The Rock and Wall Paintings of Sri Lanka Colombo. Lake House.
03. ගොඩකුඹුර, වාල්ස්	: සිංහල නාට්‍ය හා වාද්‍යය, කලා සගරාව 2.	07. Horkart A.M.	: Ceylon Journal of Science section G. vol. I
04. ථූපවංශය 1989	: සංස්. ඩබ්. එස්. කරුණාරත්න.	08. Paranavitana, S.	: 1963 Stupa in Ceylon.
		09. Smither, J. G.	: 1894 Architectural Remains, Anuradhapura, Ceylon, London.

බුදු සමය, ජනවාර්ගික සමගිය සහ අනුරාධපුර සමය

ගුණසේන විතාන

මෙම ලිපියෙහි අභිප්‍රාය උක්ත කාරණය සංවාද ස්වරූපයෙන් පාඨකයාට සංග්‍රහ කිරීම වෙයි. එබැවින් ප්‍රථමයෙන් පහත සඳහන් උපුටන පාඨක අවධානය සඳහා යොමු කෙරෙයි.

පුතාපවත් එළාර රජුට පක්‍ෂවූ සිංහලයන්ගෙන් මෙන්ම විපක්‍ෂවූ සිංහලයන්ගෙන් ද එකල අනුරාධපුරය තොර නොවීය. අනුරාධපුරයේ බලසම්පන්න සිංහල අධිපතිහු එළාර රජුට හිතයෝය, පක්‍ෂයෝය. එළාර රජු කෙරෙහි කලකිරුණු සිංහලයෝ, ඉහළ රඳුළු කලවල හැර අනෙක් ජනයා අතර හිත නොවූහ.

ඔව්හු තමන්ගේ ඒ අසන්තෝෂය ද නොසන්සුන් බව ද කිසි විටෙක ක්‍රියාවෙන් තබා රහසින්, වචනයෙන්, වත් හෙළි කිරීමට බිය වූවෝය. එළාර රජුට වැසියන් තුළ ඇල්මක් තුඩුණ නමුදු, ඔහුගේ දෙමළ ඇමතිගේත් සිංහල ඇමතිගේත්, වැසියන්ගේ ගෞරවාදරයට පාත්‍ර නොවූහ. දෙමළ ඇමතිගන්ගේත් සිංහල ඇමතිගන්ගේත් තාබන පිඩිනවලින් පෙළුණ සිංහලයෝ, තමන් තුළින් නිවැරදි කර, ඇතැම්වරු රජුද කරවා ගැනීම නිසා අවසානයෙහි රජු කෙරෙහිද කලකිරුණෝය. රජුට හෝ ඇමති ගණයට හෝ විරුද්ධව කිසිවක් කිරීමට ඔව්හු අපොහොසත්වූහ.

බොද්ධ නරපතියකු සේ, එළාර රජු හිඤ්ඤාවට ගෞරව කළේය. බොද්ධාගම ආරක්‍ෂා කළේය. බොද්ධයන්ට රිසිසේ ආගම ඇදහීමටත් පුද - සිරිත් පැවැත්වීමටත් සියලු නිදහස දුන්නේය. රජුගේ ඇතැම් ඇමතිගන්ගේ තැළුම් පෙළුම් නිසා කලකිරී සිටි වැසියන් පවාරජුට විරුද්ධව කිසිවක් නොකීවේ එහෙයිනි. වර්තමාන සිංහල රජු, යුච් රජු ආදීන් රාජ්‍ය ලෝභයෙන් කළ යුද්ධ කෝලාහලයන් පෙළුණු ලැබු අනුරාධ පුර වැසියෝ විදේශීය රජකු යටතේ වුවද ගෘහ විවාදයෙන් හා කෝලාහලයෙන්

හොරව සුව සේ කල්පැවීමට ලැබීම නිසා සතුටට සිටියෝය. එළාර රජුගේ ඇමතිගන්ගෙන් ද සෙනෙවියන්ගෙන් ද ලැබෙන හිංසා පීඩා රජුට උත්චීමට මාර්ගයක් නැත්තෙන් කලකිරුණු ජනයා කොදුරුමින් කල්පැවූහ. වැසියන්ට ඔවුන්ගෙන් ලැබෙන හිංසා පීඩා නගරය මැදට වැද මුර හා කීමට තරම් බිය සැක නැති කථිකයෝ විරල වූහ.

(රෝගිණී - මාර්ටින් වික්‍රමසිත. 11 - 12 පිටු)

'ගිහි ඇවිළෙන විතකය දෙස නොසැලී බලාසිටින සිත්හි පහළ වූයේ අසීමිත කම්පාවකි, පශ්චාත්තාපයකි, කෝපයකි. ගැමුණු රජ වටපිට බැලූවේ ය. එළාර රජුගේ සේවයෙහි යෙදී සිටි දෙමළ සහ සිංහල ඇමතිවරුන්ගෙන් ම වෙනත් පුතුන් ද සෝබර මුහුණුවලින් යුතුව විතකය දෙස බලා සිටිනු පෙනිණ. දෙමළ ඇමතිගන් හා පුතුන් තම රජුගේ අභාවයෙන් දුක්වනු අරුමයක් නොවේ. එහෙත් එළාර යටතේ සේවය කළ සිංහල මැති ඇමතිවරුන්ගේ සෝකය ගැමුණු රජුට තේරුම් ගැනීම පහසු නොවීය. සාමාන්‍ය වැසියා එළාර ගේ ඉරණම ගැන උදම් වන අතර රාජ පුරුෂයන් සහ පුතු ජනයා ජාති භේදයකින් හොරව, කම්පාවට පත්වීමෙහි රහස කුමක් ද?'

(මිහිස්කම සහ රජකම - ඒ. ඩී. සුරවීර. පිටුව 20)

'ගැමුණු කුමරුන් අතින් එළාර රජු මළ පුවත සැලවත්ම අනුරාධපුරය පුරා දෙමළ නිවෙස් ගිහි තඩන්තටත්, දෙමළන් මරන්නටත් එමගින් ගතපුස් පස් වසරක සිංහල වෛරය පිට කරන්නටත් පටන් ගැනිණ. සෑම දෙසින් ආරක්‍ෂක සේනා නිහඬව බලා සිටියහ. සිංහලයන් දෙමළ ජනයා සොයා සොයා ලුහුබදීන් දී නිහඬව සිටිනු හැර ඔවුන්ට වෙත කළ හැකි දෙයක් නැති සේය. දෙමළන්ට හිංසා කිරීම වරදක් බව පිළිගත් ඇතැම් අයගේ

මුහුණු මැලවී තිබිණි. චේරපුත්තාභය ශෝධයා තම පිරිස් සමඟ දුසක දිව ගමන් සිංහල ජාතිවාදීන් විසුරුවා හරිමින් අනුගමනය කළ අහිත පියවර නිසා දෙමළ සංහාරය නැවතී එය සිංහල දෙමළ සුභදුක්චරයන් දුක්චාර වර්ධනය විය. ඔහුගේ එම උදර සේවාව ගැන ඇසූ දුටුගැමුණු රජු චේරපුත්තාභය ශෝධයාට රජය උපහාර පළ කළේය. මද කලකට පසු පැවිදි බිමට වැඩිම කළ චේරපුත්තාභය හිමියන් හමුවීම තරම් තම සිතට ආශ්වාදයක් දෙන චෙතන් දෙයක් සාලියට හමුනොවීය.

(ගැමුණු පුත් සාලිය සැමොලියක සොයා ගිය බැවින් - ගුණසේන විතාන - පිටුව 88)

ඉහතින් සදහන් උපුටන කිහිපය ආශ්‍රයෙන් අනුරාධපුර සමයේ වීඝ්‍ර ජනයා සහ බුදු සමයේ පැවැත්ම ගැන හරවත් සාකච්ඡාවක් කළ හැකිවනු ඇතැයි මම විශ්වාස කරමි.

'ජාතිය' සහ 'ජාතිකත්වය' සම්බන්ධයෙන් අදවිවිධ ආගම් සහ විවිධ දේශපාලන පක්ෂ විවිධ අර්ථ නිරූපන කර තිබේ. අද මානව විද්‍යාව ජනවර්ග වශයෙන් හඳුන්වා දෙන ආකාරයට 'ජනතාව' සම්බන්ධව කිසියම් අචුල් සහගත තත්වයක් උද්ගතවී තිබෙන බව පෙනෙයි. මෙම තත්වයන් නිසාම එය වැළැක්වීම අරමුණු කර ගත් 'ජනවාර්ගික සාහිත්‍යාංශයක්'ද නූතන සාහිත්‍යයට එකතු වී තිබේ.

බුදුන්වහන්සේ ගේ ඉගැන්වීම්වල මෙවැනි 'ජනවාර්ගිකත්වයක්' ගැන කිසිවක් සඳහන් නොවෙයි. බුද්ධ ඉගැන්වීම්වල එය ඉතාමත් පැහැදිලිවම ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙයි.

'වාසෙට්ඨ සුත්තය.' ජාතිවාදය සම්බන්ධයෙන් බුදුන්වහන්සේ ගේ විද්‍යාත්මක විශ්ලේෂණය ඉතාමත් සරල සහ ගැඹුරු දෙආකාරයෙන්ම ග්‍රහණය කර ගැනීමට උදව්වෙයි.

'හානපචතුක් වහන්සේ මෙලෙස (වදළුන.)

'වාසෙට්ඨය, එසේ වූ තොපට මම ප්‍රාණීන් ජාති වශයෙන් බෙදෙන සැටි පිළිවෙලින් විස්තර කරන්නෙමි. ඒ ඒ ජාතිහු එකිනෙකට වෙනස්ය.

තණ කොළ වක්ෂ ආදිය ද අනුව, ඔවුන් පිළි නොදන්නා නමුදු ඔවුන්ගේ ස්වභාවික ලක්ෂණ ජාති නිසා වුවකි. ඒ ඒ ජාතිහු වනාහී එකිනෙකට වෙනස් ය.

කුදුමහත් සිව්පාවුන් ද අනුව ඔවුන්ගේ ස්වභාවික ලක්ෂණය ජාති නිසා වුවකි. ඒ ඒ ජාතිහු වනාහී එකිනෙකට වෙනස් ය.

බඩගාගෙන ගත දිග පිට ඇති සර්පයන් ද දනුව! ඔවුන්ගේ ස්වභාවික ලක්ෂණ ජාතිය නිසා වුවකි. ඒ ඒ ජාතිහු එකිනෙකට වෙනස්ය.

තවද දිගෙහි වසන - දිය ගොදුරු, බිම් කර ඇති මසුන් ද දනුව! ඔවුන්ගේ ස්වභාවික ලක්ෂණය ජාතිය නිසා වුවකි. ඒ ඒ ජාතිහු එකිනෙකට වෙනස් ය.

ගම් සේ මේ ජාතින් අතරෙහි ඒ ඒ ජාතිය නිසා ඇති වූ ස්වභාවික ලක්ෂණයටත් ද එලෙසම මනුෂ්‍යයන් අතරෙහි ජාති නිසා ඇතිවූ විවිධ ස්වභාවික ලක්ෂණ නැත.

මනුෂ්‍ය ශරීරයන්හි ඒ වෙනස දක්නට නැත. මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි වෙනස ව්‍යවහාර මාතෘකයන් කියනු ලැබේ.'

මෙම ලිපියට පසුවම වශයෙන් අනුරපුර සමය ආශ්‍රිතව නිර්මාණය වූ නවකතා තුනක් තෝරා ගනිමි. අනුරාධපුරයේ සියක් වසරක් තුළ පැවැති සමාජ ආර්ථිකය පදනම් කර ගනිමින් නිර්මාණය වූ එම නවකතා තුන - රෝහිණී - මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ, මිනිස්කම සහ රජකම - ඒ. ඒ. සුරවීර සහ ගැමුණු පුත් සාලිය සැමොලියක සොයාගිය බැවින් - ගුණසේන විතාන - ආදී නවකතා ජනවාර්ගික සාහිත්‍යාංශයෙන් විවාර අවධානයට යොමුවෙයි.

අනුරාධපුර සමයේ සියක් වසර 'ගැමුණු පුත් සාලිය සැමොලියක සොයා ගිය බැවින්' නමැති නවකතා පෙරවදනෙහි මෙසේ විස්තර වෙයි.

සේන ගුත්තික පාලනය (දෙමළ) වසර 22 යි.
අසේල රජුගේ පාලනය (සිංහල) වසර 10 යි.
එළාර රජුගේ පාලනය (දෙමළ) වසර 44 යි.
දුටුගැමුණු රජුගේ පාලනය (සිංහල) වසර 24 යි.

මේ අනුව එකී සියවසට තුළ අනුරාධපුරය 66 වසරක් දෙමළ පාලනය යටතේ ද 34 වසරක් සිංහල පාලනය යටතේ ද පැවති බව පෙනෙයි.

විශේෂයෙන් එළාර රජුගේ ධාර්මික පාලනය නිසාම රටේ සිංහල දෙමළ ජනතාව අතර ඉතාමත් යහපත් සාධනීය තත්වයක් තිබෙන්නට ඇත. ඉහත සඳහන් නිර්මාණ තුනේම සඳහන් වන ආකාරයට විශේෂයෙන් එළාර රජුගේ පාලනය ඉතාමත් යහපත්, බුද්ධිමත් ගිහකර තත්වයක් පවතින්නට ඇත.

එළාර රජුට පක්ෂපාත, ඔහුගේ ආරක්ෂක සේනාංක බාරව සිටී. සිංහල සෙනෙවියකු සහ රුහුණෙන් පැමිණි එළාර රජුට ප්‍රතිපක්ෂව තරුණයෙකු රෝගීණී නමැති සිංහල තරුණියක සමග හාදුකම් පවත්වන ආකාරයෙන් සිය නවකතාව නිර්මාණය කරන මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මිත්‍ර, අතුල සහ උපනන්ද යන තිදෙනා ලවා එකල පැවැති සමාජ විඥාණය වික්‍රමය කරවීමට උත්සාහ දරයි.

සිංහල රටත්, බුද්ධිසාසනයත් ආරක්ෂා කර ගැනීමේ අද්විතීයත්වයක් කරන උපනන්ද දුටුවී අධිකරණය ලවා නිදහස් කරවන මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ යහපත් මූට්ත් සිංහල ජනතාව තුළ අසිංහල රජෙකුට පැවැති අකමැත්ත ප්‍රවේශාත්මක ලෙස සාධාරණීය කරයි. ඒ. ඩී. සුරවීර නිර්මාණය තුළ 'මිනිස්කම සහ රජකම' දුටුවාමුණු රජුගේ මෙන්ම එළාර රජුගේ රජකම මෙන්ම මිනිස්කම ද සංවාදයට ලක්කරන උසස් ජනවාර්ගික සහිතයන් කෙරෙහි වෙයි.

රජකම කළ එළාර රජු සාධාරණය ඉටු කරන්නට ගොස් තම පුත්‍රයාට මරණීය දණ්ඩනය නියම කරයි. තම පුත්‍රයා විසින් අපරික්ෂාකාරී ලෙස ඔහුගේ ඊයට යටකර මරාදමන ලද වසුපැට්ටියාගේ මවට ගුණ්ණිය ඉටු කරදෙනු පිණිස එම රටේ යටිතල සංරක්ෂණය මරා දැමීමට එළාර රජු නියම කළේය. තම අණින් තම පුතාට හිමිවූ ඉරණාම සම්බන්ධයෙන් එළාර රජු තුළ නිරාසාසයෙන්ම තිබිය යුතු 'පියසෙනහස' 'රජකම සහ මිනිස්කම' කතුවරයා බැහැර නොකරයි.

ඉහත සඳහන් සිද්ධිය පැරණි මාධ්‍ය උපක්‍රමයක් විය හැකිය. එළාර රජුගේ සාධාරණත්වය සිංහල වැසියාට

තහවුරු කිරීමේ අරමුණෙන් නිර්මාණය වූ ජනශ්‍රැතියට සම්බන්ධ තුනීන් තුඩු පැතිර ගිය ව්‍යාප්තක් විය හැකිය.

එහෙත් 'මිනිස්කම සහ රජකම' කතුවරයා එළාර රජුගේ ධාර්මිකත්වය විවික්‍රමය කරනු පිණිස ඉහත ජනශ්‍රැතිය උපයෝගී කර ගනියි. එයටත් වඩා ඔහුට අවශ්‍ය වන්නේ එතරම් ධාර්මික පාලකයකු වූ එළාර මරා දමන දුටුවාමුණු රජු රජකමට වඩා මිනිස්කම ඇතිව ක්‍රියා කිරීමයි.

'ගිනි ඇවිලෙන විතකය දෙස නොසැලි බලා සිටින ගැමුණු රජුගේ සිත්හි පහළ වූයේ අසීමිත කම්පාවකි. කෝපයකි. ගැමුණු රජ වටපිට බැලූවේය. එළාර රජුගේ සේවයෙහි යෙදී සිටි දෙමළ යහ සිංහල ඇමතිවරුන් මෙන්ම වෙනත් ප්‍රභූන්ද සෝඛර මුහුණුවලින් යුතුව විතකය දෙස බලා සිටිනු පෙනිණ. දෙමළ ඇමතියන් හා ප්‍රභූන් තම රජුගේ අභාවයෙන් දුක්වනු ඇරැමයක් නොවේ. එහෙත් එළාර යටතෙහි සේවය කළ සිංහල මැති ඇමතිවරුන්ගේ යෝකය ගැමුණු රජුට තේරුම් ගැනීම පහසු නොවීය.'

(මිනිස්කම සහ රජකම - ඒ. ඩී. සුරවීර පිටුව 20)

එළාර රජු මැරී ඇදවැටුණු ස්ථානයේ - ඔහුට ගරු පිණිස දුටුවාමුණු රජු විසින් ඉදි කරවන ලද 'එළාර සොහොන' අද නිසැකයෙන් හඳුනා ගැනීමට නැතත් එය සිංහල ජනවර්ගයාගේ සිත්හි නොමැනෙන ලෙස සටහන් වී තිබෙයි. එය පැතිවැදී ව්‍යාධියක් හට ගැනීමට බාධා කරවයි. නූතන නිර්මාණකරුවාගේ වගකීම වියයුත්තේ ඉතිහාසය දිගේ විකෘති නොවෙමින් ආජනවාර්ගික - සහජාතිකත්වයට අනුකූල වීමේ මෙහෙයට අවධාරනය කර ගැනීමයි.

ගැමුණු පුත් සාලිය, රජවසල සේවකයන්ගෙන් එළාර රජු සම්බන්ධයෙන් අසා දැන ගන්නා කරුණුවලින් පැහැදීමට පත්වෙයි. එළාර වෙනුවෙන් තම පියා විසින් ඉදි කරවන ලද එළාර සොහොනට පවා සාලියගේ හිස නැමෙයි. ඔහු රජවසල සේවකයන්ගෙන් එළාර රජු පිළිබඳව පහත සඳහන් වර්ණනා අසා දැන ගනියි.

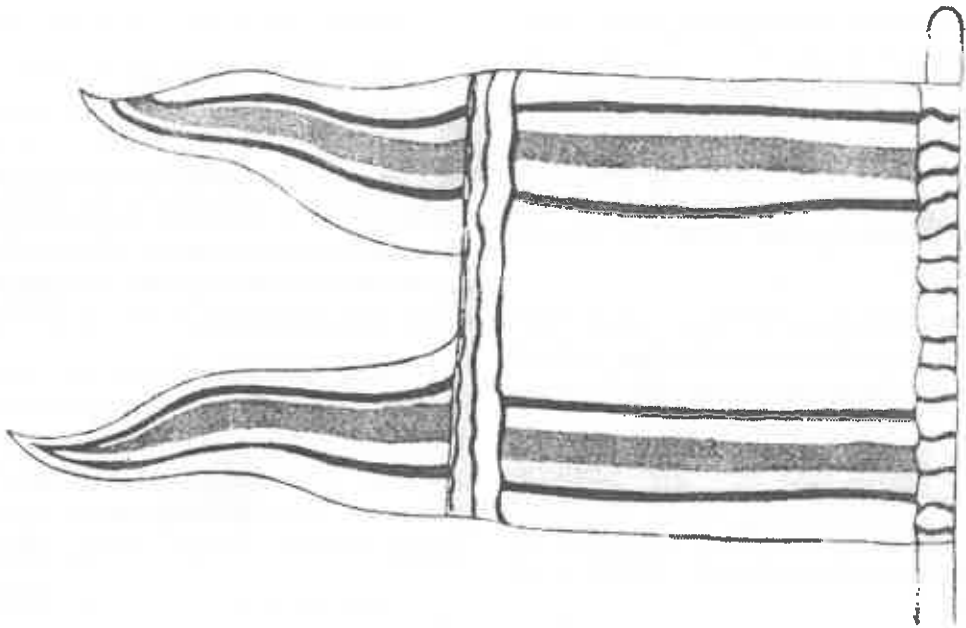
'එළාර රජු ඉතා දක්ෂ පාලකයෙකි. ඔහුගේ කුට බුද්ධිය නිසා අසේල වැනි දුර්වල රජෙකු මරා දමා අනුරාධපුරයේ රජවන්නට ඔහුට හැකිවිය. එළාර රජු

අනුරාධපුරය අල්ලා ගන්නා විට එහි දෙමළ ජනතාද සිටියහ. චූද්ධාගම ද වැළඳගෙන. ආදාහ විවාහ අතින් සිංහලයන් සමග මිශ්‍ර වූ ඔවුහු එළාර රජුට අනවශ්‍ය පක්‍ෂපාති කමක්ද නොපෙන්වූහ. හම පාලනයෙන් වරප්‍රසාද ලබා ගැනීමට ඕනෑ නම් හිත්ප්‍රසමග වැළඳ ගන්නා ලෙස එළාර ඔවුන්ට ඛල කල්පේ ද නැත. හමා සමග පැමිණි දෙමළ ජනතාව අනුරාධපුරය අවට පදිංචි කරවූ එළාර ඔවුන්ට විශේෂ වරප්‍රසාද පිරිනැමුවේ ද නැත. සිංහල ජනයා සමග සමාදානගෙන් වැඩ කළ හැකි දෙමළ ජනයාට එළාර රජු විසින් සම්මාන පිරිනමන ලදී. හම ඇමති මණ්ඩලයට විශ්වාසවත් සිංහලයන්ද තෝරාගත් රජු නිතර අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සමගිය ආරක්‍ෂා කිරීම හම වගකීම ඔවුන්ට අවධාරණය කර ගත්තේය. අනුරාධපුරයේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන ආරක්‍ෂා කළ රජු සැඟවුණු වින්දනා මාතෘදිය කර ගැනීමට සියළු පහසුකම් සලසා දුන්නේය.

(ගැමුණු පුත් සාලිය - ගුණසේන විතාන පිටු 68)

එළාර රජුගේ පාලනය කෙතරම් සාධාරණ වූවත් නිර්මාණ ලේඛකයා ඔහු ආක්‍රමණිකයෙකු ලෙස දැකීය. ගැමුණු කුමරුවා රුහුණේ සිට අනුරාධපුරයට පැමිණියේ එළාර නමැති සාධාරණ පාලකයා හමුවීමට නොව එළාර නමැති ආක්‍රමණිකයාගෙන් හම රට නිදහස්කර ගැනීමටය. ඇතැම් පැරණි ග්‍රන්ථ කර්තෘවරයින් එය 'හැඩි දෙමළන්ට' විරුද්ධවූ ජාතිවාදී සටන් රැල්ලක් ලෙස හැඳින්වීම සිංහල සාමුත්වය අවප්‍රමාණ කිරීමක් විය හැකිය.

චූද්ධාගම ගැඹුරින් පසක් කරගත් අනුරාධපුර සමයේ විසූ බෞද්ධ සිංහලයා චූද්ධාගම වනන්සේ වදල ධර්මය විකෘති කර නොගත්තැයි සිතිය හැකිය. භාෂාව සහ ආගම විසින් ගොඩනගා ඇති ජනවාදී හඟවයක් මිස ජාති වශයෙන් වෙන වෙනම හඳුනාගත හැකි ජනවාදීකත්වයක් නැත. වාසේට්ඨ සූත්‍රයෙහි චූද්ධාගම වනන්සේ භාෂාව සහ ආගම හැරුණ විට මිනිසා වෙන්කරන වෙනත් 'ජාතියක්' නැතිවුව පෙන්නා දී තිබේ.

දඹුල්ලේ එළාර කොඩිය

පෙර සිරිලක නම්ගොත් පවත්

රෝගිණි පරණවිතාන

සිංහල ශිෂ්ටාචාරය ආරම්භ වූයේ ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන ශතවර්ෂයේදී මිහිඳු හිමියන් ලංකාවට වැඩම කොට මෙහි වීඝ්‍රවන්ත වූද්ධාගම හඳුන්වා දීමෙන් පසුව ය යන්න ප්‍රකට කරණයකි. සිංහ පිරිසත් සමග මිස්සක පර්වතයට වැඩම කළ මිහිඳු හිමියෝ උත්තරීතර වූද්ධි ධර්මයේ සුගන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රවැසිත කළෝය. එතැන් පටන් බෞද්ධ වර්ගවිධි මත ස්ථිරසාර ලෙස පිහිටා සිටි ලක්වැසියෝ ගතපත් පිවන රටාවකට හුරුපුරුදු වූහ. මිහින්තලාවෙන් උදාවූ අරුණාමන්තරය සිංහලයේ ව්‍යාප්ත කළ පමණ කාලයක් මුළුල්ලේ නැගෙනහිර ඩයමින් පැවති සිංහල ශිෂ්ටාචාරයේ ගමන් මග හෙළිපෙනෙලි කළේය.

වූද්ධි පරණවිතාන සිදුවූ දිනයේ විජය නම් කුමාරයෙකු මේ දිවයිනට පැමිණ මෙහි සිටි ගක්ෂ හෝත්‍රික කුවේණි නම් කාන්තාවක විවාහ කර ගෙන සිටි බවත් පසුව ඔහු ඉන්දියාවෙන් රාජ කුමාරයක ගෙන්වා ගෙන ඇ විවාහ කර ගෙන මෙහි බලය ස්ථිර කරගෙන රාජ්‍යයක් පිහිටවූ බවත් එද පටන් සිංහල වර්ගයා ඇතිවූ බවත් අපේ වංශකතාවලින් දැනගැනීමට ලැබේ. විජයගේ අභාවයෙන් පසු රට කලක් අරාජිකව පැවති අතර ඔහුගේ සොහොයුරු, පුත් පණ්ඩුවාස දේව මෙහි පැමිණ රටේ පාලනය භාරගත් බව ද කියවේ. ඔහුගෙන් පසු ඔහුගේ දෙටුපුත් අගය කුමරු ද ඉන්පසු මුණුබුරුවු පණ්ඩුකාන්ත රජබවට පත් වූහ. මෙසේ ඇරඹුණ සිංහල යන්නේ වංශ කතාව පාලි පද්‍යයට නගමින් රචිත මහාවංශය අගත් වන්නේ ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් පස්වන ශතවර්ෂයටය. මහානාම නම් පැවිදිගතිවරයෙකු විසින් රචිත මේ කාව්‍යය සැකසීමේදී දීපවංශය, වංසථපපකාසිනි, සමන්තපාසාදීකායන පාලි මූලාශ්‍රයන්ද විහාරාරාම ආශ්‍රිත තොරතුරු, පුස්තක ද පිහිට කරගෙන ඇත. විජයගමනයේ පටන් එම ගුන්ථය රචනා වූ කාලය දක්වා අනුරාධපුරයේ විසු රජවරුන් සම්බන්ධ සිද්ධි හා ඔවුන්ගේ කටයුතු ගැන මහාවංශයේ සඳහන් වේ. තමාට

පෙර යුගය පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමේ දී කතුවරයා වෙනත් මූලාශ්‍රයවලින් මෙන්ම ජනප්‍රවාදවලින්ද පිහිට ලබා ඇති බව ප්‍රසිද්ධ කරුණකි. දෙවන පැතිස් අනුරාධපුරයේ රාජ්‍යය විවෘත අවධියේ මිහිඳු මාහිමි මෙහි වැඩම කිරීම, එතුමන් විසින් රජතුමා ඇතුළු ලක්වැසියන්ට දුම් දෙසනු ලැබීම, ඒ දහම ඔවුන් විසින් හිස් මුදුනින් පිලිගනු ලැබීම, එතැන් පටන් ජනයා වූද්ධි දහමට අනුව දිවිපෙවෙත සකසා ගැනීම ආදී ප්‍රවෘත්ති ද මහාවංශයේ සඳහන්ය. ඒ තොරතුරුවල සත්‍යතාව තහවුරු කරගැනීම සඳහා මේ කාලය තුළ අනුරාධපුරය ආශ්‍රිතවත් වෙනත් නොයෙක් ස්ථානවලත් පිහිටුවා ඇති ශිලාලිපිවලින් මගත් එළියක් ලැබේ.

මිහින්තලා පව්ව වාසස්ථාන කරගත් මිහිඳු හිමියන් ප්‍රමුඛ හික්මුකංඝයාගේ හිතසුව සැලසූ ජනයා හික්මුන්ගේ වාසය සඳහා සෙනසුන් සපයා දීම කෙරේ මගත් ශ්‍රද්ධාවෙන් යුතුව උනන්දු වූහ. අල්පේච්ඡ පිච්චතයක් ගත කළ භාවනානුයෝගී හික්මුන් සිය පරමාර්ථවලට ගැළපෙන පරිදි වාසය සඳහා තෝරාගත්තේ ස්වාභාවික ගල්ලෙන්ය. බැතිමතුන් විසින් ඒවා අවිචේත හා වැස්සෙන් සිදුවිය හැකි උපද්‍රවවලින් වළකා ලීම සඳහා පිළියෙළකොට පුජා කරනු ලැබිණි. ලෙන තුළට රුරා වැටෙන වැසි දිය ඉන් වළකා පිටතට ගලා යාම සඳහා කඩාරම් කපා වාසයට සුදුසු වන පරිදි ආවරණය කොට සකස් කළ හිඬ බැතිමත්හු සතරදිගින් වඩනා හික්මු සංඝයාට ඒවා පුජා කළෝය. ඒ සමගම ඒ ලෙන් පුජා කළ සැදැහැවතුන්ගේ නම් ආදී තොරතුරු, ඉතා සැකෙවින් ලෙසේ කඩාරම් අසල ගලේ සටහන් කර තබන ලදී. දිවයිනේ බොහෝ ස්ථානවලින් හමු වී ඇති මේ වර්ගයේ ශිලාලිපි ලියා ඇත්තේ ඒවාට සමකාලීනව ඉන්දියාවේ අශෝක රජතුමා විසින් ලියවන ලද ලිපි ලියනු ලැබූ අක්ෂරවලට සමාන අක්ෂර වර්ගයකි. මේවා බ්‍රාහ්මී අක්ෂර නමින් හැඳින්වේ.

අත්තර්ගත තොරතුරු ද අත්‍යවශ්‍ය හා හානි ලක්ෂණ ද අනුකාරයෙන් කාල නිර්ණයට භාජන වී ඇති සිංහල ශිලාලේඛන අතරින් ක්‍රිස්තු වර්ෂයට පෙර තෙවන ශතවර්ෂයේ පටන් ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් හතරවන ශතවර්ෂය දක්වා කාලයට අයත් ශිලාලිපි සිංහල ප්‍රාකෘත අවධියට අයත් ලේඛන ලෙස හානි ඉතිහාසඥයෝ සලකති. මේ ලිපිවල අක්ෂර ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන ශතවර්ෂයේ ඉන්දියාවේ රජ කළ අශෝක රජතුමා විසින් ලියවන ලද අශෝක ලිපිවල අක්ෂරවලට සමානයි. දහනව වන ශතවර්ෂයේ දී ලින්සෙප් විසින් අශෝක ලිපි කියවා අර්ථ දක්වනු ලැබිණි. ලංකාවේ පුරාණ ලෙන් ලිපි කියවීමට ද ඒ ක්‍රමයම භාවිත කිරීමෙන් මෙහි සිටි විද්වත්හු පුරාණ ලංකාවේ ජනතාවගේ සිතුවම්පැහැමි හඳුනා ගැනීමට මාර්ගයක් උදා කර ගත්හ. පී. හෝල්ඩිස්මිනි, ටී. ඩබ්ලිව් රිස් කේවිනිස්, ඊ. මුල්ලර් එච්. සී. ඊ. ඩෙල්, ජෙනරාල් පරණවිතාන, ආදී පුද්ගලයන් විසින් එසේ පැරණි ලෙන්ලිපි කියවා ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.

මෙසේ ක්‍රිස්තුයුගට පෙර කාලයක සටහන් කරන ලද මේ ලේඛන කියවනු ලැබීම සිංහලයන්ගේ ඉතිහාසයේ අනුස්මරණීය අවස්ථාවක් ලෙස සැලකිය යුතු ය.

මේ ලෙන්ලිපිවල සඳහන් වූ තොරතුරු මහාධර්මානුකූල තොරතුරු හා සන්සන්දනය කිරීමත් සමග ලංකාවේ ජනවංශකථාවේ නිමවලලු ප්‍රසාරණය විය. පැරණි ලාංකිකයන්ගේ ජීවන ව්‍යන්තරයන් අලුත් තොරතුරුවලින් විචිත්‍ර විය. ඒ ලිපි ලියන ලද වකවානුව එකට මෙහි සිටි පාලකයා, ලෙන පිද සැදැහැවත් අයකු, ඔහුගේ හෝ ඇයගේ නම, ගම, හරාතිරම සමාජ තත්වය යනාදිය පිළිබඳ එහි සටහන්ව තිබූ කරුණුවලින් ඔවුන්ගේ ජීවිතය බොද්ධ පදනමක් ඇතිව සැකසුණු ඛව මැනවින් විශද වූවා පමණක් නොව ඊට පෙර මෙහි පැවති ජනාවාර පිළිබඳවද අවබෝධයක් ප්‍රකාශයට පත් විය. ඒවා පුරාණ ලංකාවේ සමාජ වටිනාකමට ගැන කියවෙන කාලීන සටහන් බැවින් ඉන් අනාවරණය වූ තොරතුරු නිසැකයෙන්ම විශ්වාස කටයුතු විය. එහෙයින් ඒ අවධියේ මෙහි විසූ ජනයා ක්‍රමවත්ව ශිලාවාර ලෙස ජීවන කාර්යයෙහි නිරත වූ ආකාරය ගැන නවතම අවබෝධයක් එමගින් පැතිර ගියේය.

සතර දිගින් වඩාත් ගිණු කංඝයා උදෙසා මේ ලෙන් පිද අය හැම විටකම තම නම එහි සඳහන් කිරීම වැදගත් කරුණකි. එකල ජනයා එකිනෙකා හඳුනා ගැනීම සඳහා භාවිත කරන ලද නම්වල ස්වභාවය මගින් ඔවුන්ගේ ජීවිතයේ එක් අංශයක් පිළිබඳ දැනගැනීමට ඉන් ප්‍රබල ආලෝකයක් ලැබේ. නම යනු යම් පුද්ගලයෙකු ඔහු වෙතෙහි සමාජයේ අතින් අයගෙන් ඔහු හෝ ඇය වෙන් කොට හැඳින්වීම සඳහා භාවිත කෙරෙන්නකි. නමේ සරල ප්‍රයෝජනය එයයි. නම ඒ භාවිත කරන පුද්ගලයාගේ පෞරුෂය හා පෞද්ගලිකත්වය හා බැඳී පවතී. නමත්, එය දරන්නාත් අතර ඇත්තේ පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කළ නොගැනී ඉතා සීඝ්‍රම සම්බන්ධතාවකි. එහෙත් එය ඔහුගේ මුහුණ, නාසය, කට, අත්, කකුල් සේ ඇසට හොදුවන ශරීර අවයවයක් ද නොවේ. නම හා පුද්ගලයා අතර සම්බන්ධය වචනවලින් පැහැදිලි කිරීම අසීරුය. එය උපතින්ම රැගෙන එන්නක් ද නොවේ. ඔහු ජීවත්වන සමාජය ආශ්‍රයෙන් ලැබෙන පසුව ඔහුටම අනන්‍ය වන්නකි.

මිනිසුන් එකිනෙකා වෙන් කර හැඳින්වීමත් ඒ සඳහා නමක් භාවිත කිරීමත් කවරද ඇරඹිණිදැයි කිව නොගැනිය. මනුෂ්‍යයා ශිෂ්ටත්වයට පත්වූ පටන් හෝ යම් වචනයක ශබ්ද හා අර්ථයන්හි පවතින වැදගත්කම හා බලය පිළිබඳ අවබෝධ කරගත් ද පටන් නමත් ඒ සම්බන්ධ සැගවුණු වැදගත්කමක් එහි ආශංසාත්මක ගුණයන් ගැන සැලකිල්ල වර්ධනය වන්නට ඇතැයි අනුමාන කළ හැකිය. නම හා පුද්ගලයා අතර පවත්නා අන්තර්ගත සම්බන්ධය ගැන මිලින්ද ප්‍රශ්නයේ මනා අර්ථ විවරණයක් දැක්වේ. මිලින්ද ප්‍රශ්නය යනු අතීතය ප්‍රඥවෙන් ආසීපවූ මිලින්ද නම් රජෙකු හා නාගසේන නම් බුද්ධිසම්පන්න ස්ථවිර උතුමෙකු අතර ඇතිවූ බුද්ධිමය සංවාදයක් අත්තර්ගත මහානර්ඝ බර්ම ගුන්ථයකි. එක් අවස්ථාවක මිලින්ද රජතුමා ඔබේ නම කුමක්දැයි නාගසේන ස්ථවිරයන්ගෙන් විමසීය. එවිට එහිමගේ මෙසේ කීහ. මගේ දෙමාපියෝ ද ගුරුවරුද අනෙකුත් අයද මට නාගසේන යයි අමතති. නාගසේන යනු කියැවෙන්නේ මගෙන් වෙන් වූ දෙයක් නොවේ යයි පැවසූ එතුමෝ එය පැහැදිලි කිරීම සඳහා රථයක් උපමා කොට දැක්වූහ. රථයක් නිර්මාණය වන්නේ විවිධ අංගෝපාංග එකතු වීමෙනි. ඒ කොටස් වෙන් වෙන් ලෙස ගත් කලින් එය රථයක් නොවේ.

රටය වූ කලී සියලු අවශ්‍ය ජනාධිපති කිරීම නිසා නිපැයුමකි. ස්කන්ධ පසුද්වකය එක්වී ගර්භයක් තුළ පිවිසෙකු ඇතිවෙන්නේ ද එසේ මය. රූප, විභ්‍රාණ, වේදනා, සංඥා, සංස්කාර යනු ස්කන්ධ පසුද්වකයයි. මින් සංඥ යනු පුද්ගලයා හඳුන්වන නමය. නාමය මනිසෙකුට කොපමණ සම්බන්ධ ද යන්න එයින් ම පැහැදිලි කරනු ලැබේ.

යම් කෙනෙකු කල්පය කළ කල්හි ඔහු සතු සියලු දෑ විනාශ වේ. මරණය සිදු වී බොහෝ කල් ගත වුව ද නාමය රැඳී පවතී. රූපය දිරාගියත් නාමය දිරන්නේ නැත. 'රූපං පිරතී මව්වානං නාමගොතනං න පිරතී' උත්පත්තියෙන් පසු මනිසා ලබන නම පිවිසෙත් සෑම අවස්ථාවකදීම භාවිත වේ. ශුභාශුභ අභිචාරවීදි සදහාද නම සම්බන්ධ කරගනු ලැබේ. නම හා පුද්ගලයා අතර පවත්නා ගුප්ත බැඳීම ගැන සලකන සමහරු නම ඇසූ විට සෘජුවට පැවසීමට ද මැලී වෙති. ඒ සදහා විනෝදත්මක කිසුම් භාවිත කිරීමට පුරුදුව ඇත්තේ එබැවින් විය යුතුය.

නම මොකද්දැයි ඇසූ විට 'හරිතම හරිතම' හෝ දන්නම කන්නං කාල දවන්නං කීමට ද හුරුව ඇත්තේ ඒ නිසා විය හැකිය.

නම මනිසාගේ පිවිසුම පුරාම ඔහු හා අත්‍යන්තයෙන් සම්බන්ධව පවතින්නකි. එය ඔහුට ලැබෙන්නේ උත්පත්තියෙන් පසුව අවට සමාජය හා එක් වන විටයි. ඒ නිසා නම ඔහුගේ සංස්කෘතිය හා බැඳී පවතින්නකි. සිදුත් සහරා කතුවරයා සංඥ නාම ගැන විග්‍රහ කරමින් ඒවා අන්වර්ථ නාම, ආරූපී නාම වශයෙන් පැහැදිලි කරයි. සමහර නම් පුද්ගලයාගේ වර්තය හා ගැළපේ. සමහර විට සම්පූර්ණයෙන් වෙනස් වේ. වංශකථාවලත් අපේ පැරණි ග්‍රන්ථවලත් දැක්වෙන තොරතුරුවලින් පෙනී යන්නේ බොහෝ විට 'අර්ථවත් නමක් භාවිත කිරීමට සිංහල ජනයා හුරුව සිටී' බවය.

අනුරාධපුරය පළමුවරට රාජධානිය කර ගත් පණ්ඩුකාභය කුමාර අවධියේ පණ්ඩුල නම් බ්‍රාහ්මණාගකු වෙතින් ශිල්ප හදාරා නිමවී ආපසු යන ගමනේ දී ගුරුන් විසින් දී තිබූ උපදෙස් අනුව යමින් අතට ගත් කොළ රන් බවට පත් වූ කුමරියක විවාහ කර ගත් බවත් පාලි නම් වූ

ඇ ඉත්පසු ව ස්වර්ණපාලි නමින් ප්‍රසිද්ධ වූ බවත් මහාවංශයේ සදහන්ය. කාලිදාස කිව්දත් හේ අභිඥන සාකුන්තලය නම් දූෂ්‍ය කාව්‍යයේ සකුන්තලාට ප්‍රියංවදා නම් මිතුරියක් වූවාය. ඇ එනමින් හැඳින්වූණේ ඇ තීරන්තරයෙන්ම ප්‍රිය වූ වචන කථා කරන නිසා බව කාලිදාස එහි සදහන් කර ඇත. නාමය හා නාමධාරක අතර පවතින සම්බන්ධය ඔහුගේ වර්ත ලක්ෂණ හා ගැසිරීම් සමගද සම්බන්ධ වෙයි. දුරුවෙකු උපන් විට ඔහුට නමක් දීම වැදගත් කටයුත්තක් ලෙස සැලකෙන්නේ මෙවැනි හේතු නිසා ය. නමෙන් නැගෙන හඬ හා අර්ථය නාම ධාරකයට එනමින් ඇමතෙන හැම විට ම ඔහුට ශුභාශුභ එල ලැබෙයිදැයි සැලකේ. දුරාවා උපදින වේලාවට අනුව යෙදෙන නැකැත්වලට ගැළපෙන අකුරකින් නමක් හැඩමට සිංහලයෝ විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වති.

සිංහල ආකෘත යුගයේ (ක්‍රිස්තුපූ 3-ක්‍රිස්තු ව 4) තුළ ලංකාවේ විසූ අය නම් හැඩමේදී යම් කිසි ක්‍රමවත් පිළිවෙතක් අනුගමනය කළහ. ලෙන් පිටුවන්ගේ නම් හා ඔවුන් හා සම්බන්ධ වූවන්ගේ නම් රාශියක් ඒ ලිපිවල සදහන්වේ. ගිහිකුන් වහන්සේලා හැඳින්වීමට යෙදූ නම් ගිහියන් සම්බන්ධව භාවිතා වූයේ නැත. රාජකීයයන් විසින්ද ලෙන් පූජා කරනු ලැබූ අතර ඔවුන් හැඳින්වීම සදහා නමට අමතරව විරුද නම් ද භාවිතා වූ බව පෙනේ. මිහිදු ගිම් මෙහි වහින විට රාජ්‍යය විවාද රජතුමා දෙවනපිය හිස නම් විය. ඒ රජුගේ නුදුටුමින් අශෝක රජතුමා ද දෙවනපිය යන විරුද නමින් හැඳින්වූණු බවට සටහන් ඉන්දියාවේ අශෝක වැම්ලිපිවල සදහන් වේ. ලක් රජුන් හැඳින්වීම සදහා ගමණි අඩය, දෙවනපියගමණි අඩය දෙවන පිය ගමණි හිස, මහරක්ක දෙවන පිය ගමණි ධමරක්ක වැනි විරුද නම් භාවිත විය. මේ අවධියේදී රාජ්‍යත්වය ඉතා වාමි තනතුරක් ලෙස සැලකුණු බව රජුන් සදහා භාවිත නම්වලින් පැහැදිලි වේ. ඉන්දියාවෙන් ලංකාවට සංක්‍රමණ වූ ආර්ය ජනයා පහසු ස්ථානවල ජනාවාස පිහිටුවා ගත්හ. ඒවා ගම් වශයෙන් සැලකුණු අතර ගම්කට ප්‍රධානියෙක් විය. ගම් ප්‍රධානියා ගමණි හෝ ගම්ක නමින් හැඳින්විණ. ගමණි වරුන්ගෙන්ම කෙනෙක් රාජ්‍යයේ ප්‍රධානියා විය. ඒ නිසා ගමණි යන්න රජ හැඳින්වෙන පොදුනමක් බවට පත් විය.

බුද්ධාගම ලංකාවේ පැතිරෙන විට මෙහි ජනයා අතර වෙනත් ආගමික විශ්වාස පැතිර පැවතුණු බව මහාවංශය පැහැදිලි කරයි. ඉන්දියාවෙන් ජනයා වරින්වර මෙහි ආ වැඩිත් එහි පැවති ආගමික අදහස්ද ඒ සමග ලංකාවට පැමිණියේය. මේ කාලයේ ඉන්දියාවේ බ්‍රාහ්මණ සමාජය උසස් තලයක වැජඹුණු අතර ඔවුන් මෙරටට පැමිණි පසු ද ජීවත්වෙතේ වැහැර නොගිය බව පෙනේ. අධිජාපනය, රාජාණ්ඩුකරණය වැනි කටයුතුවලදී ඔවුහු විශේෂ මෙහෙයක් ඉටු කළහ. පණ්ඩුකාභය කුමාරයාට උගන්වන ලද්දේ පණ්ඩුල නම් බ්‍රාහ්මණයකු විසිනි. බ්‍රාහ්මණ වර්ගයා ජීවත්වීමේදී ලාංකික සමාජයේ වැදගත් තලයක වැජඹෙන්නට ඇතැයි අනුමාන කළ හැකි ය. ඔවුන් මෙහි ගෙනගිය අධිජාපන රටාව නිසා හින්දු සාහිත්‍යය, හින්දු ආගම පිළිබඳ මිනිසුන් දැනුවත් වූ බව පෙනේ. හින්දු සෘෂිවරුන්ගේ නම්, හින්දු දෙව්වරුන්ගේ නම් පුද්ගලයන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත කිරීමට සිංහල ජනයා ගොමු වූහේ එවැනිත් විය යුතුය. ලෙන්ලිපි දාසකයන්ගේ නම් අතර කසබ, කපිල, අභිදේව, අභි දුත, අභිබුති, ඉසිගුත, ඉසිරකිත ආදී සෘෂිත් සම්බන්ධ නාමද කෝසික, ගෝතම වැනි බ්‍රාහ්මණ ගොත්‍ර නාමද හමු වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉන්දියාවේ වැඩ විසූ සමයේ ද එහි හොයෙක් ආගම විශ්වාස පැවතියේය. හින්දු ආගම බුද්ධාගමට සමගාමීව ඉන්දිය ජනතාව අතර පැවතුණු අතර ලංකාවේ මිනිසුන් අතරද හින්දු දේව භක්තිය පැතිර පැවතුණු බවට සාධක වේ. හින්දු දෙව්වරුන්ගේ නම් ආශ්‍රිත පුද්ගල නාම ලෙන්ලිපි වෙහෙමියක දක්නට ලැබේ. කණ දුත කණතිස (කණණ) සිව බුති, සිවරකිත, සිවනත (සිව) වරුණ දුත (වරුණ) විණුස විණුත කුමදුත (විණු) දුත (දුරුණ) කුචේර, කුචීර (කුචේර) වෙසමණ (වෙසුමණ) වැනි පුද්ගල නම්වලින් පැහැදිලි වන්නේ මේ අවධියේ විසූ සමහර මිනිසුන් හින්දු ආගමික දෙව්වරුන් පිළිබඳ විශ්වාස කෙරේ නැඹුරුව සිටි බවය. බුද්ධාගම ලාංකික ජනයාගේ සිත්සතත් වෙත ගොමු කිරීමේදී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේවාතිදේව බව පැහැදිලි කිරීමට නත් අගුරුත් ගත්ත දරනු ලැබූ බව සාහිත්‍යයෙන්ද කලාසිල්පවලින්ද පැහැදිලි කරගත හැකිය. වෛද්ධියන්ට පුදපුජා පැවැත්වීම සඳහා ඉදි කරවන ලද දහැඩ ආශ්‍රිත වාහල්කඩ නම් නිර්මාණයෙහි කැටයම් අතර දේවරූපද වූ බවට සටහන් ඇත. බුද්ධාගම

පැතිරුණාටත් පසුව ජනගදවත් තුළ පිදුම් ලද දේව්වරුන්ට දහැඩ ආශ්‍රිත ව වැදගත් තැනක් දෙනු ලැබූයේ බුද්ධාගම විසින් ඔවුන් අදහන දේව්වරුන් ප්‍රතික්ෂේප නොකරනු ලැබූ බව ප්‍රකාශ කරනු පිණිස විය යුතුය. ඔවුන්ගේ භක්ති පුණ්‍යමගට ලක්වූ දේව්ගන්ටද වඩා වූයේ උතුම් බව පැහැදිලි කිරීම වාහල්කඩ ආශ්‍රිතව දේවරූප තැනීමේ පරමාර්ථය වන්නට ඇත. මිනිස්තලේ කණ්ඨක වේගියේ නැගෙනහිර වාහල්කඩ කැටයම් අතර දැක්වෙන වාමන රූප පෙළෙහි ගණ දේව රුවක් හා ජී දේව්ගන් සඳහා පලතුරු, රැගෙන ගත වාමන රූ පෙළක් ද දැක්වේ. ගණ දේව වන්දනා එකල සමාජයේ පැවතුණ බව ඉන් පැහැදිලි කෙරෙන අතර ජී දේව විශ්වාසද වෛද්ධිය සංකල්ප සමග රට ගැළපෙන අගුරුත් මිනු වූ බවට එය හොඳ සාධකයකි. හින්දු දේවවාදයට අනුව ගණදේවියා මහාදේවී ගිටගේ පුත්‍රයෙකි. හින්දු විශ්වාසයන්ට අනුව ගණ දේවියාගේ මිනිසුන්ගේ දීව මග සියලු බාධක දුරලකි.

බ්‍රාහ්මණ වංශික ජනයා මෙහි සංක්‍රමණය වීමත් සමග හින්දු ආගමික විශ්වාස මෙහි ස්ථාපනය වී තිබෙන්නට ඇතැයි මේ නම්ගොත් ඇඳුරින් අනුමාන කළ හැකිය. මේ අවධියේ ජෙනාරිශ්ශාස්ත්‍රය පිළිබඳවද ලාංකික ජනයා දැනුවත්ව සිටි බව එකල භාවිත වූ නම් ආශ්‍රයෙන් පැහැදිලි වේ. පණ්ඩුකාභය විසින් අනුරාධපුරය පිහිටුවන ලද්දේ අනුරාධ නම් නැකතින් බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ. දුටුගැමුණු රජතුමා මහාවිහාර කර්මාන්තය අරඹන ලද්දේ වෙසක් පුර පොහෝ දිනයක වෛශාඛ නැකතිනි. නැකැත් ශාස්ත්‍රය ගැන දැන උගත් අය සමාජයේ විසූ බව බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපිවල සඳහන්වේ. පෙරුග කඩු විහාරයේ එක් ලෙනක් සංඝයාට පුජා කර ඇත්තේ නැකැත් කරුවකුගේ පුත්‍රයෙකු විසිනි. මිනිසුන්ගේ පිටන හැලහැප්පීම කෙරේ නැකැත් පිහිටීම යම්කිසි බලපෑමක් කරන බව ජෙනාරිශ්ශාස්ත්‍රයේ කිය වේ. සුවනැකතකින් කටයුතු ආරම්භ කිරීම නැකැත් පිහිටීම අනුව අනාගත පිටන තොරතුරු අනුමාන කර හැනීම මෙහිදී විශේෂ වන අතර උපන් නැකතට අනුව පුද්ගලයන් හැඳින්වීමෙන් ඒ නාම ධාරකයා ගුණ එල ලාභියෙකු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන්නට ඇත. තිස්ස යනු නැකතක නමකි (සං. තිස්ස) පුරාණ ලංකාවේ රජවරුන්ද, සාමාන්‍ය ජනයාද පැවිදි ගිහිණුන්ද තිස්ස යන නමින් හැඳින්වූණු අටසෑ සෙල්ලිපිවල නිතර හමුවේ. එය

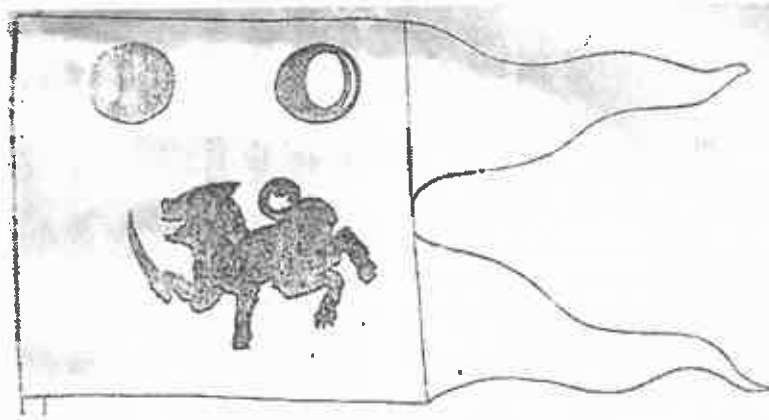
ශ්‍රවණවලදී නැතහොත් ලෙස ජනප්‍රිය වූ බැවින් බහුලව යොදනට ඇතැයි සිතිය හැකිය. තිස්ස යන නම බොහෝ දෙනා හැඳින්වීමට යොදා ගත් නිසා ඊට පුළුන්ගේ තවත් නමක් භාවිතවිය. දෙවන පිය තිස කාවන් තිස්ස, යටල තිස්ස යනාදී වශයෙනි. අනුර (අනුරාධ) යන නම නගරය හැඳින්වීමට පමණක් නොව පුද්ගලයන්ද භාවිත විය. අනුල, අනුරදී, රොහිණි, රොණි (රෝහිණි) තිස (තිසන්) පුස (පුසගුන (පුස) මග (මඟ) කිතක (කෘතතිකා) අසලි (අශ්ලේෂ) විත (විත) බරණි (භරණි (රෙවත (රේවති) විසාක (වේසාක) අතිපිත් (අතිපිත්) පුත්ත යන (පුත්තවස) සොණා (සුවණ) උතර (උත්තර) එසේ ලෙන්ලිපි දැකයන්ගේ නම් අතර නැතැත් නම් යොදා අවස්ථා ලෙස සැලකිය හැකිය.

තම දරුවන් යහපත් ගතිසිරිත් ඇති ගුණවත් පුද්ගලයන් සේ සමාජයට අවතිරණ වනු දැකීම යහපත් වර්ග ඇති දෙමව්පියන්ගේ පරමාශිප්‍රායයි. එහෙයින් යහපත් ගුණයක් ආශ්‍රය වන නම් තැබීමට අද මෙන්ම පුරාණයේද ජනගහ නැමුරු වූ බව ලෙන්ලිපිවල දක්නා බොහෝ නම්වලින් විභද්ධ වේ. අගය (ගය නැති) අනොදී (වැරදී නැති) අසමන (සාමාන්‍යනොවන) අසොක (ශෝක නැති) උත (ශක්තිමත්) උතර (උසස්) උරිය (වපුරන්නා) උපල (උසුල්) උඩ (දක්ෂ, සෘණ) කමිත (ලියවූ) කුබර (රූමත්) ගුත (ආරක්ෂිත) ගුර (සුදු) පිගල (රත්වන්) යසොපාල (කීර්තියෙන් පාලනය වන) කෙධාති (ආලෝකය) දනමිත, දනිය (ධනවත්) සුඛග (භාග්‍යසම්පන්න) නමර (නිහතමානි, නමලි (ගෞරවණීය) නද (සතුටු සහිත) වැනි නම් ඊට උදහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය. දිග, මඟබම වුඩ, මග වැනි විශේෂණ මේ නම්වලට ඉදිරියෙන් යොදනු බොහෝ විට දක්නට ලැබිණ. අර්ථවත් නම්වලින් දරුවන් හැඳින්වීමට සිංහලයන් ඇත අතිතයේ සිට ම හුරුව සිටීමෙන් එකල ජනගහ තුළ ඉදිරි පරපුර සම්බන්ධයෙන් උතුම් පරමාර්ථ ඇතිව කටයුතු කළ ආකාරය පැහැදිලි වේ. නම් තැබීමද කලාවකි. දිගුණ මිනිස් ගති පැහැදිලි කෙරෙන අංගයකි.

ඉද්ධාගම ලක්වැසියන්ගේ අතපන්න ගෞරවයට පාත්‍ර වීමත් සමග එතෙක් පැවති ආගමික විශ්වාස මදින් මද සිත් තුළින් විශාලී ගියේය. ඉද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන

ත්‍රිවිධරත්නය කෙරේ වැඩි අවධානයක් යොමු විය. මුළු පිවන රටාවම බෞද්ධ ධර්මය පසුබිම් කර ගෙන නව මුහුණුවරකින් බැබළෙන්නට විය. දුම (ධම්ම) දුම් රකිත (ධම්මරකවිත) ධම්මගුත (ධම්මගුප්ත) දුම්දීන, දුම්රක්ඛ දුම්රුචී, දුම්සෙන, දුම්ක චුදුරකිත, චුදුස, සග, සගමිත, සගරකිත වැනි නම් වැඩි වශයෙන් සංඝයා වහන්සේ හැඳින්වීමට යොදා ගනු ලැබූවත් සමහර විට බැතිමතුන් හැඳින්වීමට ද භාවිත වූ අවස්ථා නැත්තේ නොවේ. නම් තැබීම පිවිතයේ වැදගත් කටයුත්තක් ලෙස සැලකුණු බවත්. ජ සඳහා ජනගහේ ආගමික පසුබිම වෙසෙසින්ම හේතු වූ බවත් බ්‍රාහ්මී අකුරින් ලියන ලද ලෙන්ලිපිවල සඳහන් නම් විග්‍රහ කර බැලීමෙන් පෙනේ. නම් තැබීමද එක්තරා කලාවකි. නොදිගුණු ගුණවලදී ද එකිනෙකා හැඳින්වීමට යම්යම් ශබ්ද භාවිත වූ අතර ක්‍රමයෙන් මිනිසා දිගුණු වත්ම එය යම්කිසි ක්‍රමවත් රටාවක් අනුව සැකසුණු කාලසීමක් බවට පත් විය.

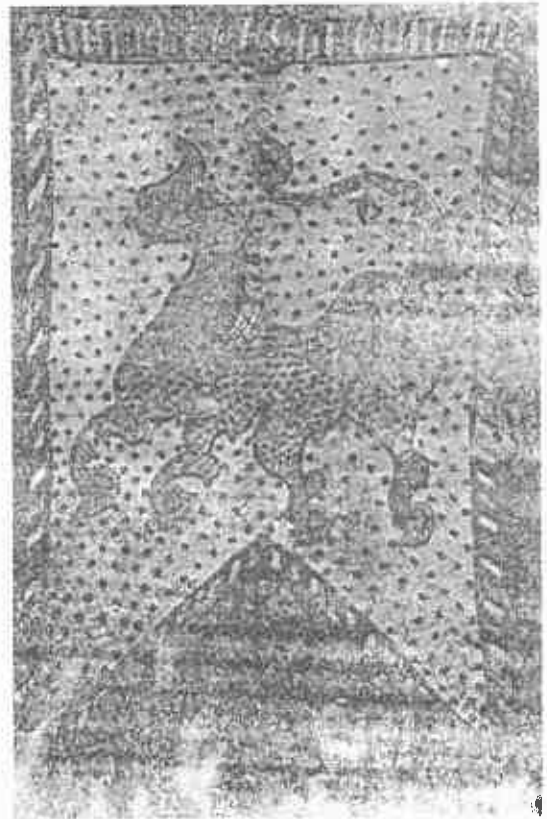
පෙර ලක් දිව ජනගහේ තොරතුරු දැන ගැනීමට ඉවහල් කර ගත හැකි විශ්වාසනීය සාක්ෂ්‍ය ලෙස සැලකිය හැකි පැරණිම සටහන් වන්නේ ඉහත සාකච්ඡාවට බදුන් වූ බ්‍රාහ්මී අකුරින් ලියන ලද ලෙන් ලිපිය. ඊට පෙරද මෙරටට ඉන්දියාවෙන් පැමිණි ආර්ය ජනගහේ ආකල්ප වලට අනුව ක්‍රමයෙන් දිගුණුවට පත් වූ ජන කොට්ඨාසයක් මිහිදු ගිම්යන් මෙහි පැමිණෙන විට ලංකාවේ විසූ බවට සාධක මේ ශිලා ලේඛනවලින් ලැබෙන තොරතුරුවලින් අනාවරණය වේ. මිහිදු ගිම්යන් මෙහි ජනගහට වදාල ධර්මය ඉතා උසස් ලෙස වහවහා පිලිගනු ලැබූණේත් අවබෝධ කරගනු ලැබූණේත් ඔවුන් යම් කිසි රටාවකට අනුව පිවත්වෙමින් සිටි තිසාය. මහාවංශයේ සඳහන් කාරණාවලින්ද ඒ බව හෙළි වේ. ඊට සෙල්ලිපිවලින් විශාල ආධාරකයක් සැපයේ. පෙර සිරිලක වැසි දනන් මහා පරමාණයෙන් උසස් තලයකට පත් වීමට බුදු දහම විශාල අලෝකයක් සැපයූ අතර පිවිතයේ සෑම අංශයක්ම බෞද්ධ සංකල්ප මත වැඩිතරයට පත් විය. වරින් වර ඉන්දියාවෙන් ආ ජනගහ භාරතීය සංස්කෘතිකාංග මෙහි එක්තරා ප්‍රමාණයට පුරුදු පුහුණු කර තිබුණු බව පෙර ලක්දිව වැස්සන්ගේ නම්ගොත් පවත්වලින්ද හෙළි වේ.

උටුගැමුණු රජුගේ කොතීය

සිංහ කොතීය - අනුරාධපුරය

සිංහ කොතීය - හමුත්තච්ච, අනුරාධපුරය

